

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้า และบริการ ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี และพื้นที่เกี่ยวเนื่องมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่เพิ่มเติมในส่วนของโครงข่ายคมนาคมขนส่ง และ การใช้ที่ดินย่านการค้า และบริการของพื้นที่ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อประกอบกับข้อมูลปฐมภูมิ (ซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อต่อ ๆ ไป) เพื่อการสรุปผลและข้อเสนอแนะที่ชัดเจนต่อไป

4.1 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่

พื้นที่ศึกษาของการศึกษา คือ เทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ซึ่งมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ จากหลักเขตหมายเลขที่ 1 ที่ศูนย์กลางสะพานหลวงทำบ้าน ตำบลบ้านไชด์ ห่างจากถนนหน้าศาลากลาง 100 เมตร เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกหักเลี้ยวเฉียงไปตามทางเดินหลังตึกริมถนนหน้าศาลากลางฟากตะวันตก ถึงหลักเขตหมายเลขที่ 2 ที่หลายห้องแถวคูหาที่ 2 มุมตะวันออกเฉียงเหนือ

จากหลักเขตหมายเลขที่ 2 เป็นเส้นตรงไปทางทิศตะวันออกจากเขตวัดสัมมถะ ด้านใต้แล้วหักเลี้ยวไปทางทิศตะวันออก จากเขตวัดกลางมุมตะวันตกเฉียงเหนือ เลียบตามเขตวัดกลางด้านเหนือ ถึงหลักเขตหมายเลขที่ 3 ที่มุมตะวันออกเฉียงเหนือของวัดนั้น

ทิศตะวันออก จากหลักเขตหมายเลขที่ 3 เลียบตามเขตวัดเครือวัลย์ วัดนอก บริเวณโรงสวดมนต์วัดใหม่ และวัดใหญ่ ถึงมุมตะวันออกเฉียงใต้ของวัดใหญ่ และหักเป็นเส้นตรงไปทางทิศใต้ถึงเขตวัดต้นสน ตะวันออกเฉียงเหนือ เลียบตามเขตวัดต้นสนด้านตะวันออกไปทางทิศใต้จรดเขตที่พักรักษาการที่เขตวัดต้นสนใต้ ซึ่งเป็นจุดตั้งต้นของเส้นเขตต่อตรงไปทางทิศใต้ 410 เมตร จรดหลักเขตหมายเลขที่ 4 ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กลางจรดถนนหน้าศาลากลาง 155 เมตร

ทิศใต้ จากหลักเขตหมายเลขที่ 4 เป็นเส้นตรงตั้งฉากไปทางทิศตะวันตก ข้ามถนนหน้าศาลากลางแล้วเลียบตามคลองบางปลาสร้อยฝั่งเหนือ ไปทางทิศตะวันตกถึงหลักเขตหมายเลขที่ 5 ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กลางของถนนนั้น 150 เมตร

จากหลักเขตหมายเลขที่ 5 เป็นเส้นตรงไปทางทิศเหนือ ถึงขอบถนนไปโรงพยาบาลปากใต้ที่หลักเขตหมายเลขที่ 6 ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กลางของถนนหน้าศาลากลาง 200 เมตร

ทิศตะวันตก จากหลักเขตหมายเลขที่ 6 เป็นเส้นตรงห่างออกไปทางทิศเหนือ 450 เมตร ถึงหลักเขตหมายเลขที่ 7 ซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กลางของถนนหน้าศาลากลาง 280 เมตร

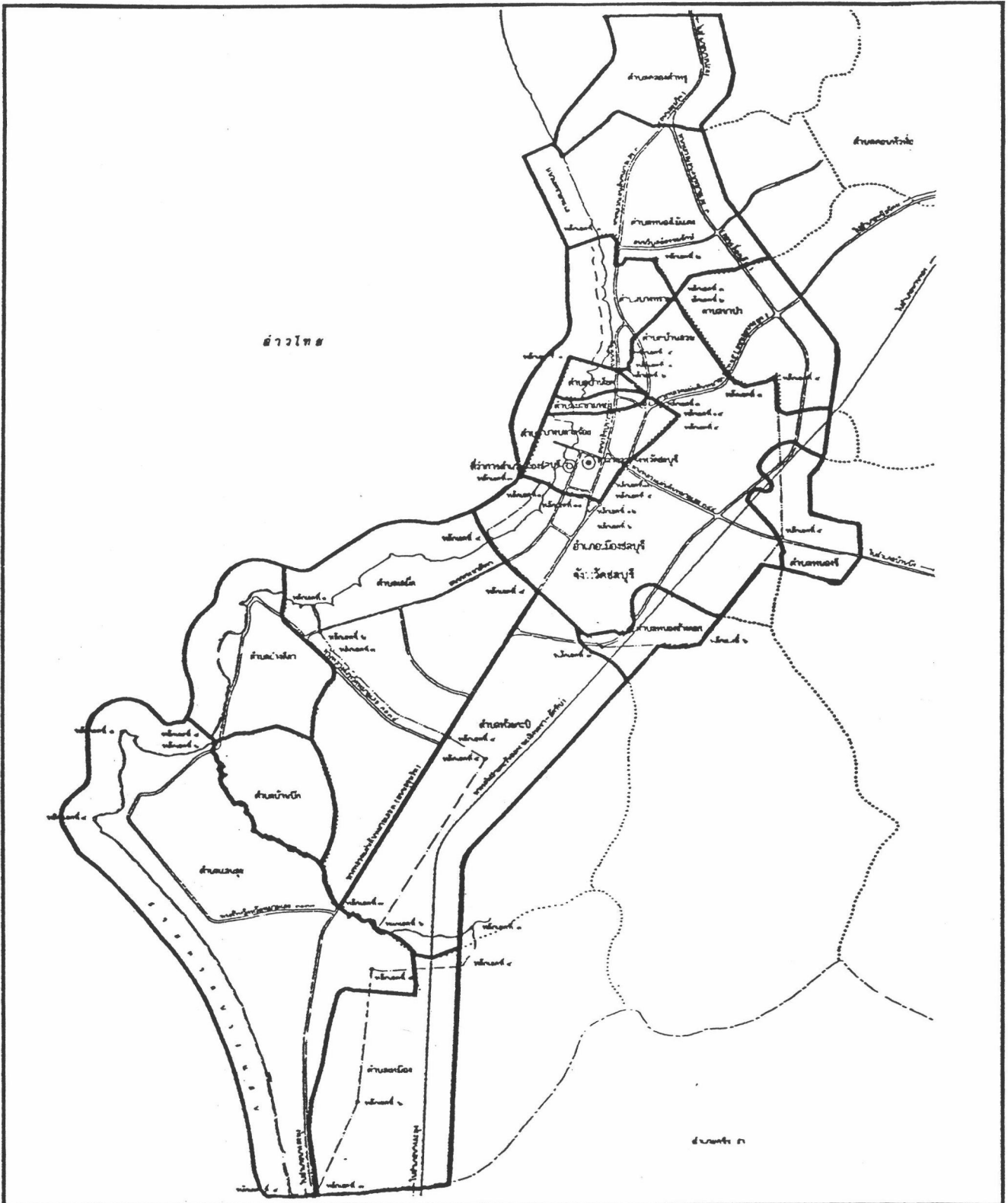
จากหลักเขตหมายเลขที่ 7 เป็นเส้นเกือบขนานและห่างจากศูนย์กลางของถนนหน้าศาลากลางในระยะระหว่าง 165 - 180 เมตร ถึงหลักเขตหมายเลข 1

อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษาในครั้งนี้ที่ไม่สามารถจะมองข้ามไปได้ คือ สุขาภิบาลบางทราย ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับเทศบาลเมืองชลบุรี ทางด้านทิศเหนือ และสุขาภิบาลบ้านสวน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับเทศบาลเมืองชลบุรี ทางด้านทิศตะวันตก รวมทั้งพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องตามแนวถนนสุขุมวิท คือ สุขาภิบาลอ่างศิลา และเทศบาลตำบลแสนสุข (ตามแผนที่ที่ 4.1)

ประวัติความเป็นมา

เมืองชลบุรี นับว่าเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งของประเทศไทย มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์อ้างอิงมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยทวารวดี สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ กล่าวคือ มีหลักฐานยืนยันได้ว่า เมืองพระรถ ที่ตำบลพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม และเมืองศรีโพธิ์ ในตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมืองชลบุรี เป็นเมืองคู่กัน โดยมีผู้พบพระศิลา ลักษณะตรงกับพระพุทธรูปสมัยทวารวดีประทับบนตัวพระพนัสนิคม อายุกว่า 1,000 ปี ดังนั้น ถ้าเมืองพระรถเป็นเมืองสมัยทวารวดีจริงแล้ว เมืองศรีโพธิ์โรก็ย่อมเป็นเมืองสมัยทวารวดีด้วย ซึ่งก็หมายความว่า เมืองชลบุรีปัจจุบันก็มีมาแต่สมัยทวารวดีด้วย

เมืองชลบุรี มีหลักฐานอ้างอิงที่แน่นอนในสมัยกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ ในแผนที่ไตรภูมิโบราณสมัยอยุธยา ปรากฏชื่อตำบลสำคัญของชลบุรี 4 ตำบล เรียงจากทิศเหนือไปสู่ทิศใต้ คือ ตำบลบางทราย ตำบลบางปลาสร้อย ตำบลบางพระเรือ (ตำบลบางพระ) และตำบลบางละมุง แต่ไม่ปรากฏชื่อเมืองหรือตำบลศรีโพธิ์แต่ประการใด คาดว่าเมืองศรีโพธิ์ได้กลายเป็นเมืองร้างตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ตามการเมืองของอาณาจักรขอม ประกอบกับ ชายฝั่งทะเล มีความตื่นเงิน จึงไม่เหมาะที่จะเป็นเมืองท่าต่อไป แต่อย่างไรก็ตามจากหลักฐานการส่งส่วยไปกรุงศรีอยุธยาที่เป็นสินค้าจำพวกไม้แดง ซึ่งเป็นไม้ราคาดี ในสมัยนั้น ก็ทำให้ทราบว่าเป็นตำบลบางทราย และตำบลบาง

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.1	แสดง อาณาเขตพื้นที่ศึกษา	มาตราส่วน
สัญลักษณ์		

ปลาสร้อยก็เป็นเมืองที่พอจะยืนยันได้ว่าปรากฏในสมัยอยุธยา แต่ก็ไม่ปรากฏหลักฐานความสำคัญของเมืองมากนัก มีก็เพียงแต่ปรากฏในทำเนียบคักดินาหัวเมืองว่าเป็นเมืองชั้นตรี

ในสมัยกรุงธนบุรี (ปลายกรุงศรีอยุธยา) ได้ปรากฏมีชื่อของเมืองชลบุรีอีกครั้ง เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินได้ตีฝ่าวงล้อมพม่าออกสู่หัวเมืองทางภาคตะวันออกได้เดินทัพผ่านเมืองชลบุรี และเลยไปประทับแรมที่บางละมุง ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ ชื่อชลบุรีเริ่มมีปรากฏในทำเนียบคักดินา เป็นเมืองชั้นจัตวา นา 3,000 ไร่ มีพระยาชลบุรี เป็นเจ้าเมือง จังหวัดชลบุรี เจริญมากขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศ์ศานุวงศ์ได้เสด็จประพาสชลบุรีหลายครั้ง เพราะชลบุรีเป็นเมืองชายทะเล เหมาะแก่การพักผ่อน มีทัศนียภาพงดงาม ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร

ต่อมาในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมืองชลบุรีมีชื่อปรากฏเป็นเมืองท่าและศูนย์กลางการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก สมัยนั้นการคมนาคมติดต่อระหว่างชลบุรีและกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงทางทะเลสะดวกกว่าทางบก ดังนั้นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของเมืองชลบุรี ในสมัยนั้นจึงอยู่ในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลระหว่างคลองสังเขปกับคลองบางปลาสร้อย ระบบเศรษฐกิจ มีการพาณิชย์ การเดินเรือ และการประมงเป็นหลัก จนได้รับการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลเมืองชลบุรี และในที่สุดได้รับการยกฐานะจัดตั้งเป็นเทศบาลเมืองชลบุรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2478 (ราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 10 ธันวาคม 2478 เล่ม 52 หน้า 1651 - 1656) ชุมชนสมัยนั้นประกอบด้วยบ้านเรือนที่สร้างบนหาดเลน โดยบ้านเรือนจะตั้งเรียงรายสองข้างสะพานไม้ที่ทอดยื่นลงไปในทะเล และเรือสามารถเข้าเทียบที่บ้านได้ในเวลาน้ำทะเลขึ้น

ต่อมาในปี 2480 ได้มีการสร้างถนนสายที่ 22 จากฉะเชิงเทราไปถึงสัตหีบ และในปี พ.ศ. 2483 ก็ได้มีการสร้างถนนสุขุมวิทขึ้น ทำให้การคมนาคมทางบกสะดวก และรวดเร็วกว่าทางเรือ ความสำคัญทางเศรษฐกิจของชุมชนชายทะเล จึงค่อย ๆ ลดลง และเคลื่อนตัวมาเจริญทางบก ในบริเวณถนนสุขุมวิท และถนนวิภาวดีรังสิต ชุมชนชายทะเลได้เปลี่ยนสภาพกลายเป็นชุมชนที่อยู่อาศัย และชุมชนแห่งใหม่ ระหว่างถนนสุขุมวิทกับถนนวิภาวดีรังสิต ได้เจริญเติบโต กลายเป็นแหล่งการค้าและธุรกิจที่สำคัญของเมืองชลบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพโดยทั่วไป พื้นที่โดยส่วนใหญ่ของอำเภอเมืองชลบุรี เป็นที่ราบลูกคลื่น มีระดับความสูงของพื้นที่ตั้งแต่ 0 - 60 เมตร เนื้อระดับน้ำทะเลปานกลาง จากทิศตะวันออกเฉียงใต้จรดเขตเทือกเขาเขียว ต่อแนวเขตอำเภอศรีราชา อำเภอบ้านบึง สลับกับภูเขาเตี้ย ๆ ในเขตตำบลหนองรี ตำบลหนองข่างคอก และตำบลห้วยกะปิ ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมย่อยหินของเขตอำเภอเมือง และค่อม ๆ ลาดไปทางทิศตะวันตกของอำเภอ ซึ่งเป็นพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล มีสภาพเป็นป่าชายเลน และถูกบุกรุกทำลายเพื่อการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ดังแสดงในแผนที่ที่ 4.2

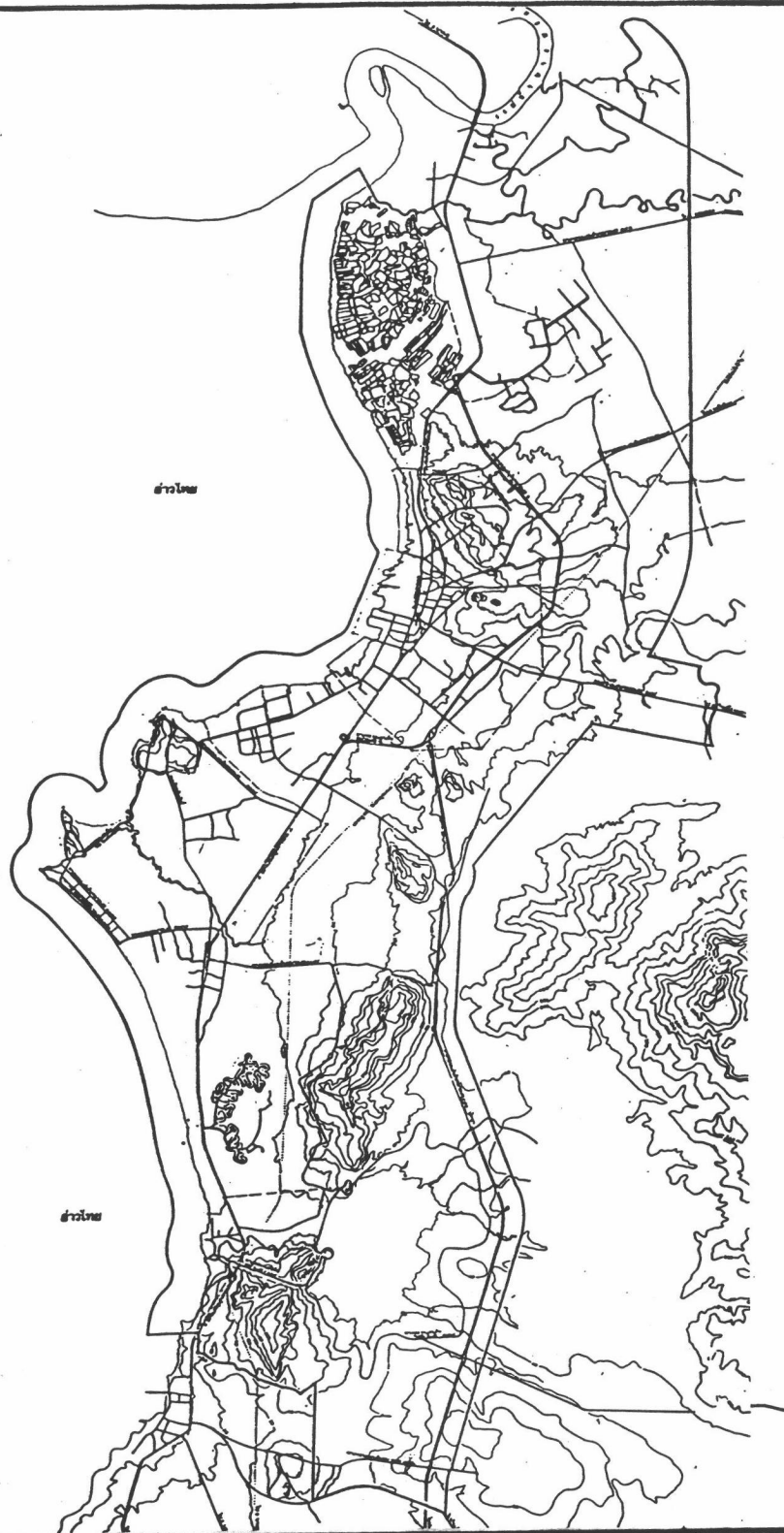
ในเขตอำเภอเมืองไม่มีแม่น้ำ จะมีก็เพียงลำคลองธรรมชาติสายสั้น ๆ เท่านั้น ส่วนใหญ่เกิดจากเทือกเขาทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอ และเกิดจากโครงการชลประทานพานทอง ได้แก่ ห้วยตาคุป คลองตำหรุ คลองเนินแค คลองสามวา เป็นต้น

ลักษณะของเทศบาลเมืองชลบุรี มีพื้นที่เมืองขนานไปกับแนวชายทะเล ชายฝั่งทะเล มีลักษณะเป็นหาดเลน ไม่มีหาดตลอดแนว ทั้งนี้เพราะเป็นอิทธิพลการพัดพาตะกอนของแม่น้ำบางปะกงทำให้เทศบาลเมืองชลบุรีมีลักษณะเป็นหาดเลน พื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรีถูกปิดล้อมด้วยภูเขา ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งอยู่ในพื้นที่ของสุขาภิบาลบางทราย มีเขาสุวรรณซึ่งสูงประมาณ 100 เมตร และทางทิศตะวันออกที่อยู่ในพื้นที่สุขาภิบาลบ้านสวน มีเขาน้อย ซึ่งสูงประมาณ 60 เมตร ส่วนในเขตทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ เขาชุมภู เขานมสาว เขางาม เขาลานว้าว เขายาว และเขาเชิงเทียน ซึ่งมีความสูงลดหลั่นกันตั้งแต่ 174 เมตร ถึง 626 เมตร สำหรับพื้นที่ราบในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีมีค่าระดับเฉลี่ย 3.74 เมตร ซึ่งนับว่าค่อนข้างสูง แต่เนื่องจากระดับน้ำทะเลขึ้นสูงประมาณ 1.60 เมตร พื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรีจึงสูงกว่าระดับน้ำสูงสุดประมาณ 2 เมตร

สำหรับลักษณะโดยทั่วไปของพื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี และพื้นที่เกี่ยวเนื่องอันได้แก่ สุขาภิบาลบ้านทราย สุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลอ่างศิลา และเทศบาลตำบลแสนสุข ซึ่งแยกเป็นการปกครองระดับท้องถิ่น มีลักษณะและรายละเอียดแตกต่างกันออกไปแต่ละพื้นที่ คือ

สุขาภิบาลบางทราย

ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของเทศบาลเมืองชลบุรี จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2507 มีพื้นที่ทั้งสิ้น 18.20 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของตำบลบางทราย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สภาพปัจจุบันการตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมของชุมชนเป็นชุมชนเก่า เกาะตัวหนาแน่น บนที่ราบริม

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.2

แสดง ลักษณะภูมิประเทศในพื้นที่ศึกษา

มาตราส่วน
0.5 1 2 3 กิโลเมตร

สัญลักษณ์

เส้นชั้นความสูง

ภาควิชาทางภูมิศาสตร์และเมือง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทะเล และบริเวณสองฟากถนนพิพิธ และถนนสุขุมวิท ประชาชนผู้มีฐานะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการขนส่ง เป็นเจ้าของกิจการรถโดยสาร ซึ่งวิ่งระหว่างจังหวัด และรถโดยสารวิ่งรอบเมือง มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก เช่น โรงงานทำน้ำปลา โรงงานผลิตกระเบื้องดินเผา โรงงานผลิตเหล็กหล่อ โรงงานมันอัดเม็ด โรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ โรงงานผลิตของเด็กเล่น เป็นต้น เป็นแหล่งพาณิชย์กรรมที่หนาแน่น เช่น ร้านอาหาร โรงแรม สถานีจ่ายน้ำมัน ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ และสถานบริการน้ำมัน ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ และสถานเริงรมย์ต่าง ๆ

เทศบาลเมืองชลบุรี

ประวัติการจัดตั้งเทศบาลเมืองชลบุรี ได้จัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี พุทธศักราช 2478 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 2 ลงวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2478 มีพื้นที่ 0.56 ตารางกิโลเมตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเขตครั้งที่ 1 ตามพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2480 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 54 ตอนที่ 2 ลงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2480 มีพื้นที่รวม 4.57 ตารางกิโลเมตร

ลักษณะพื้นที่ของเทศบาลเมืองชลบุรี เป็นพื้นที่ราบเปลี่ยนสภาพจากป่าชายเลน พื้นที่ทางด้านทิศเหนือ และตะวันออกเป็นเนินเขา พื้นที่ทางใต้เป็นที่ลุ่ม และพื้นที่ทางทิศตะวันตกติดต่อกับทะเล การตั้งถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล เนื่องจากส่วนใหญ่ทำอาชีพประมง การปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนจะใช้วิธีถมลงไปในทะเล แต่การขยายตัวลงไปในทะเลมีขีดจำกัดตามสภาพแวดล้อม ประกอบกับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบกเพิ่มมากขึ้น ทำให้ชุมชนขยายตัวออกไปตามเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ เช่น ถนนวชิรปราการ ถนนสุขุมวิท ถนนสุขประยูร ถนนสายชลบุรี - บ้านบึง ความเจริญของชุมชนจึงมีลักษณะต่อเนื่องเป็นชุมชนใหญ่ ได้แก่ สุขาภิบาลบางทราย สุขาภิบาลบ้านสวน และเทศบาลเมืองชลบุรี

สุขาภิบาลบ้านสวน

อยู่บริเวณทิศใต้ของเทศบาลเมืองชลบุรี จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2506 มีพื้นที่ 15.90 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของตำบลบ้านสวน และพื้นที่บางส่วนของตำบลหนองรี และตำบลหนองข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพเป็นท้องนา พื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งในปัจจุบันได้ถูกปรับปรุงให้เป็นที่ดินจัดสรร หรือบ้านจัดสรร เนื่องจากสุขาภิบาลบ้านสวนมีความพร้อมใน

การขยายตัวต่อเนื่องออกมาจากเทศบาลเมืองชลบุรี ทำให้สุขาภิบาลบ้านสวน มีแนวโน้มการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และประชากรสูงขึ้นมาก

สุขาภิบาลอ่างศิลา

สุขาภิบาลอ่างศิลา ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2530 มีพื้นที่ 18.20 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของตำบลอ่างศิลา ตำบลบ้านปึก และพื้นที่บางส่วนของตำบลเสม็ด และตำบลห้วยกะปิ สภาพปัจจุบันของสุขาภิบาลอ่างศิลา เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล พื้นที่จะลาดเอียงจากด้านตะวันออกสู่ด้านตะวันตกซึ่งเป็นทะเล การตั้งถิ่นฐานของประชากรส่วนใหญ่กระจายทั่วไปในพื้นที่ แต่จะหนาแน่นมากบริเวณชุมชนตลาดอ่างศิลา และตามแนวถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3) ซึ่งตัดผ่านพื้นที่ด้านทิศตะวันออก ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3134 (ดอนเสม็ด - อ่างศิลา และดอนเขาสามมุก - อ่างศิลา) นอกจากนี้ยังมีถนนมิตรสัมพันธ์ ซึ่งเป็นถนนตัดผ่านกลางพื้นที่ในแนวเหนือ-ใต้ เชื่อมชุมชนแสนสุข และชุมชนอ่างศิลา) ส่วนถนนพระยาจักร์ นั้นตัดไปตามแนวชายฝั่งทะเล จากอำเภอเมืองชลบุรี เชื่อมกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3134 (ดอนเสม็ด - อ่างศิลา) ทำให้มีการใช้ที่ดินสำหรับชุมชนส่วนใหญ่ เป็นที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันราชการ และสถาบันศาสนา ซึ่งโดยมากแล้วจะเกาะกลุ่มตามถนนสายสำคัญ ดังกล่าว

เทศบาลตำบลแสนสุข

เทศบาลตำบลแสนสุข จัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งเทศบาลตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 105 ตอนที่ 195 ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2531 มีพื้นที่ 20.268 ตารางกิโลเมตร (เดิมเป็นสุขาภิบาลแสนสุข จัดตั้งเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2499) ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของตำบลแสนสุข พื้นที่บางส่วนของตำบลเหมือง (หมู่ที่ 1,3) ตำบลห้วยกะปิ (หมู่ที่ 5 บางส่วน)

สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล ทิศตะวันตกเป็นชายฝั่งทะเลที่มีชื่อเสียงมานาน ทิศตะวันตก มีสภาพเป็นภูเขาเตี้ย ๆ พื้นที่จะลาดเอียงจากด้านทิศตะวันออก มีด้านทิศตะวันตกประกอบด้วยมีภูเขาเตี้ย ๆ อยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือ คือ เขาสามมุก ยอดเขาที่มีความสูง 78.5 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่ง นอกเหนือจากชายหาดบางแสน

การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่เกาะตัวหนาแน่นตามแนวถนนสายสำคัญ โดยเฉพาะถนน สุขุมวิท (ตอนชลบุรี - ศรีราชา) ตั้งแต่สะพานข้ามคลองบางปรุง ลงมาถึงสะพานข้ามคลอง สะพานน้ำเหมีน จะหนาแน่นมากที่สุดบริเวณตลาดแสนสุข หรือตลาดหนองบอน ทั้งนี้เพราะบริเวณ ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญที่สุด และเป็นศูนย์กลางชุมชนเทศบาลตำบลแสนสุข นอกจากนี้ประชากรยังอาศัยอยู่ค่อนข้างหนาแน่นตามสองฟากของทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3137 (ตอนแสนสุข - หาดบางแสน) และบริเวณริมชายฝั่งทะเล ข้างมหาวิทยาลัยบูรพา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน) ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายสินค้าพื้นเมือง ประมง และทำสวน

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานในปัจจุบัน

ชุมชนในปัจจุบันของเทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลบางทราย สุขาภิบาลอ่างศิลา และเทศบาลตำบลแสนสุข ปัจจุบันมีการขยายตัวมาก อันเป็นผลมาจากมีการคมนาคมที่เชื่อมต่อกัน คือ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3 (สุขุมวิท) อีกทั้งชุมชนเทศบาลเมืองชลบุรีมีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ เนื่องจากปัจจุบันมีความหนาแน่นมาก จึงทำให้ชุมชนขยายตัวออกไปโดยรอบมากขึ้น โดยเฉพาะตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3 (สุขุมวิท) ตั้งแต่แม่น้ำบางปะกงจรดเขตอำเภอศรีราชา ส่วนทางด้านถนนพระยาสุรศักดิ์ ซึ่งเป็นถนนเลียบริมทะเล เชื่อมชุมชนเทศบาลเมืองชลบุรี กับชุมชนอ่างศิลา ชุมชนก็มีการเกาะตัวอยู่อย่างหนาแน่น ตลอด 2 ฟากถนน และปัจจุบันมีการถมทะเล เพื่อสร้างศูนย์ราชการแห่งใหม่ มีอาคาร ที่อยู่อาศัยอีกด้วย คือ บริเวณถนนเลียบริมทะเล และถนนสายชลบุรี - พัทยา สายใหม่ ขณะนี้เริ่มมีการก่อสร้างอาคารอุตสาหกรรม และบริการทางด้านซ่อมรถตลอดแนวเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าชุมชน เทศบาลเมืองชลบุรี รวมทั้งสุขาภิบาลบ้านสวน และสุขาภิบาลบางทราย มีแนวโน้มที่จะมีการเชื่อมโยงกับชุมชน สุขาภิบาลอ่างศิลา และเทศบาลตำบลแสนสุขมากขึ้น ตามเส้นทางคมนาคมส่วนสำคัญ ๆ 2 เส้น คือ ถนนพระยาสุรศักดิ์ต่อเนื่องทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 และตามถนนสุขุมวิท มากขึ้น

วิวัฒนาการของชุมชน

ระยะแรก (พ.ศ. 2495)

ชุมชนเมืองชลบุรีในระยะแรก (พ.ศ. 2495) ยังเป็นเมืองท่าชายฝั่งทะเลที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การคมนาคมขนส่งทางบกยังไม่ค่อยสะดวกนัก แม้จะมีการสร้างถนนสายสุขุมวิทผ่าน

แล้วก็ตาม แต่ในระยะแรกนั้นยังเป็นถนนดิน ที่ไม่สะดวกในฤดูฝน แต่อย่างไรก็ตามเริ่มปรากฏลักษณะของชุมชนหนาแน่นบริเวณถนนวชิรปราการ และถนนพิพิธ (ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีในปัจจุบัน) การกระจายตัวของชุมชนโดยรอบจะเน้นความสำคัญของริมทะเลเป็นหลัก เช่น ชุมชนเมืองชลบุรี ชุมชนชายฝั่งทะเลบริเวณอ่างศิลา และบางแสน

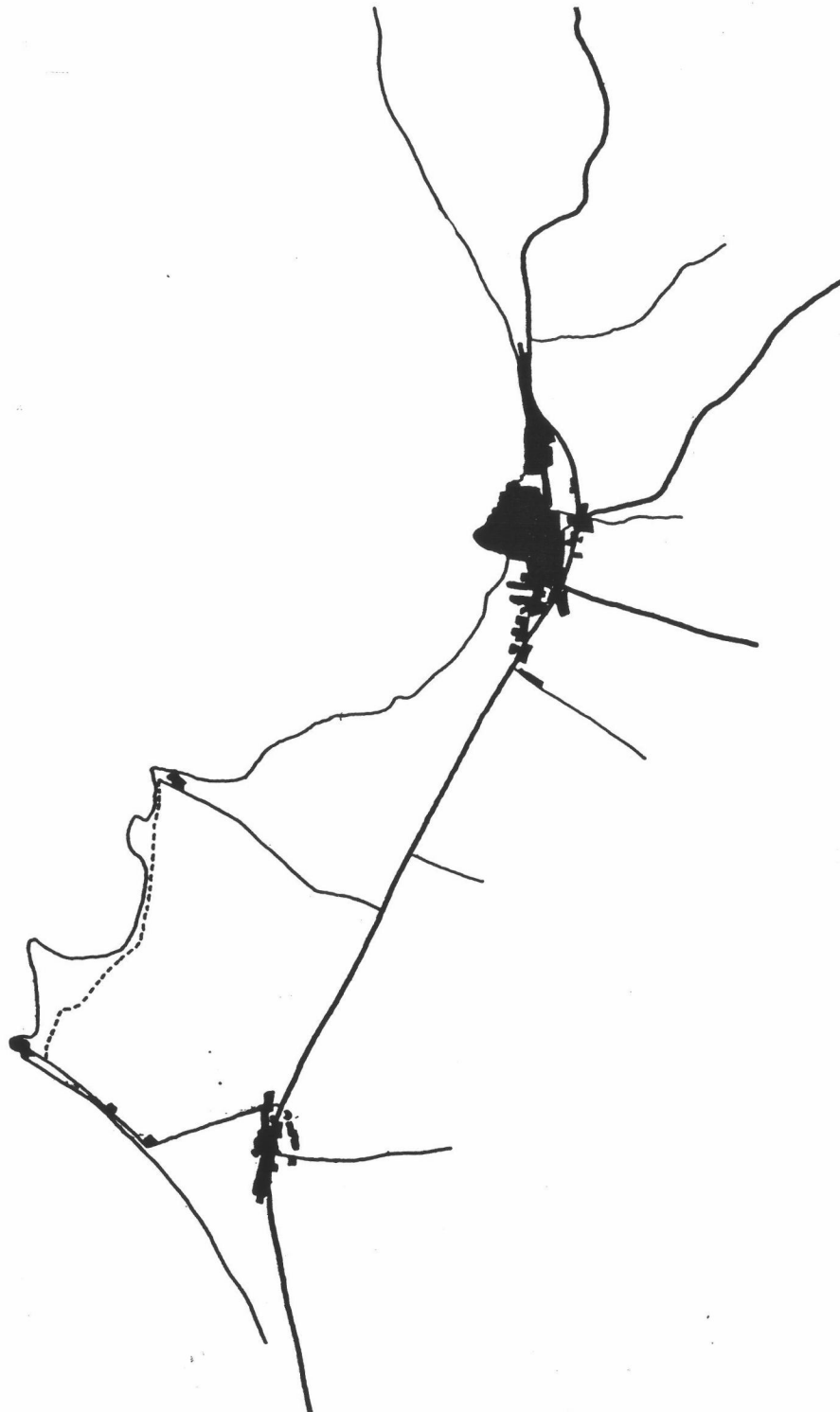
ลักษณะของโครงข่ายที่สำคัญในสมัยนั้น คือ ถนนสุขุมวิท ถนนวชิรปราการ ถนนพิพิธ ถนนอัครนิวิธ (ไปอำเภอบ้านบึง) และถนนสุขประยูร (ไปอำเภอพนัสนิคม) ถนนเข้าชายหาดบางแสน และถนนเข้าอ่างศิลา ซึ่งลักษณะยังเป็นถนนลูกรังอยู่

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน มีอยู่ 2 แห่ง ที่มีการตั้งชุมชนหนาแน่น คือ บริเวณเทศบาลเมืองชลบุรี และตลาดหนองมน โดยที่ชุมชนเมืองชลบุรี เป็นศูนย์กลางของจังหวัด ส่วนชุมชนหนองมนนั้น เริ่มมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยว และให้บริการแก่ชุมชนทางด้านทิศใต้ของอำเภอเมืองชลบุรี

รูปแบบของเมืองและลักษณะของโครงข่ายกับการคมนาคม จากที่กล่าวไว้แล้วว่า การคมนาคมทางบกยังไม่มีความสะดวกเท่าทางเรือ ดังนั้นการตั้งถิ่นฐานในระยะแรกนี้ ลักษณะชุมชนจะเกาะตัวกัน บริเวณริมทะเล การสร้างบ้านเรือนยังให้ความสำคัญกับการเทียบท่าเรืออยู่ แต่เริ่มมีบางส่วนนี้มีการตั้งถิ่นฐานบริเวณถนนสายหลักภายในชุมชน ได้แก่ ถนนวชิรปราการ และถนนพิพิธ (ดูแผนที่ที่ 4.3)

ระยะที่สอง (พ.ศ. 2510)

ภายหลังจากที่รัฐบาลได้เริ่มมีการสร้างถนนสายประธานทั่วประเทศรัฐบาลได้มีนโยบายตัดถนนสายสุขุมวิทนี้ให้เป็นลักษณะ 4 ช่องทางจราจร ถึงแม้ในช่วงนี้การตัดถนนยังไม่แล้วเสร็จ (ก่อสร้างเสร็จ ปี 2512) ซึ่งเป็นการเปิดเส้นทางจราจรใหม่ สำหรับกรุงเทพฯ กับภาคตะวันออกโดยมีระยะทางเพียง 97 กิโลเมตร และไม่ต้องผ่านตัวจังหวัดสมุทรปราการอีกด้วย ทำให้มีความสะดวกในการติดต่อมากขึ้น ลักษณะชุมชนโดยทั่วไปจึงมีการขยายตัวเข้าสู่ถนนสุขุมวิท ช่วงที่ผ่านตัวเมืองชลบุรีมากขึ้น จะสังเกตได้ว่า ทางด้านซีกตะวันตกของเขตเทศบาลมีการตั้งถิ่นฐานเดิมเกือบทั่วทั้งพื้นที่แล้ว ส่วนฝั่งตะวันออกของถนนสุขุมวิท ยังมีน้อยอยู่ ในขณะเดียวกัน บริเวณชุมชนหนาแน่นอีกแห่งคือ หนองมน - บางแสน ที่เริ่มมีชื่อเสียงทางการท่องเที่ยวมากขึ้น มีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสนออกมาตั้งอยู่รวมทั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ทางทะเล

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.3	แสดง การตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ศึกษา ปี 2495	มาตราส่วน	
สัญลักษณ์			
		ภาควิชาการวางแผนที่ดินและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	

ลักษณะโครงข่ายการคมนาคมที่สำคัญ คือ ถนนสุขุมวิท ถนนพิจิตร ถนนวชิรปราการ ถนนอัครนิวัตและถนนสุขประยูร นอกจากนั้นแล้ว ยังไม่มีการพัฒนามากนัก

รูปแบบของเมือง และลักษณะโครงข่ายการคมนาคม จะเห็นได้ว่าเส้นทางคมนาคมทางบก (ถนน) เริ่มมีความสำคัญมากขึ้น รูปแบบของเมืองจึงเริ่มปรากฏลักษณะการพัฒนาตามแนวถนน (Ribbon Development) ทำให้ถนนสายหลักที่ผ่านเมืองมีการจราจรหนาแน่น และคับคั่ง (ดูแผนที่ที่ 4.4)

ช่วงที่สาม (พ.ศ. 2524)

ลักษณะของชุมชนเมืองชลบุรี ภายหลังจากปี พ.ศ. 2520 (ที่มีการตัดถนนเลี้ยวเมืองแล้ว) มีความสมบูรณ์ทางด้านโครงข่ายการคมนาคมหลักของเมืองมากยิ่งขึ้น และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนก็ยังคงหนาแน่นตามเส้นทางคมนาคมสายหลัก กล่าวคือ ถนนพิจิตร ถนนวชิรปราการ ถนนอัครนิวัต ถนนสุขประยูร ถนนและซอยต่าง ๆ ภายในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี มีความหนาแน่นมาก รวมทั้งพื้นที่ของสาขาภิบาลบางทราย และสาขาภิบาลบ้านสวน เช่น ถนนสุขประยูร ถนนอัครนิวัต ที่เป็นถนนสายหลักที่จะนำไปสู่อำเภอพนัสนิคม และอำเภอบ้านบึง เริ่มมีการก่อสร้างอาคารตามริมถนนมากยิ่งขึ้น

ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน เน้นความสะดวกในด้านโครงข่ายหลัก คือ ถนนสุขุมวิท ดังนั้นจะเห็นว่าริมถนนสุขุมวิทในช่วงนี้มีการตั้งถิ่นฐานตลอดแนวตั้งแต่เริ่มเข้าเขตอำเภอเมืองชลบุรี จรดเขตอำเภอสัตหีบ ชุมชนหลัก 2 ชุมชน คือ เทศบาลเมืองชลบุรี และสาขาภิบาลแสนสุข มีความเชื่อมโยงและติดต่อกันได้สะดวกมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่เบื้องหลังถนนสุขุมวิท จะเห็นได้ว่าการพัฒนาน้อยมาก เพราะความสะดวกในการเข้าถึงนั้นต่ำมาก รวมทั้งสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ก็ไม่สามารถเข้าถึงได้ (ดูแผนที่ที่ 4.5)

ช่วงปัจจุบัน (2538)

ลักษณะการใช้ที่ดินของประชากรในปัจจุบัน มีรูปแบบการพัฒนาใกล้เคียงกับปี พ.ศ. 2524 เพียงแต่มีความหนาแน่นและมีแนวโน้มพัฒนาขยายออกไปทางทิศตะวันออกของเมือง การพัฒนาที่เพิ่มขึ้นส่วนมากนอกจากมีการขยายตัวของพื้นที่เมืองชั้นในแล้ว ยังกระจายออกไปตามแนวถนนสุขุมวิท (เลี้ยวเมืองและบริเวณตอนสู่หนองมน) ด้วย ที่ปรากฏค่อนข้างชัดเจน คือ การพัฒนาพื้นที่ช่วงบริเวณตั้งแต่ทางแยกต่างระดับชลบุรี ถึงบริเวณทางแยกถนนสุขประยูร/สุขุมวิท

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.4 แสดง การตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ศึกษา ปี 2510

สัญลักษณ์

มาตราส่วน

ภาควิชาวางผังเมืองและเมือง
รuangการณัฒนพวทยาธิย

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.5	แสดง การตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ศึกษา ปี 2524	มาตราส่วน
สัญลักษณ์		 <p>ภาควิชาทางแผนผังและเมือง รพช. ภาควิชา</p>

(เลี้ยงเมือง) ตามด้วยการขยายตัวของพื้นที่ตำบลบ้านสวน และพื้นที่ตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 ไปอำเภอบ้านบึง

เนื่องจากการใช้ที่ดินของประชาชนทั่วไป เพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ทุกประเภท อันสาเหตุของการเดินทางเชื่อมโยงไปสู่การจราจร เป็นไปอย่างไร้การควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับความต้องการของประชาชนตามค่านิยม และกลไกทางการตลาดที่ต้องอาศัยหรือมีธุรกิจริมเส้นทางคมนาคมขนส่ง (ถนน) จึงก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ไปตาม 2 ฝั่งถนนอย่างหนาแน่น ปล่อยให้เกิดขึ้นที่ว่างเปล่ามากมายด้านหลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งถนนสุขุมวิท และถนนนอกตัวเมืองชั้นในสายต่าง ๆ

จากปัญหาดังกล่าว เมื่อมีการพัฒนาเพียง 2 ฝั่งตามแนวถนนสายหลัก หากขาดการวางแผนและป้องกันแล้วจะทำให้เกิดปัญหาแก่เมืองภายนอกหน้า เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาการใช้พื้นที่ไม่คุ้มค่าประโยชน์ ปัญหาสลัมและชุมชนแออัด เป็นต้น

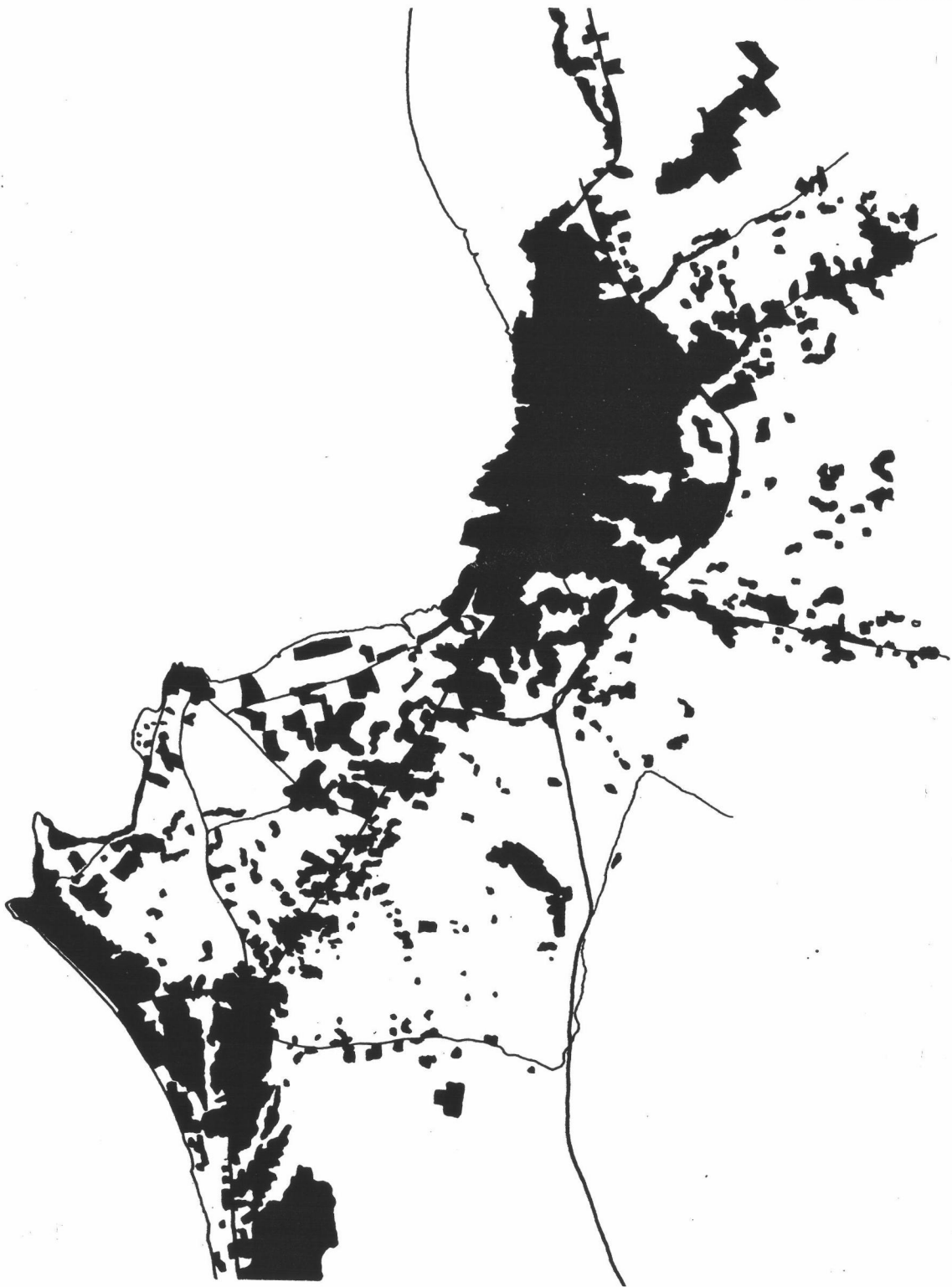
สำหรับโครงข่ายที่สำคัญ คือ เมืองในปัจจุบัน คือ ถนนสุขุมวิท ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 315 ไปอำเภอพนัสนิคม ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 ไปอำเภอบ้านบึง ถนนพระยาสุรเสนา ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 344 (ชลบุรี - พัทยา) ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3137 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 (คูแผนที่ที่ 4.6)

4.2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของผังเมืองรวมชลบุรี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 130 ตารางกิโลเมตร ลักษณะของชุมชนมีการตั้งถิ่นฐานไปตามทิศเหนือและใต้ประมาณ 26 กิโลเมตร ด้านทิศเหนือ และด้านทิศตะวันออก เป็นพื้นที่ที่ระดับสูง เนื่องจากเป็นที่ราบเนินเขา และเชิงลาดลงสู่ทะเลทางด้านทิศตะวันตก ยกเว้นบริเวณเขาสามมุกและอ่างศิลา ส่วนทางด้านทิศใต้เป็นที่ราบแคบ ๆ เชิงเขา สำหรับรายละเอียดของลักษณะที่ตั้งของการใช้ที่ดิน แต่ละประเภท ดังนี้

ก) ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ชุมชนประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตสุขาภิบาลบ้านสวน บริเวณสี่แยกถนนเลี้ยงเมืองและทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 เป็นชุมชนที่เกาะตัวตามแนวถนน ซึ่งจะตรงไปบรรจบกับถนนเลี้ยงเมือง เป็นชุมชนที่เกิดในลักษณะบ้านจัดสรร และในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข บริเวณที่เป็นย่านที่พักอาศัย คือ บริเวณเลียบริมชายฝั่งทะเล ในเขตเทศบาลตำบลแสนสุขมีแนวโน้มของการขยายตัวของชุมชนประเภทที่อยู่

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.6

แสดง การตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ศึกษา ปี 2537

มาตราส่วน

สัญลักษณ์

อาศัยหนาแน่นน้อย มากขึ้น บริเวณ 2 ฟากถนนมิตรสัมพันธ์ และถนนเลียบชายหาดตลอดแนว ส่วนชุมชนสุขาภิบาลอ่างศิลา ส่วนใหญ่เกาะตามแนวถนนสุขุมวิท ฟากตะวันตก และตามแนวทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3134 ทั้ง 2 ฟาก จากการสำรวจสภาพปัจจุบันมีการขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ตอนในชุมชน ซึ่งมีถนนมิตรสัมพันธ์ผ่านชุมชนเชื่อมชุมชนแสนสุขกับชุมชนอ่างศิลา ส่วนพื้นที่นอกเขตเทศบาล และสุขาภิบาลเป็นชุมชนหนาแน่นน้อยที่มีการขยายตัวสูง คือ บริเวณตำบลเสม็ดบางส่วน มีโครงการหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นมากมาย สำหรับการให้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยนี้ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 26.217 ตารางกิโลเมตร (16385.625 ไร่)

ข) ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี มีพื้นที่ประมาณ 1.168 ตารางกิโลเมตร หรือ 710 ไร่ ส่วนใหญ่คือบริเวณที่พักอาศัยบริเวณริมทะเลเป็นส่วนใหญ่ และเริ่มมีอาคารพาณิชย์มากขึ้น ส่วนในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข เกาะตัวอยู่อย่างหนาแน่น ทั้งสองฟากถนนสุขุมวิท และในพื้นที่สุขาภิบาลอ่างศิลา ส่วนใหญ่เกาะตัวอย่างหนาแน่นฟากตะวันออก แนวถนนสุขุมวิท (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3) และมีแนวโน้มจะขยายตัวออกไปทางด้านเทศบาลตำบลแสนสุข

ค) การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม ลักษณะการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมในเขตเทศบาลเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ ส่วนใหญ่กระจุกตัวอย่างหนาแน่นบริเวณสองฟากถนนวิจิตรปราการ และถนนสุขุมวิท แนวโน้มมีการขยายตัวออกไปทางด้านทิศใต้ของชุมชนบริเวณสุขาภิบาลบ้านสวน ส่วนบริเวณเทศบาลตำบลแสนสุข เกาะตัวอยู่อย่างหนาแน่นสองฟากถนนสุขุมวิท และขยายตัวเข้าไปตามแนวทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 313 ทั้งสองฟากส่วนบริเวณสุขาภิบาลบ้านสวน อาคารพาณิชยกรรมเกาะตัวอย่างหนาแน่น ทั้งสองฟากถนนสุขุมวิท และถนนพระยาสุโจจาและมีแนวโน้มว่ากิจกรรมทางการค้าจะมากขึ้นทั้งสองฟากของถนนพระยาสุโจจา สำหรับในพื้นที่สุขาภิบาลอ่างศิลานั้นจะเกาะตัวหนาแน่นบริเวณสองฟากถนนสุขุมวิท และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ส่วนอีกบริเวณหนึ่งคือ บริเวณตลาดอ่างศิลา ซึ่งมีการค้ามาช้านาน ซึ่งส่วนใหญ่จะค้าขายอาหารทะเลตากแห้ง และครกหิน และมีแนวโน้มการขยายตัวมากขึ้นตามแนวถนนทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134

ง) ที่ประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้าในเขตผังเมืองรวมเมืองชลบุรี มีการประกอบกิจการประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้าอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข และกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่เขตสุขาภิบาลและนอกเขตสุขาภิบาล

จ) การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมเฉพาะกิจ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตสุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลบางทราย และชุมชนชนบทอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้ที่ดินประเภทนี้ปะปนอยู่กับการใช้ที่ดินประเภทอื่น ๆ

ฉ) ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม การใช้ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม มีพื้นที่ประมาณ 48.681 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เทศบาลตำบลแสนสุข ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะของพื้นที่ชนบท และมีการปลูกสร้างในลักษณะของบ้านเดี่ยว บ้านจัดสรร และคอนโดมิเนียม ตามแนวชายฝั่งทะเล ส่วนด้านในเป็นพื้นที่หมู่บ้านจัดสรร ส่วนในพื้นที่ของสุขาภิบาลบ้านสวน กระจายอยู่ในพื้นที่บริเวณด้านหลังของถนนสายหลัก ซึ่งยังขาดสาธารณูปโภคที่จำเป็นอยู่ ดังนั้น การตั้งถิ่นฐานจึงยังไม่มีอยู่ หรือรอการพัฒนาอยู่

ช) ที่ดินประเภทที่แบ่งเพื่อการนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีพื้นที่เป็นที่โล่งเพื่อการนันทนาการและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประมาณ 6.355 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,971.875 ไร่ พื้นที่ดังกล่าวจะอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล คือ ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี และเขตเทศบาลตำบลแสนสุข คือ ชายหาดบางแสน และเขตสุขาภิบาลบางทราย และบริเวณเขตเทศบาลและสุขาภิบาล ซึ่งอยู่บริเวณชุมชนเมืองใหม่ (ตำบลเสม็ด)

ซ) ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา ในเขตพื้นที่ผังเมืองรวมมีพื้นที่เพื่อเป็นสถาบันการศึกษา ประมาณ 4.191 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,619 ไร่ ซึ่งมีประมาณ 96 แห่ง ส่วนใหญ่กระจายอยู่ทั่วไปของพื้นที่ที่สำคัญ ได้แก่ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นต้น

ฌ) ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ในเขตพื้นที่ผังเมืองรวมมีการใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนาประมาณ 2.193 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,970.5 ไร่

ฎ) ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา ในเขตพื้นที่ผังเมืองรวมมีการใช้ที่ดินประเภทสถาบันศาสนาประมาณ 2.193 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,370.625 ไร่ มีสถาบันทางศาสนาประมาณ 43 แห่ง กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่

ฏ) ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ในเขตผังเมืองรวม มีการใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ ประมาณ 2.335 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,459 ไร่

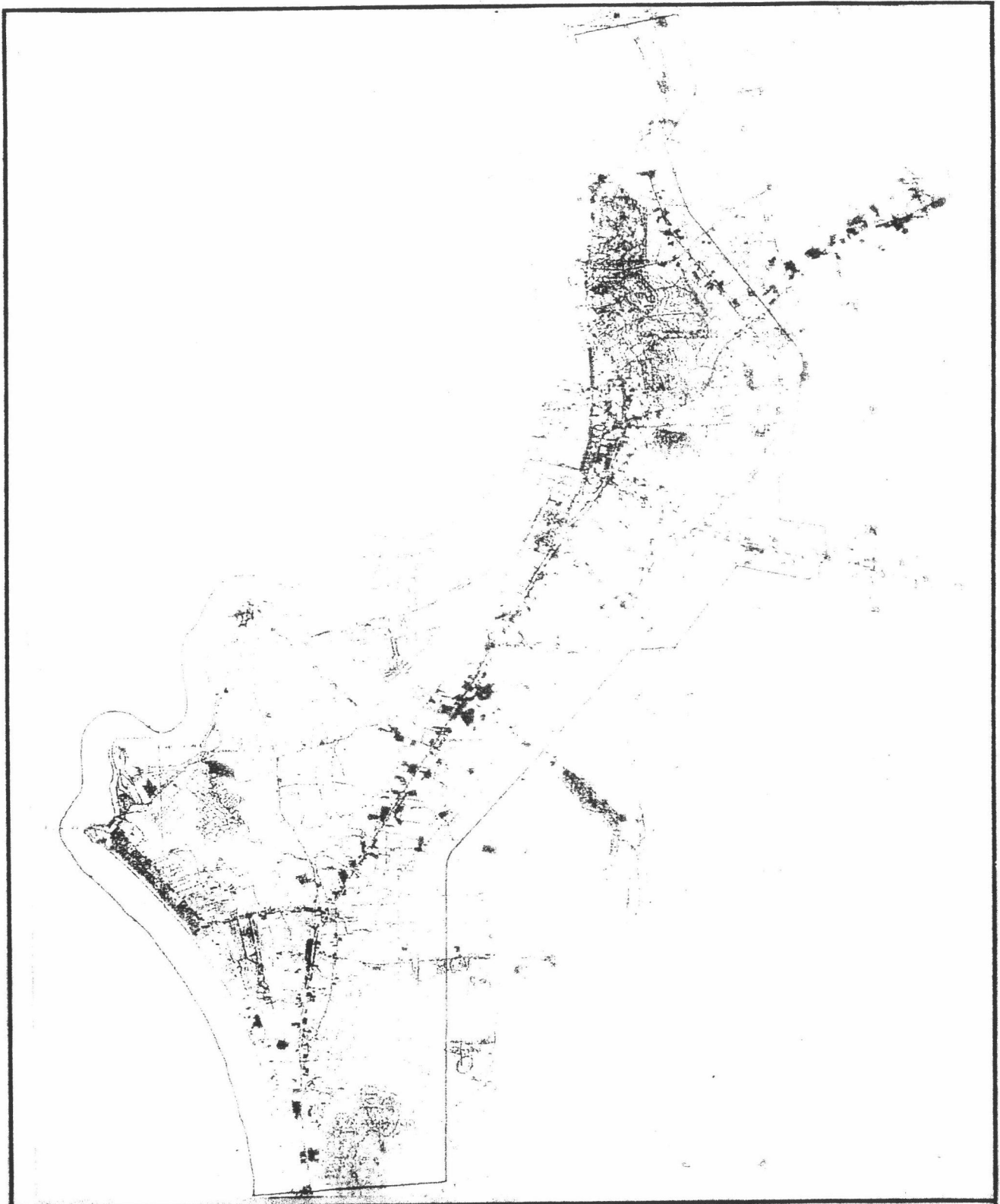
สถาบันราชการส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี และสุขาภิบาลบ้านสวน และปัจจุบันสถาบันราชการได้เกิดขึ้นหลายแห่ง ที่ตำบลเสม็ด (นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล) บริเวณชุมชนเมืองใหม่ ซึ่งได้ใช้พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวนสถาบันราชการทั้งหมดมีประมาณ 137 แห่ง

สำหรับสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน แสดงในตารางที่ 4.1 และแผนที่ที่ 4.7

ตารางที่ 4.1 แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในเขตผังเมืองรวมเมืองชลบุรี ปี พ.ศ. 2537

ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
1. ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	16,386.0	20.12
2. ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	4,402.5	5.45
3. พาณิชยกรรม	2,494.0	3.10
4. อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	1,035.0	1.27
5. อุตสาหกรรมเฉพาะกิจ	992.5	1.22
6. ชนบทและเกษตรกรรม	30,426	37.36
7. ที่โล่งเพื่อการนันทนาการ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	3,972	4.88
8. สถาบันการศึกษา	2,619	3.22
9. ที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการประมง	6,972.5	8.56
10. สถาบันศาสนา	1,370.5	1.68
11. สถาบันราชการ การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ	1,459.5	1.80
12. อื่น ๆ (ที่ว่าง พื้นที่ทหาร เป็นต้น)	9,308.0	11.43
รวม	81,437.5	100

ที่มา กรมการผังเมือง

**ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินด้านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง**

แผนที่ที่ 4.7	แสดง การใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน	มาตราส่วน
สัญลักษณ์	<ul style="list-style-type: none"> การใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย การใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม การใช้ที่ดินประเภทสถาบันราชการ การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรม และคลังสินค้า 	 ภาควิชาการวางผังภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อการขยายตัวของชุมชน

1) โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษ กรุงเทพฯ - ชลบุรี

การก่อสร้างทางหลวงพิเศษ สายกรุงเทพฯ - ชลบุรี เป็นโครงการแรกๆ ที่ดำเนินการในประเทศไทย เนื่องจากจังหวัดชลบุรีเป็นเมืองหลัก มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประชาชนนิยมเดินทางไปพักผ่อนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับทางหลวงพิเศษสายนี้จะตัดผ่านสนามบินหนองงูเห่า ซึ่งเป็นสนามบินแห่งชาติ (แห่งที่ 2) ด้วย ดังนั้น การก่อสร้างทางหลวงพิเศษดังกล่าว เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นอย่างยิ่ง

ลักษณะของทางหลวงพิเศษระหว่าง กรุงเทพฯ - ชลบุรี คือ

- ทางหลวงพิเศษดังกล่าวมี 4 ช่องทางจราจร หรือมากกว่า และมีเกาะกลางถนนหรือร่องลึกแยกเป็นสองข้างอย่างชัดเจน (Divided Highway) ความยาว 82 กิโลเมตร

- จะไม่มีสี่แยกในระดับเดียวกัน (Inter Section) และไม่มีสัญญาณไฟจราจรที่จะทำให้การจราจรชะงัก (Through Way) ถ้าหากมีถนนสายรองตัดผ่าน กรมทางหลวงจะก่อสร้างสะพานต่างระดับ (Inter Change) แทนการตัดถนนเป็นสี่แยก

- กรมทางหลวงจะไม่อนุญาตให้มีการก่อสร้างถนนเชื่อมกับทางหลวงพิเศษได้เป็นอันขาด

- หากทางหลวงพิเศษตัดผ่านหมู่บ้าน จะทำกำแพงเรียงกันเสียง (Noise Barrier) และถ้าเป็นบริเวณสวนไร่หรือนา จะมีรั้วต้นไม้ หรือคูน้ำกันไม่ให้ประชาชนและสัตว์ผ่านเข้ามาได้ เพื่อป้องกันอุบัติเหตุสำหรับผู้ใช้รถยนต์

- ทางหลวงพิเศษสายนี้ จะก่อสร้างแล้วเสร็จประมาณปี พ.ศ. 2539 - 2540 ความเร็วของรถยนต์ที่วิ่งผ่านทางหลวงพิเศษสายนี้จะวิ่งได้ด้วยความเร็ว 120 - 150 กม./ชม. ด้วยความปลอดภัย

2) โครงการปรับปรุงที่ดินชายทะเล

โครงการปรับปรุงที่ดินชายทะเล ตั้งอยู่บริเวณหมู่ที่ 1 ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 2,681 ไร่ ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบ และได้จัดสรรให้เป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการ และสวนสาธารณะ ดังนี้

ก. สถานที่ราชการ

- สำนักงานสาธารณสุขมูลฐาน ในเนื้อที่ 40 ไร่ โดยแบ่งเนื้อที่เป็นที่ตั้งสำนักงานสาธารณสุขมูลฐาน 20 ไร่ และศูนย์มะเร็ง 20 ไร่
- สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์ พื้นที่ประมาณ 10 ไร่
- ศูนย์บริการโทรศัพท์ภูมิภาคที่ 1 พื้นที่ 15 ไร่
- โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย พื้นที่ 20 ไร่
- สำนักงานไฟฟ้าภูมิภาคเขต 2 พื้นที่ 20 ไร่
- ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน
- ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ เขต 3 ตำบลเสม็ด พื้นที่ 6 ไร่
- นพ.ก. จังหวัดชลบุรี พื้นที่ 5 ไร่
- สำนักงานควบคุมโรคติดต่อ เขต 3
- ศูนย์โรคเรื้อน เขต 6

ข. สวนสาธารณะ

- สวนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ พื้นที่ 17 ไร่
- สวนหลวงชลบุรี พื้นที่ 71 ไร่

3) โครงการจัดสรรเพื่อที่อยู่อาศัย

ในโครงการปรับปรุงที่ดินชายทะเลได้จัดเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการและสวนสาธารณะแล้ว ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ได้ขายที่ดินให้กับเอกชน ซึ่งในบริเวณนี้ได้มีการดำเนินการโดยภาคเอกชน สร้างบ้านพักอาศัยเป็นส่วนใหญ่ในลักษณะหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วโครงการหมู่บ้านจัดสรรและโครงการที่พักอาศัยจะพบได้มากบริเวณถนนพระยาสุรจาและถนนอ่างศิลา - บางแสน เป็นต้น ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงรายชื่อหมู่บ้านจัดสรร และโครงการที่สำคัญในเขตผังเมืองรวมเมือง
ชลบุรี (ที่กำลังก่อสร้าง)

ชื่อโครงการ	ที่ตั้ง	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนอาคาร (หลัง)	หมายเหตุ
1. เมืองใหม่วิลล่า	ม. 3 ถ. พระยาสุรเสนา	40	416	
2. บ้านริมทะเล	ม. 3 ถ. พระยาสุรเสนา	168	880	
3. ทราฟฟิคธานี	ม. 3 ถ. พระยาสุรเสนา	15	40	
4. องค์การนิเวศน์	ม. 3 ถ. พระยาสุรเสนา	ไม่มีข้อมูล	200	
5. (ยังไม่มีชื่อ)	ม. 3 ถ. พระยาสุรเสนา	1.5	8	
6. ร่มเกล้า	ม. 3 ถ. พระยาสุรเสนา	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	
7. การเคหะแห่งชาติ	ม. 2 ต. เสม็ด	93	500	
8. มณฑล คอนโดมิเนียม	ม. 3 ต. บ้านสวน ถ. พระยาสุรเสนา	1.5	8 ชั้น	
9. เมืองใหม่ คอนโดมิเนียม	ม. 1 ถ. พระยาสุรเสนา	23	1,222	
10. สวนหลวงคอนโดวิลเลจ เทศบาลตำบลแสนสุข	ม. 1 ถ. พระยาสุรเสนา	22	465	
1. สามมุข เทอเรส	ม. 13 ถ. เลียบเขาสามมุก	2	16 ชั้น	
2. สามมุข คอนโดมิเนียม	ม. 13 ถ. เลียบเขาสามมุก	1.5		
3. บางแสนรอยัลพาลาส	ม. 13 ถ. เลียบเขาสามมุก	2	156	
4. บางแสนรอยัลบีช คอนโดมิเนียม	ถ. เลียบหาดบางแสน	2	300	
5. สามมุกรธานี	ม. 15 ถ. บางแสน-อ่าง ศิลา	139	398	
6. คันทรี ปาร์ค วิลเลจ สุขาภิบาลอ่างศิลา	ถ. สุขุมวิท	40		
1. หมู่บ้านชวนใจนิเวศน์	ต. บ้านปึก ถ.มิตรสัมพันธ์	3	242	
2. อ่างศิลาการ์เดนโฮม	ข้างวัดอ่างศิลา	2	4	

4.3 ประชากร

จากพื้นที่การศึกษาซึ่งครอบคลุมพื้นที่เขตเทศบาลเมืองชลบุรีทั้งหมดและพื้นที่ต่อเนื่อง ภายรัศมีของอำเภอเมือง โดยมีความต่อเนื่องของพื้นที่ตามแนวถนนสุขุมวิท อันได้แก่ สุขาภิบาล บางทราย เทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลอ่างศิลา และเทศบาลตำบลแสนสุข ซึ่งในหัวข้อด้านประชากรนี้จะได้กล่าวในลักษณะภาพรวมของพื้นที่ (ผังเมืองรวมเมืองชลบุรี) และ ลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่ต่อไป

ประชากรในปัจจุบัน

ประชากรตามผังเมืองรวมซึ่งครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของพื้นที่ที่มีความต่อเนื่องของพื้นที่ศึกษาตามราชกิจจานุเบกษา ประกาศลงวันที่ 30 กรกฎาคม 2533 ประกาศกำหนดพื้นที่ผังเมืองรวมเมืองชลบุรี มีพื้นที่ประมาณ 130.30 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนเมือง 5 ชุมชน และพื้นที่ชนบทประกอบด้วย บางส่วนขอบตำบลหนองรี ตำบลคลองตำหรุ ตำบลหนองไม้แดง ตำบลนาป่า ตำบลหนองข้างคอก ตำบลห้วยกะปิ ตำบลเสม็ด และตำบลเหมือง

จากการสำรวจโดยอ้างข้อมูลจากกรมการผังเมืองที่ทำการสำรวจข้อมูลในปี พ.ศ. 2536 มีประชากรทั้งสิ้น 189,715 คน

ก) การกระจายตัวและความหนาแน่น

อำเภอเมืองชลบุรี เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชลบุรี มีพื้นที่ 238.79 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น 18 ตำบล มีชุมชนเมือง 5 แห่ง คือ เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลแสนสุข สุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลบางทราย และสุขาภิบาลอ่างศิลา ในปี พ.ศ. 2537 อำเภอเมืองชลบุรี มีประชากรทั้งสิ้น 227,346 คน และ 79,300 หลังคาเรือน คิดเป็นอัตราส่วน 29 คนต่อหลังคาเรือน โดยมีประชากรในพื้นที่ชุมชน 18,0137 และประชากรในพื้นที่ชนบท 47,209 คน ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนประชากรในพื้นที่เมืองและชนบทในอำเภอเมืองชลบุรี
ปี 2537

เขตปกครอง	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
เทศบาลเมืองชลบุรี	4.57	50,175	10,979
เทศบาลตำบลแสนสุข	20.27	32,219	1,589
สุขาภิบาลบางทราย	6.60	11,804	1,788
สุขาภิบาลบ้านสวน	15.96	67,289	4,216
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18.60	18,650	1,003
พื้นที่ชนบท	172.79	47,209	273
รวม	238.79	227,346	952

จากตารางที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่าอำเภอเมืองชลบุรี มีความหนาแน่นเฉลี่ยในปี 2537 เท่ากับ 952 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยมีเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งมีพื้นที่ 4.57 ตารางกิโลเมตร มีประชากรจำนวน 50,175 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 10,979 คน ต่อตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด รองลงมาคือ สุขาภิบาลบ้านสวน ซึ่งมีพื้นที่ 15.96 ตารางกิโลเมตร โดยมีจำนวนประชากร 67,289 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี มีความหนาแน่น 4,216 คนต่อตารางกิโลเมตร อันดับที่ 3 คือ สุขาภิบาลบางทราย ซึ่งมีพื้นที่ 6.60 ตารางกิโลเมตร โดยมีจำนวนประชากร 11,804 คน มีความหนาแน่นของประชากร 1,788 คนต่อตารางกิโลเมตร อันดับที่สี่ คือ เทศบาลตำบลแสนสุข โดยมีพื้นที่ 20.27 ตารางกิโลเมตร โดยมีประชากร 32,219 คน คิดเป็นความหนาแน่น 1,589คนต่อตารางกิโลเมตร อันดับที่ห้า คือ สุขาภิบาลอ่างศิลา มีพื้นที่ 18.60 ตารางกิโลเมตร มีความหนาแน่นประชากร 1003 คนต่อตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่ชนบทรอบนอกภายในอำเภอเมือง มีประชากร 47,209 คน พื้นที่ 172.79 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นความหนาแน่น 273 คนต่อตารางกิโลเมตร

จะเห็นได้ว่า จำนวนประชากรจะกระจุกตัวบริเวณพื้นที่ชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ชุมชนที่รวมตัวกันอยู่คือ เทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลบางทราย และสุขาภิบาลบ้านสวน ซึ่งมีพื้นที่เกี่ยวเนื่องกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ มีประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรในเขตอำเภอเมืองชลบุรีทั้งหมด โดยเฉพาะชุมชนสุขาภิบาลบ้านสวน ซึ่งมีจำนวนประชากรมากที่สุด เพราะเป็นแหล่งที่พักอาศัยต่อเนื่องจากเทศบาลเมืองชลบุรี นอกจากนี้แล้วแผนการ

พัฒนาและการเกาะกลุ่มของการตั้งถิ่นฐานจะเกาะตัวตามแนวถนนสุขุมวิทเป็นหลัก ได้แก่ ตำบล คลองตำหรุ ตำบลหนองไม้แดง ตำบลบ้านสวน ตำบลเสม็ดและตำบลหนองรี จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่ามีประชากรอีกประมาณ 39,366 คนที่ตั้งถิ่นฐานตามแนวถนนสุขุมวิท

ข) อัตราการเพิ่มของประชากร

ในการศึกษาอัตราการเพิ่มของประชากร อาจแยกเป็นชุมชน ได้ดังนี้

เทศบาลเมืองชลบุรี

เทศบาลเมืองชลบุรี มีพื้นที่ประมาณ 4.57 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ตำบล บางปลาสร้อย ตำบลมะขามหย่ง และตำบลบ้านไชด์ ในปี พ.ศ. 2537 (สิ้นปี) มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 50,175 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 10,979 คนต่อตารางกิโลเมตร อัตราการขยายตัวของประชากรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา มีแนวโน้มลดลง และเพิ่มอย่างก้าวกระโดดในปี พ.ศ. 2537 (ซึ่งเป็นผลจากช่วงเตรียมการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น) แต่จากข้อมูลในช่วงเวลา 7 - 8 ปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า อัตราการขยายตัวของประชากรเป็นไปอย่างเชื่องช้า ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ โอกาสที่ประชาชนจะขยายตัวเป็นไปอย่างรวดเร็ว นั้น คงจะเป็นรอบนอกเขตเทศบาล ซึ่งเขตเทศบาลเมืองชลบุรีถูกปิดล้อมด้วยเขตสุขาภิบาลบางทราย และสุขาภิบาลบ้านสวนทั้ง 3 ด้าน ยกเว้นที่ริมทะเลเดี๋ยวด้านเดียว ดังจะเห็นได้จากการก่อสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา ศูนย์ราชการ รวมทั้งบ้านพักราชการนั้นได้ที่ดินจากการถมทะเล

เมื่อมาพิจารณาถึงปัจจัยที่ทำให้ขนาดของประชากรในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีเปลี่ยนแปลงในช่วงปี 2530 - 2536 พบว่า ในเขตเทศบาลเมือง ประชากรมีแนวโน้มลดลงตลอด คือ พิจารณาจากการอพยพย้ายถิ่นสุทธิ จะเห็นได้ว่า มีอัตราการย้ายถิ่นฐานออกสูง สำหรับอัตราการเกิด - ตาย ตามธรรมชาติ อยู่ในอัตราค่อนข้างต่ำ (ดูตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.4 แสดงการกระจายประชากรตามแนวถนนสุขุมวิท

อำเภอ	ตำบล	หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร (คน)	หมายเหตุ	
เมือง	คลองตำหรุ	2	บ้านล่าง	845	เชื่อมต่อ	
		3	บ้านกลาง	897	สุขาภิบาล	
		5	บ้านบน	700	บางทราย	
	หนองไม้แดง	1	บ้านนาเกลือ	725		
		1	บ้านศรีโพธิ์	1,842		
		2	บ้านตรีเขา	3,089		
		6	บ้านวัดเขาทราย	3,229		
	บางทราย	2	บ้านท่าถ่านล่าง	1,477		
		3	บ้านท่าถ่านบน	1,466		
		1	บ้านบางทราย	2,477		
		4	บ้านบ่อใหญ่	1,519		
		5	บ้านหัวหิน	1,800		
		บ้านสวน	2	บ้านหนองตาท่วม	5,234	เชื่อมต่อ
			5	บ้านหนองกระท่อม	11,234	สุขาภิบาล
			8	บ้านเขาน้อย	6,805	บ้านสวนกับ อ่างศิลา
		เสม็ด	2	บ้านกระโดน	2,825	เชื่อมต่อ
			3	บ้านไร่ถั่ว	4,348	สุขาภิบาล
	5		บ้านตั้งโพธิ์	755	อ่างศิลาและ	
	7		บ้านเนินกระกอกใน	892	เทศบาล	
	บ้านปึก หนองรี	8	บ้านเนินกระกอกนอก	663	ตำบลแสนสุข	
		7	บ้านมาบหม้อ	490		
		5	บ้านหัวโกรก	714		
		2	บ้านเขาดิน	851		
		1	บ้านหนองไข่น้ำ	1,051		
			3	บ้านหนองปึกนก	1,208	
	รวม				39,366	

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนประชากรและการขยายตัวของประชากรในเขตเทศบาลเมือง
ชลบุรี ปี พ.ศ. 2530 - 2537

ปี	ประชากร (คน)	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)
2530	46,080	
2531	45,540	- 1.17
2532	44,888	- 1.43
2533	44,878	- 0.02
2534	43,869	- 2.25
2535	42,929	- 2.14
2536	42,191	- 1.72
2537	50,175*	18.92

หมายเหตุ : ในปี พ.ศ. 2537 มีการเพิ่มอย่างผิดปกติ เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานในช่วง
ฤดูกาลเตรียมการเลือกตั้งในท้องถิ่น

เทศบาลตำบลแสนสุข

เทศบาลตำบลแสนสุข ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลแสนสุข เมื่อปี พ.ศ.
2531 มีพื้นที่ประมาณ 20.27 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2537 มีประชากรทั้งสิ้น 32,219 คน ความ
หนาแน่น 1589 คนต่อตารางกิโลเมตร จากการพิจารณาอัตราการเพิ่ม ในตารางที่ 4.6 ในช่วงปี
2531 ถึงปี พ.ศ. 2537 มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย 2.79 คน ซึ่งถือว่าอยู่ในอัตราการเพิ่มที่สูงพอ
สมควร ทั้งนี้เนื่องจากในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลแสนสุข มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว มีชาย
หาดที่สวยงาม เป็นที่สนใจของนักลงทุน ปัจจุบันมีนักลงทุนเข้ามาสร้างบ้านจัดสรร คอนโดมิเนียม
และโรงงาน เกิดขึ้นมากมายโดยเฉพาะบริเวณถนนเลียบริมชายหาดบางแสน และพื้นที่ใกล้เคียงใน
ลักษณะเป็นพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยและพักผ่อน ซึ่งทำให้ชุมชนมีแนวโน้มการขยายตัวสูงขึ้น ดังจะ
เห็นได้จากการเพิ่มของประชากร

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนประชากรและการขยายตัวของประชากรในเขตเทศบาลตำบล
แสนสุข ปี พ.ศ. 2530 - 2537

ปี	ประชากร (คน)	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)
2530	-	
2531	27,384	
2532	27,215	- 0.62
2533	29,812	9.54
2534	30,470	2.21
2535	31,039	1.87
2536	31,745	2.27
2537	32,219	1.49

หมายเหตุ เทศบาลตำบลแสนสุขได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลแสนสุข ในปี
พ.ศ. 2531

สุขาภิบาลบางทราย

สุขาภิบาลบางทรายจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2507 และในปี พ.ศ. 2537 ครอบคลุมพื้นที่เดิมตำบลบางทรายเพียงตำบลเดียว มีประชากรทั้งสิ้น 11,804 คน มีพื้นที่ 6.60 ตารางกิโลเมตร มีความหนาแน่นประชากร 1788 คนต่อตารางกิโลเมตร โดยมีอัตราการขยายตัวในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2537 มีอัตราการเพิ่มในอัตราที่ค่อนข้างลดลง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยในรอบ 8 ปี เท่ากับ ร้อยละ 1.31 ต่อปี เนื่องจากสุขาภิบาลบางทรายมีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ กล่าวคือ ด้านใต้จรดแนวเขตเทศบาลเมืองชลบุรี และสุขาภิบาลบ้านสวน ด้านทิศตะวันออกติดต่อกับเขตทหาร ด้านตะวันตกจรดทะเล จึงทำให้ชุมชนขยายตัวไม่ออก ซึ่งมีการอพยพออกไปอยู่ในพื้นที่ต่อเนื่องกับเขตสุขาภิบาลเดิม และพื้นที่ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง เช่น สุขาภิบาลบ้านสวน และสุขาภิบาลอ่างศิลา เป็นต้น (ดูตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนประชากรและการขยายตัวของประเทศไทยในเขตสุขาภิบาล
บางทราย ปี พ.ศ. 2530 - 2537

ปี	ประชากร (คน)	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)
2530	12,418	
2531	11,825	4.78
2532	11,828	0.03
2533	11,484	2.90
2534	11,648	1.43
2535	11,658	0.09
2536	11,669	0.09
2537	11,804	1.16

สุขาภิบาลบ้านสวน

สุขาภิบาลบ้านสวน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2506 มีพื้นที่ 15.96 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของตำบลบ้านสวน และพื้นที่บางส่วนของตำบลหนองข้างคอก และตำบลหนองรี ในปีพ.ศ. 2537 มีประชากรจำนวน 67,289 คน มีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 4,216 คนต่อตารางกิโลเมตร เป็นชุมชนที่มีการขยายตัวสูงสุดของอำเภอเมืองชลบุรี โดยมีอัตราการขยายตัวค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2531 - 2536 มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 3 ถึง ร้อยละ 5 ต่อปี โดยมีอัตราการเพิ่มของประชากรเฉลี่ยในช่วง 8 ปี เท่ากับร้อยละ 4.12 ต่อปี ทั้งนี้เพราะสุขาภิบาลบ้านสวน มีพื้นที่โอบล้อมชุมชนเทศบาลเมืองชลบุรี ทางด้านทิศตะวันออก และทางด้านทิศใต้ของชุมชนเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งเท่ากับเป็นพื้นที่ที่ต่อเนื่อง และรองรับการขยายตัวของชุมชน ซึ่งแออัดอยู่ในเทศบาลเมืองชลบุรี ทำให้อัตราการขยายตัวของชุมชนสุขาภิบาลบ้านสวนอยู่ในอัตราค่อนข้างสูง (ดูตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนประชากรและการขยายตัวของประชากรในเขตสุขาภิบาล
บ้านสวน ปี พ.ศ. 2510 - 2537

ปี	ประชากร (คน)	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)
2530	48,884	
2531	50,671	3.66
2532	51,777	2.18
2533	57,342	10.75
2534	59,604	3.94
2535	62,973	5.65
2536	66,342	5.35
2537	67,289	1.43

สุขาภิบาลอ่างศิลา

สุขาภิบาลอ่างศิลา ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2531 มีพื้นที่ 18.60 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของตำบลอ่างศิลา ตำบลบ้านปึก และพื้นที่บางส่วนของตำบลเสม็ด และตำบลห้วยกะปิ ในปี พ.ศ. 2537 มีประชากรทั้งสิ้น 18,650 คน มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 1,003 คนต่อตารางกิโลเมตร สำหรับอัตราการเพิ่มของประชากรในเขตสุขาภิบาลอ่างศิลา อยู่ในระดับปานกลาง ในอัตราประมาณร้อยละ 2 โดยมีอัตราการเพิ่มของประชากรในช่วง 8 ปี มีอัตราการเพิ่มร้อยละ 2.77 ต่อปี เนื่องจากสุขาภิบาลอ่างศิลา เป็นพื้นที่ต่อเนื่องของเทศบาลตำบลแสนสุข และพื้นที่สุขาภิบาลบ้านสวน และมีศักยภาพสูงในการขยายตัว เพราะมีเส้นทางคมนาคมที่มีความสะดวกจากถนนพระยาสุรเสนา เป็นต้น (ดูตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนประชากรและการขยายตัวของประชากรในเขตสุขภาพ
อ่างศิลา ปี พ.ศ. 2530 - 2537

ปี	ประชากร (คน)	อัตราการเพิ่ม (ร้อยละ)
2530	15,000	
2531	15,680	4.53
2532	16,365	4.37
2533	17,220	5.22
2534	17,860	3.72
2535	18,140	1.57
2536	18,420	1.54
2537	18,650	1.25

4.4 สภาพโครงข่ายการคมนาคม

โครงข่ายถนนและการจราจร

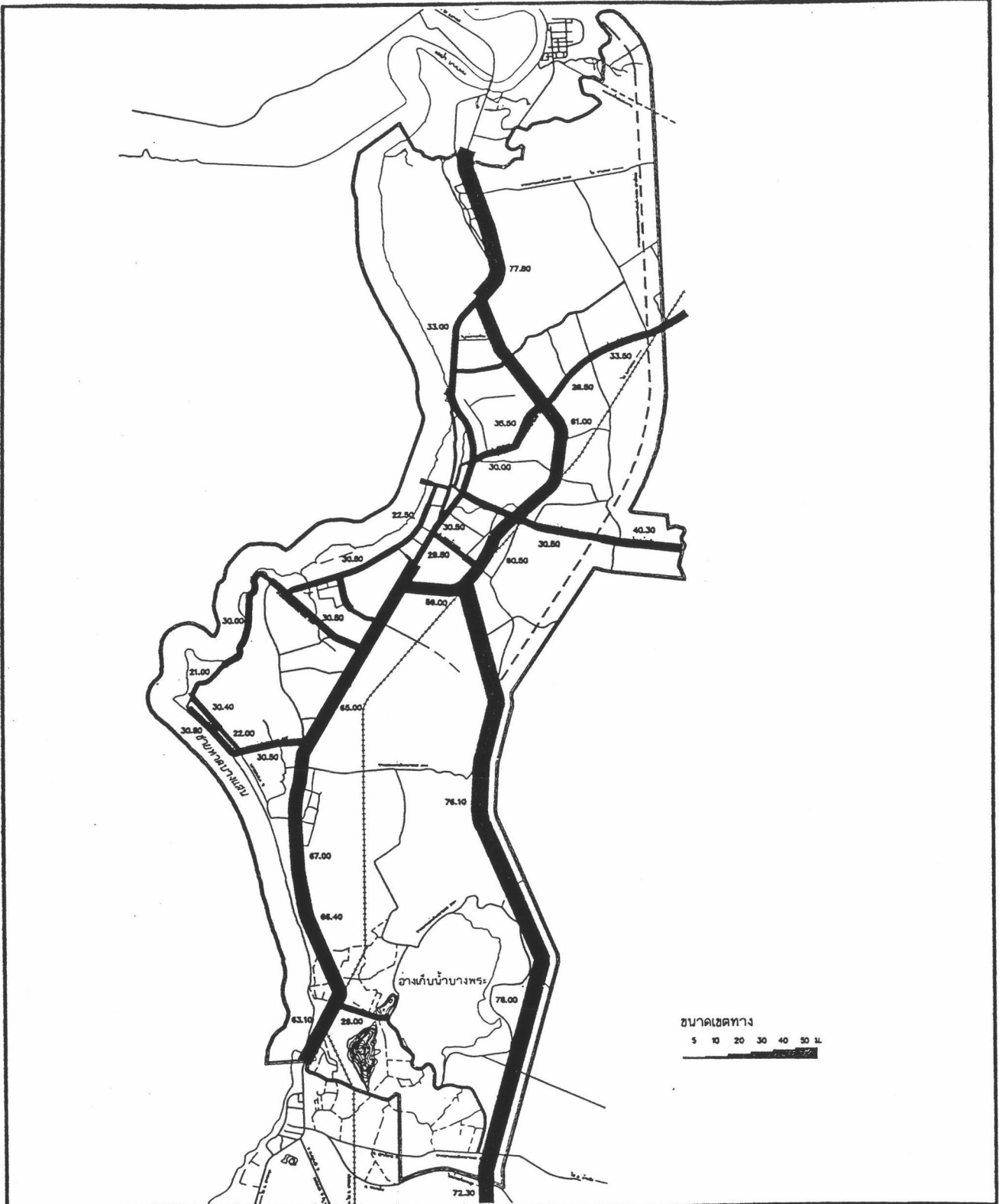
เมืองชลบุรีมีโครงข่ายที่สมบูรณ์มากเมืองหนึ่ง ซึ่งหากไม่ต้องรองรับปริมาณการจราจรผ่านก็จะไม่ค่อยมีปัญหามากนัก พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่จะสัมพันธ์กับการจัดการจราจรให้เป็นระบบ/ระเบียบ โดยที่อุปสรรคด้านการจราจรอีกส่วนหนึ่งมาจากการที่ถนนภายในตัวเมืองมีเขตทางค่อนข้างน้อย ซึ่งส่วนมากต่ำกว่า 20 เมตร เฉพาะอย่างยิ่งถนนวิจิตรปราการ อันเป็นถนนสายสำคัญมากของตัวเมืองชั้นใน มีเขตทางประมาณ 12 - 14 เมตร เท่านั้น นอกจากนี้ถนนเจดีย์จาง ที่เป็นเส้นทางผ่านตัวเมืองชั้นในเช่นเดียวกันก็มีเขตทางประมาณ 14 เมตร ดังนั้นเมื่อผนวกกับลักษณะการพัฒนาของกิจกรรมด้านพาณิชยกรรม 2 ผังถนน และกิจกรรมบนถนนและทางเท้าด้วยแล้ว ทำให้เกิดปัญหาด้านการจราจรขึ้นทันทีในช่วงชั่วโมงเร่งด่วนดังแสดงในแผนที่ที่ 4.8

ทางเจ้าหน้าที่ได้มีการจัดทิศทางการเดินทางในเขตตัวเมืองเป็นระบบการเดินทางเดียวชั้นหลายสาย โดยเฉพาะถนน 2 สายหลักที่ได้กล่าวข้างต้น ทั้งนี้เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาด้านการจราจรให้เบาบางลง ซึ่งก็ได้ผลดีมากเนื่องจากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เอื้ออำนวย แม้อย่างน้อยจะต้องใช้เวลาในการเดินทางมากขึ้นบ้างเล็กน้อย

ลักษณะการติดขัดของกระแสจราจรในเขตเมืองดังกล่าวข้างต้นสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในเมืองภูมิภาคต่าง ๆ ในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน บริเวณแหล่งชุมชน/ตลาดสด ซึ่งปัญหาหลักมีได้อยู่ที่ตัวความสมบูรณ์ของโครงข่ายประการเดียว หากส่วนใหญ่จะมาจากความไม่เป็นระเบียบของการจราจร และ/หรือการไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรโดยการจอดรถ/จักรยานยนต์/รถอื่น ๆ บน 2 ผังทาง กระทั่งจอดซ้อนคันหรือจอดรับส่งคนและสิ่งของ ทำให้ไม่สามารถเดินทางได้สะดวก ยิ่งเมื่อถนนไม่กว้างพอ ก็จะทำให้มีปัญหามากขึ้น เช่น บนถนนวิจิตรปราการ

อย่างไรก็ดี มิได้หมายความว่า จะต้องจัดเตรียมถนนให้มีเขตทางมาก ๆ แต่ประการใด และถึงแม้จะมีเขตทางมาก หากโครงข่ายไม่สมบูรณ์ก็จะไม่ช่วยแก้ปัญหาเท่าใดนัก

สภาพความสมบูรณ์โดยทั่วไปของถนนในเขตเมืองชลบุรี ดังได้กล่าวแล้วอยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยเฉพาะด้านตัวเมืองที่ล้อมรอบด้วยถนนสุขุมวิท (ในเมือง) ตั้งแต่จุดตัดกับถนนพิพิธ/วิจิตรปราการตอนเหนือของเมือง กระทั่งถึงจุดตัดของถนนเดิมทั้งสองที่ตอนใต้ของเมืองในเส้นทางสู่เมืองบางแสน - พัทยา พื้นที่ดังกล่าวสามารถเดินทางไปมาได้ด้วยถนนหลายสาย เนื่องจากมีสภาพเป็นพื้นที่ย่อยเล็ก ๆ เป็น Grid อย่างไรก็ตามยังมีบริเวณที่มีความไม่สะดวกบ้าง คือ พื้นที่ด้านติดทะเลหรือฝั่งตะวันตกของถนนวิจิตรปราการ เนื่องจากข้อจำกัดทางกายภาพที่ไม่สามารถจัดทำ

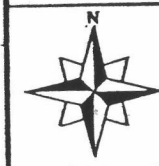

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินด้านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.8 แสดง เขตทางในพื้นที่ศึกษา

สัญลักษณ์

มาตราส่วน
0 0.5 1 2 3 กิโลเมตร

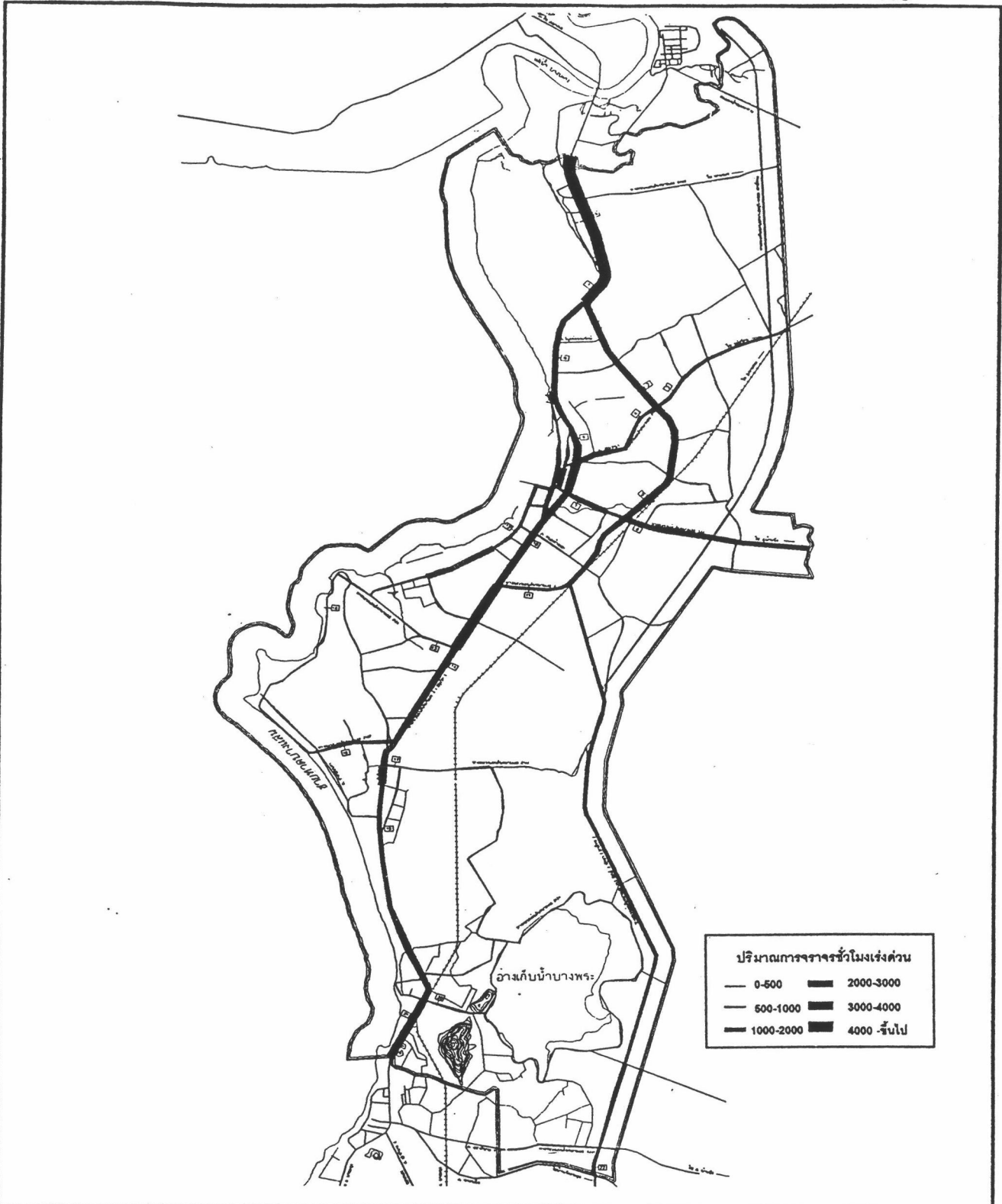
โครงข่ายได้มากนัก แต่ก็ยังพอจะปรับปรุงได้ อาทิ การจัดทำถนนเลียบริมชายฝั่งทะเล อย่างไรก็ตามการปรับปรุงอาจทำให้ลักษณะความเป็นอยู่/วิถีชีวิตประชากรบริเวณพื้นที่ดังกล่าวต้องเปลี่ยนไปได้

สำหรับพื้นที่ฝั่งตะวันออกของถนนสุขุมวิท (ในเมือง) ต่อเนื่องไปถึงบริเวณถนนสุขุมวิท (เลี้ยวเมือง) เป็นพื้นที่ปิดล้อมขนาดใหญ่ซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้มากในอนาคต

ถนนสายสำคัญที่สุดในเขตเมืองชลบุรี ได้แก่ ถนนสุขุมวิท ทั้งตอนเลี้ยวเมืองและในเมือง โดยตอนเลี้ยวเมืองมีเขตทางกว้างประมาณ 60 เมตร (สายใหม่ไปพิทยากว้างประมาณ 80 เมตร) ส่วนตอนผ่านเมืองมีเขตทางน้อยกว่าประมาณครึ่งหนึ่ง คือ กว้างประมาณ 30 เมตร สำหรับถนนสุขุมวิทนอกเขตเมืองชั้นในจะมีเขตทางกว้างประมาณ 70 เมตร ถนนสำคัญสายอื่น ๆ อาทิ ถนนพระยาสุรเสนา และทางหลวงแผ่นดินสายไปพนัสนิคม บ้านบึง อ่างศิลา และบางแสน ต่างล้วนมีเขตทางประมาณ 30 - 40 เมตร ทั้งสิ้น

จากการสำรวจของกรมการผังเมือง เมื่อเดือนพฤษภาคม 2537 พบว่าถนนสุขุมวิท (เลี้ยวเมือง) ช่วงทางตรงต้องรองรับปริมาณการจราจรช่วงชั่วโมงเร่งด่วนประมาณ 3,300 pcu (ADT) ประมาณ 45,000 pcu) ซึ่งยังไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับปริมาณการจราจร โดยมีระดับการให้บริการประมาณช่วงระดับ (Volume/Capacity 0.66 - 0.88) ใกล้เคียงกับข้อเสนอแนะในการออกแบบของ AASHTO (TRB, Highway Capacity Manual, 1985) สำหรับทางหลวงหลายช่องจราจร (Multilane Highway) แต่สาเหตุที่ปัญหาการจราจรติดขัดบริเวณทางแยกนั้นเนื่องจากบนเส้นทางช่วงนี้มีสัดส่วนของรถบรรทุกหนักประมาณ 40% - 50% ก่อให้เกิดความล่าช้ามากขณะขับเคลื่อนบริเวณทางแยก หลังทางแยกไปแล้วสามารถทำความเร็วได้ตามต้องการดังแสดงในแผนที่ที่ 4.9

ส่วนถนนสุขุมวิทในเมืองช่วงทางตรงพบว่าปริมาณการจราจรช่วงชั่วโมงเร่งด่วนสูงกว่าตอนเลี้ยวเมืองเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องจากมีปริมาณการจราจรท้องถิ่น หรือในพื้นที่มากกว่า เพราะอยู่ในเขตการพัฒนาหนาแน่น โดยมีระดับการให้บริการประมาณระดับ D เช่นกัน อย่างไรก็ตาม พบว่ายังคงมีการติดขัดที่ทางแยก ถนนสายอื่น ๆ ในตัวเมืองชั้นในพบว่ามีปริมาณการจราจรช่วงชั่วโมงเร่งด่วนประมาณ 1,000 - 1,500 pcu/ทิศทาง ทั้งสิ้น ซึ่งยังอยู่ในขีดความสามารถที่ถนนจะรองรับได้ ปัญหาที่พบจะเป็นการติดขัดอันเนื่องมาจากกีดขวางการจราจรเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยพบว่าถนนวชิรปราการจะมีปัญหามากที่สุด รองลงได้แก่ ถนนราษฎร์ประสงค์/เจตต์จ้านงค์ จากข้อมูลของกรมการผังเมือง 2536 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ของ British Urban Roads พบว่า ถนนวชิรปราการและถนนราษฎร์ประสงค์/เจตต์จ้านงค์ จะมีปริมาณการจราจรมากกว่าทั้งเข้าใกล้จุดความจุออกแบบของถนนในเขตเมือง โดยยังสามารถรองรับปริมาณการจราจรเพิ่มได้อีกเพียงเล็กน้อย (5%) สภาพการจราจรช่วงชั่วโมงเร่งด่วนโดยทั่วไปจะอยู่ในลักษณะติดขัด/ไม่สะดวกต่อการเดินทาง ขณะที่ถนนสายอื่น ๆ ในเขตเมืองยังคงมีความสามารถรองรับปริมาณการจราจรได้อีกพอสมควร

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินด้านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.9

แสดง ปริมาณการสัญจรในชั่วโมงเร่งด่วนในพื้นที่ศึกษา

สัญลักษณ์

มาตราส่วน

0 0.5 1 2 3 กิโลเมตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์
ชลบุรี

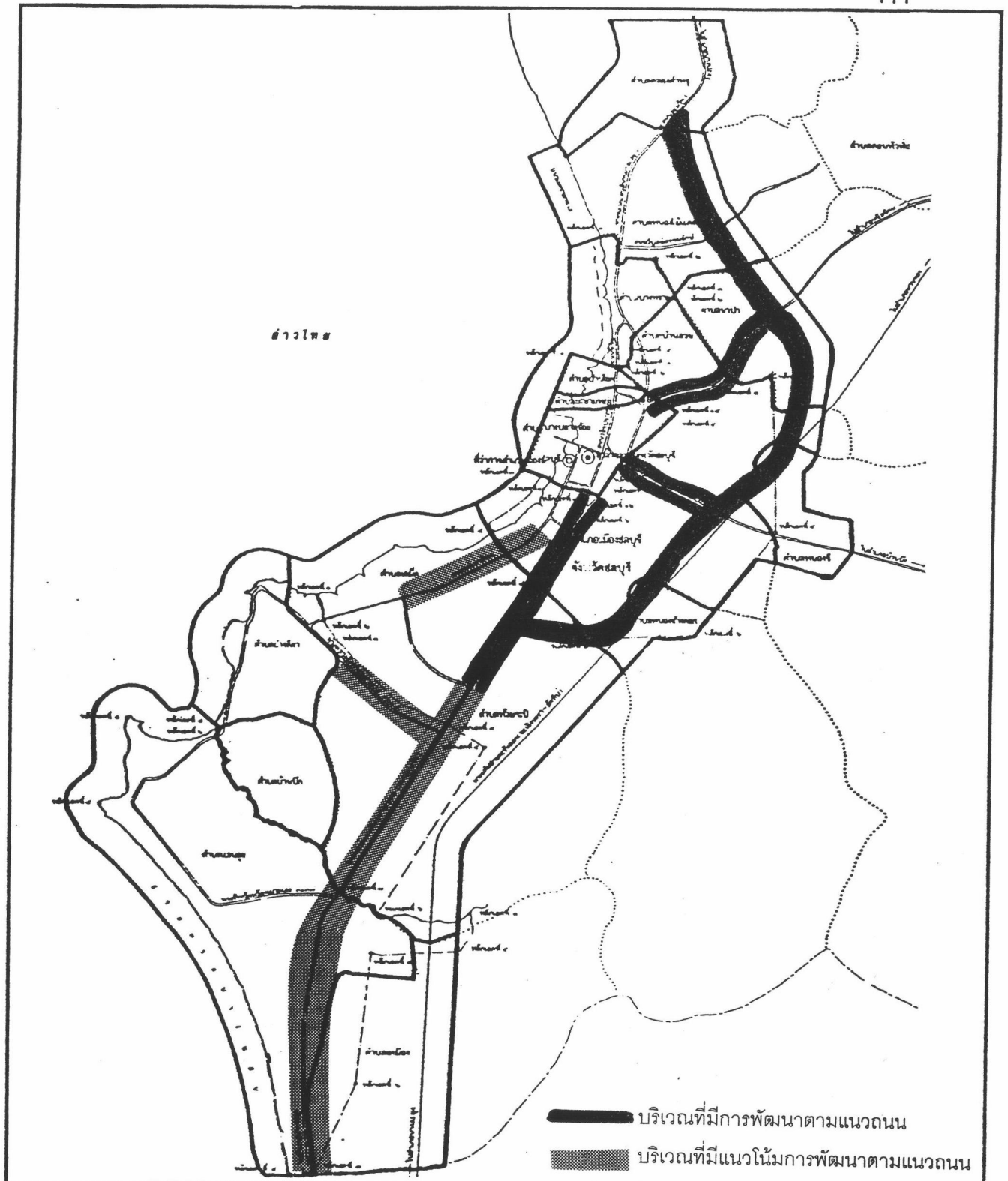
คือ อีกประมาณ 20% - 40% ทั้งนี้ถนนที่สามารถรองรับปริมาณการจราจรเพิ่มได้อีกเล็กน้อยจะเป็นถนนที่มีเขตทาง/ความกว้างเพียงประมาณ 7 - 8 เมตร

ลักษณะสภาพการใช้พื้นที่ที่ดินของประชากรในเขตพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน (2537) มีรูปแบบการพัฒนาใกล้เคียงกับเมื่อ 10 ปีที่แล้ว (2526) เพียงแต่หนาแน่นขึ้นและมีแนวโน้มพัฒนาขยายออกไปทางด้านตะวันออกของตัวเมือง การพัฒนาที่เพิ่มขึ้นส่วนมากนอกจากมีการขยายตัวของพื้นที่เมืองชั้นในแล้ว ยังกระจายไปยังบริเวณแนวถนนสุขุมวิท (เลี้ยวเมืองและตอนสู่อบริเวณพื้นที่บางแสน-หนองมน) ด้วย ที่ปรากฏค่อนข้างชัดเจน คือ การพัฒนาพื้นที่ช่วงบริเวณตั้งแต่ทางแยกต่างระดับชลบุรีถึงบริเวณทางแยกถนนสุขประยูร/ถนนสุขุมวิท (เลี้ยวเมือง) ตามด้วยการขยายตัวของพื้นที่ตำบลบ้านสวน และพื้นที่ตามแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 ไปบ้านบึง

เนื่องจากการใช้พื้นที่ที่ดินของประชาชนทั่วไปเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ทุกประเภท อันเป็นสาเหตุของการเดินทางที่เชื่อมโยงไปสู่ปัญหาการจราจร เป็นไปโดยไร้การควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับความต้องการของประชากรตามค่านิยมและกลไกทางการตลาดที่ต้องอาศัยหรือมีธุรกิจการค้าริมเส้นทางคมนาคมขนส่ง (ถนน) จึงก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ไปตาม 2 ฝั่งถนนอย่างหนาแน่น ปลดปล่อยให้เกิดพื้นที่ว่างเปล่ามากมายด้านหลัง เฉพาะอย่างยิ่งบนถนนสุขุมวิท และถนนนอกตัวเมืองชั้นในสายต่าง ๆ การพัฒนาดังกล่าว หรือที่เรียกว่า Ribbon Development สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัดดังแสดงในแผนที่ที่ 4.10

การพัฒนาเช่นนี้ หากภาครัฐไม่เข้าไปจัดระบบให้ชัดเจน เช่น การกำหนดระบบถนนสายรอง หรือถนนกระจายการจราจรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของลำดับขั้นของถนนที่ถูกต้อง แทนการสร้างแต่ถนนสายหลักเพียงประการเดียว ก็จะทำให้เกิดปัญหาการจราจรรุนแรงตามมาได้ในอนาคต เช่นเดียวกับที่กรุงเทพมหานครกำลังประสบอยู่ ดังปัญหาเรื่องพื้นที่ปิดล้อม เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าว คือ เมื่อมีการพัฒนาเพียง 2 ฝั่ง ตามแนวถนนสายหลักหากขาดระบบถนนภายในพื้นที่ที่ดี ก็จะทำให้การเดินทางทุก ๆ ประเภทต้องมาใช้ถนนสายหลักแม้จะเป็นการเดินทางสั้น ๆ เพียงเพื่อกิจกรรมในพื้นที่หรือในท้องถิ่น ซึ่งก่อให้เกิดการเดินทางที่ไม่จำเป็นบนถนนสายนั้น ๆ มากมาย เป็นปัญหาการจราจรส่วนหนึ่งที่สำคัญมาก เป็นต้นเหตุของปัญหาสภาพการจราจร ณ จุดเข้า - ออก จากซอยต่าง ๆ มากมาย และการกักรถบริเวณ ณ จุดต่าง ๆ บนถนนที่พบได้ทั่วไป กอปรกับประเภทของกิจกรรมต่าง ๆ กระจายปะปนอยู่ทั่วไปทั้งพื้นที่ ยากต่อการควบคุมทั้งกิจกรรมบางประเภทยังรุกล้ำพื้นที่ถนน จึงเท่ากับยิ่งเร่งเร้าให้ปัญหาแผ่ขยายเพิ่มมากขึ้น และจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เมื่อผนวกเข้ากับลักษณะทางกายภาพของเขตทาง/ทางแยก ตลอดทั้งงบประมาณที่ไม่เอื้อต่อการปรับปรุง ทำให้การแก้ปัญหาดูเหมือนย่ำอยู่กับที่

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.10	แสดง แนวโน้มการพัฒนาตามแนวถนนในพื้นที่ศึกษา	มาตราส่วน
สัญลักษณ์		
		<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

การพัฒนาพื้นที่จำเป็นต้องดำเนินไปโดยสอดคล้องกันอย่างเหมาะสมกับการพัฒนา และการควบคุมโครงข่ายการขนส่ง (ถนน) จึงจะทำให้ได้มาตรฐานที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาอย่างถาวรอาจจำเป็นต้องทำให้ประชาชนผู้ใช้ถนน/พื้นที่ได้รับผลกระทบบ้าง เฉพาะอย่างยิ่งกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่เดิม ๆ ที่ไม่ต้องมีระบบระเบียบด้านการใช้พื้นที่/ถนนมากนัก

ความเร็วกับลักษณะกิจกรรมของพื้นที่

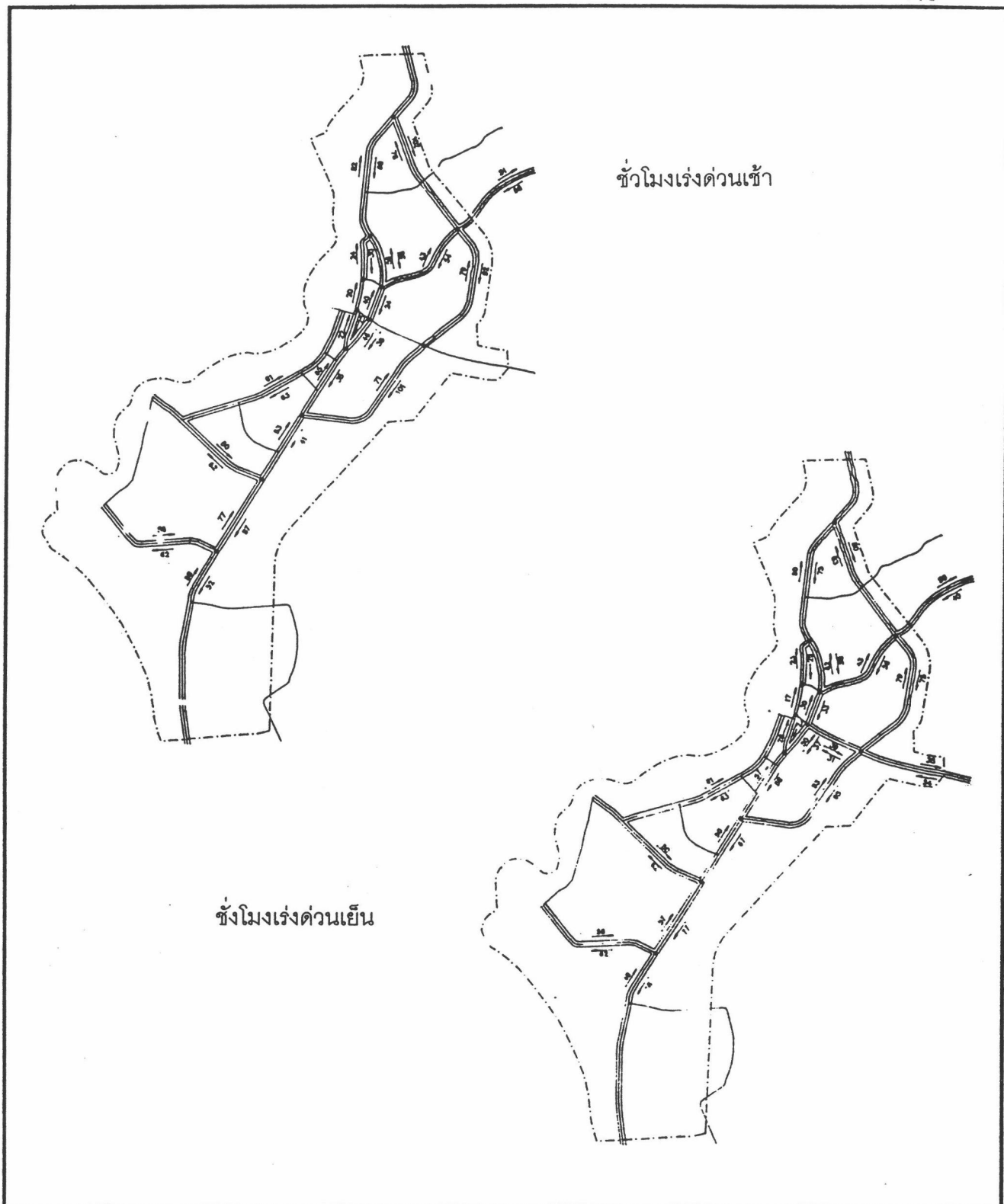
ลักษณะการพัฒนาของกิจกรรมต่าง ๆ ตามเส้นทาง/ถนนมีผลกระทบโดยตรงต่อความเร็วของการจราจร ภายในพื้นที่เมืองชั้นในหรือพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยถนนสุขุมวิทและถนนวชิรปราการมีระดับความเร็วปกติของเขตเมืองชั้นในทั่วไป กล่าวคือ ความเร็วในการเดินทางเฉลี่ยต่ำกว่า 40 กม./ชั่วโมง เฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชั้นในที่อยู่บนถนนวชิรปราการ จะมีความเร็วต่ำที่สุดประมาณ 20 กม./ชั่วโมงเท่านั้น ด้วยถนนวชิรปราการมีซอยแยกมากมาย มีการพัฒนาอย่างหนาแน่นตลอด 2 ฝั่งถนน เรียกได้ว่าเป็นเขตบริเวณเมืองเก่า และเป็นถนนที่มีเขตทางน้อยมาก

จากข้อมูลความเร็วการจราจรของสำนักงานจัดระบบการจราจรทางบก (สจร.) เมื่อปี พ.ศ. 2537 พอลจะกล่าวได้ว่าบริเวณปัญหาได้ขยายไปสู่บริเวณถนนสุขุมวิท หรือทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 ช่วงก่อนถึงทางแยกถนนสุขุมวิท (เลี้ยวเมือง) ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีความเร็วเฉลี่ยการจราจรต่ำกว่า 40 กม./ชั่วโมง เนื่องจากการพัฒนาที่ค่อนข้างหนาแน่น 2 ฝั่งถนนเช่นกัน และมีแนวโน้มที่จะขยายต่อเนื่องพื้นที่บริเวณถนนสุขุมวิท (เลี้ยวเมือง) ไปทางทิศตะวันออกแล้วบางส่วน โดยเฉลี่ยพบว่าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 344 มีปัญหามากกว่าทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 315

พื้นที่ส่วนอื่นมีความเร็วเฉลี่ยค่อนข้างสูง สามารถเลือกใช้ความเร็วได้ โดยเฉลี่ยจะมีความเร็วประมาณ 60 กม./ชั่วโมง ขึ้นไป

ในวันปกติของสัปดาห์ การเดินทางบนถนนสุขุมวิททั้ง 2 เส้นทางบริเวณใกล้ทางแยกต่างระดับ (เลี้ยวเมือง) สามารถใช้ความเร็วได้สูงมาก เนื่องจากคุณสมบัติของทางต่างระดับที่ช่วยลดการติดขัดบริเวณทางแยกรวมถึงขจัดปัญหาเรื่องกระแสจราจรตัดผ่าน/จุดขัดแย้ง (Conflict Points) แต่เมื่อเข้าสู่ทางแยกใกล้เมืองชลบุรีทั้ง 2 ทิศทางความเร็วจะค่อย ๆ ลดลง

จากข้อมูลความเร็วของกระแสจราจรดังแสดงในแผนที่ที่ 4.11 พอลจะประมาณการระดับบริการของถนนและสรุปได้ว่าภายในเขตเมืองชั้นใน ซึ่งกระแสจราจรเกือบทั้งหมดประกอบด้วยยานขนาดเล็ก - กลาง มีความเร็วเฉลี่ยในการเดินทางต่ำกว่า 40 กม./ชั่วโมง ดังนั้นหากคาดว่าความเร็วอิสระที่ต้องการในเขตเมืองสูงประมาณ 60 กม./ชั่วโมง ระดับบริการของถนนในเขตเมืองชั้นในจะอยู่ที่ประมาณ ระดับ C-D ยกเว้นถนนวชิรปราการและถนนราษฎร์ประสงค์/เจดีย์

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการคมนาคมขนส่งกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินย่านการค้าและบริการ
เขตเทศบาลเมืองชลบุรีและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง

แผนที่ที่ 4.11	แสดง ความเร็วที่มีการสัญจรในพื้นที่	มาตราส่วน	
สัญลักษณ์			 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง รุฬารังกร ฌัมมหาวิทยาลัย

จำนวนคนในเขตเมืองชั้นในจะมีความเร็วเฉลี่ยประมาณ 20 กม./ชั่วโมง ซึ่งระดับบริการทั่วไปจัดว่าอยู่ในระดับ E-F หรือเข้าใกล้/สูงกว่าความจุ อันเป็นสถานที่ไม่พึงประสงค์

สภาพลักษณะทั่วไปของทางแยกและการจราจร

เขตเมืองชลบุรีมีทางแยกหลัก ๆ บนถนนสุขุมวิททั้ง 2 เส้นทาง ซึ่งมีประมาณการจราจรสูงเกือบตลอดวัน ทางแยกดังกล่าว ได้แก่ ทางแยกถนนสุขุมวิท (ในเมืองและเลี้ยวเมือง) กับถนนสุขประยูร/โพธิ์ทอง 2 ทางแยก และทางแยกถนนสุขุมวิท (ในเมืองและเลี้ยวเมือง) กับทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 344 ไปบ้านบึง/ถนนอัครนิวัต อีก 2 ทางแยก

ปัญหาที่พบเห็นโดยทั่วไปที่ทางแยก คือ การจอดรถกีดขวางการจราจร การที่รถเลี้ยวเข้า-ออกจากซอยที่อยู่บริเวณทางแยก หรือใกล้ทางแยก และการเลี้ยวกลับรถที่ทางแยก ซึ่งล้วนแต่มีส่วนทำให้เกิดความล่าช้าบริเวณทางแยกมากขึ้นทั้งสิ้น

การสำรวจข้อมูลปริมาณการจราจรและลักษณะสภาพทั่วไปบริเวณทางแยกของถนนสายต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษา พบว่าระดับบริการของทางแยกทั่วไปมีระดับบริการไม่เหมาะสม ความสามารถในการรองรับปริมาณการจราจรต่ำ มีระดับบริการชั้น D และต่ำกว่า ซึ่งหมายถึงใกล้/เกินความสามารถของทางแยก (Urban Streets - Highway Capacity Manual, 1985) ยกเว้นบางทางแยกเล็ก ๆ บนถนนสุขุมวิท ราษฎร์ประสงค์ ฯลฯ ที่ยังมีความสามารถรองรับการจราจรได้แก่ โดยปัจจุบันมีระดับบริการประมาณ B-C หรือยวดยานเสียเวลาในการหยุดที่ทางแยกน้อยกว่า 30 วินาทีโดยเฉลี่ยต่อคัน

นอกจากนี้ยังมีทางแยกเล็ก ๆ บนถนนที่จัดให้มีการเดินทางเดียว อีกหลายทางแยกที่มีระดับบริการอยู่ในขั้นดีมาก ทางแยกเหล่านี้เป็นทางแยกไม่มีสัญญาณไฟจราจร

ลักษณะการให้บริการของระบบขนส่งสาธารณะ

ระบบการขนส่งสาธารณะที่สำคัญในเขตเมืองชลบุรี คือ รถโดยสารประจำทาง และไม่ประจำทาง รวมทั้ง รถรับจ้างประเภทต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.10

รถโดยสารประจำทางในเขตเมืองชลบุรีเป็นรถในหมวดที่ 1 ตามข้อกำหนดของกรมการขนส่งทางบก มีเส้นทางให้บริการ 3 สาย คือ รอบเมืองวงใน (วนซ้าย และวนขวา) รอบเมืองวงนอก และวงกลมอำเภอบ้านบึง

ตารางที่ 4.10 แสดงเส้นทางการเดินรถโดยสารประจำทางที่เริ่มต้นภายในจังหวัดชลบุรี

หมวดที่	สายที่	ชื่อเส้นทาง	ชื่อผู้ประกอบการขนส่ง	ระยะทาง (ก.ม.)	ค่าโดยสาร (บาท)	จำนวน เที่ยว/วัน
1. เส้นทางเดินรถในเขตชุมชนเทศบาลเมืองชลบุรี						
	1	รอบเมืองวงใน	บ. ชลบุรีรอบเมือง จำกัด	31.1	10 กม. แรก 3 บาท เพิ่มอีก 1 บาทสำหรับ 10 กม. ต่อไป	158
	2	รอบเมืองวงนอก	บ. ชาวเขี้ยวรอบเมือง จำกัด	18	10 กม. แรก 3 บาท เพิ่มอีก 1 บาทสำหรับ 10 กม. ต่อไป	171-206
	5	วงกลมอำเภอบ้านบึง	ขจก. บ้านบึงศุภฤกษ์ขนส่ง			22-26
2. เส้นทางเดินรถระหว่างกรุงเทพฯ กับอำเภอต่างๆ						
	35	กรุงเทพฯ-ระยองบ้านนาบตาพุด	บ.ขนส่ง จำกัด	182 ป. 194	38.00 ป1. 72.00 ป2. 56.00	22-26 34-40
	36	กรุงเทพฯ-บ้านนาบตาพุด	บ.ขนส่ง จำกัด	161 194	34.00 ป1.72.00 ป2.56.00	46-56 2
	37	กรุงเทพฯ-ศรีราชา(ช)	บ.ขนส่ง จำกัด	104 ป.104	23.50 ป1.42.00	56-68 22-36
	38	กรุงเทพฯ-ชลบุรี (ช)	บ.ขนส่ง จำกัด	80 ป.80	18.50 ป1. 35.00 ป2. 27.00	108-130 54-64
	43	กรุงเทพฯ-แกลง	บ.ขนส่ง จำกัด	254	50.50	4-6
	44	กรุงเทพฯ-ประแสร์	บ.ขนส่ง จำกัด	265	52.50	2-4
	45	กรุงเทพฯ-บ้านค่าย	บ.ขนส่ง จำกัด	217	44.00	10
	48	กรุงเทพฯ-ระยอง (ก)	บ.ขนส่ง จำกัด	206	42.00	46-56
	48	กรุงเทพฯ-เมืองพัทยา	บ.ขนส่ง จำกัด	141 ป.136	30.50 ป1. 55.00	64-78 78-94
	49	กรุงเทพฯ-บางแสน	บ.ขนส่ง จำกัด	ป. 97	ป2. 43.00	10-12
	50	กรุงเทพฯ-ชลบุรี (ก)	บ.ขนส่ง จำกัด	93	21.50	44-52
	51	กรุงเทพฯ-บ้านบึง	บ.ขนส่ง จำกัด	94	21.50	8-10

ตารางที่ 4.10 แสดงเส้นทางการเดินทางโดยสารประจำทางที่เริ่มต้นภายในจังหวัดชลบุรี (ต่อ)

หมวดที่	สายที่	ชื่อเส้นทาง	ชื่อผู้ประกอบการขนส่ง	ระยะทาง	ค่าโดยสาร	จำนวน เที่ยว/วัน
	52	กรุงเทพฯ-พนัสนิคม	บ.ขนส่ง จำกัด	104	23.50	32-38
	970	กรุงเทพฯ-แหลมฉบัง	บ.ขนส่ง จำกัด	115	25.50	2-4
				ป.104	ป1.42.00	ป. 8-10
				ป.115	ป1. 46.00	ป.2-4
3. เส้นทางเดินรถระหว่างจังหวัด						
	265	นครราชสีมา-ชลบุรี	บ.วิศวกรเสน จำกัด	288	57.00	24-36
	303	ชลบุรี-ระยอง	บ.สุขุมวิทเดินรถ จำกัด	126	27.50	16
	304	ระยอง-สัตหีบ	บ.สัตหีบระยองเดินรถ จำกัด	46	10.50	64-78
	305	ชลบุรี-ฉะเชิงเทรา (ก)	บ.โชติมาบริการ จำกัด	50	11.50	10-12
	306	ชลบุรี-ฉะเชิงเทรา (ข)	บ.ขนส่ง จำกัด	47	10.50	80-96
	310	ฉะเชิงเทรา-พนัสนิคม	บ.โชติมาบริการ จำกัด	28	6.50	54-67
	317	ชลบุรี-ปลวกแดง	บ.บ้านบึงสามัคคีขนส่ง จำกัด	64	13.50	108-130
	318	ชลบุรี-ระยอง (ข)	หจก. ส. แสนสุขเจริญดี	102	23.50	42-50
	322	ชลบุรี-แกลง	บ.บ้านบึงสามัคคีขนส่ง จำกัด	104	25.50	96-114
	328	ฉะเชิงเทรา-บ้านเกาะโพธิ์	บ.ชีวะรัตนสันติ จำกัด	60	13.50	30
	343	ชลบุรี บ้านคลองด่าน	บ.คลองด่านสามัคคีขนส่ง จำกัด	37	8.50	64-78
				-	-	ส. 64
	346	ชลบุรี-บางปะกง	บ.บางปะกง-ชลบุรีขนส่ง จำกัด	19	4.00	44-52
	362	พนัสนิคม-บ้านหนองคอก	บ.รวมมิตรสุขประยูร จำกัด	74	19.00	6-8
	363	พัตยา-บ้านเพ	หจก. ไชควัฒนาสัตหีบ	103	42.00	6-8
	589	อุบลราชธานี-พัตยา	บ.ศรีมงคลขนส่ง จำกัด	686	117.00	2-4
				ป.686	231.00	2-4
	660	แม่สาย-พัตยา	บ.นครชัยแอร์	1,056	195.00	2-4
				ป.1,056	ป1.351.00	
					ป2.273.00	
4. เส้นทางเดินรถภายในจังหวัด						
	1631 (ค)	ชลบุรี-ศรีราชา	บ.ขนส่ง จำกัด	32	9.00	190-224
	1631 (ง)	ชลบุรี-สัตหีบ	บ.สุขุมวิทเดินรถ จำกัด	82	23.00	114
	1633(ก)	ชลบุรี-หัวไผ่	บ.พานทองขนส่ง จำกัด	35	10.00	98
	1633 (ข)	ชลบุรี-บ้านเกาะจันทร์- บ้านปรกฟ้า	บ.รวมมิตร สุขประยูร จำกัด	51	14.50	118-142
						98 (สอง แถว)
	6127	พนัสนิคม-บ้านเขาชะตรัง	บ.จิระสงวนขนส่ง จำกัด	57	17.00	58
	6128	พนัสนิคม-บ้านบึง	บ.จิระสงวนขนส่ง จำกัด	27	7.50	50
	6131	ศรีราชา-เขาไม้แก้ว	บ.รวมมิตรศรีราชา	40	11.00	146-178
	6132	ศรีราชา-บางปู	บ.ชลบุรีสมเเสรี จำกัด	32	9.00	62-74
	6138	ชลบุรี-คลองตาเพชร	บ.จิระสงวนขนส่ง จำกัด	68	20.00	70
	6139	พนัสนิคม-หนองระเห็ด	บ.จิระสงวนขนส่ง จำกัด	37	9.50	12
	6143	ชลบุรี-หนองใหญ่	บ.จิระสงวนขนส่ง จำกัด	56	15.50	14-18
	6227	อ.บ้านบึง-สี่แยกปูนท่าม้า	หจก. บ้านบึงศุภฤกษ์	13	3.50	78-84

ตารางที่ 4.10 แสดงเส้นทางรถโดยสารประจำทางที่เริ่มต้นภายในจังหวัดชลบุรี (ต่อ)

หมวดที่	สายที่	ชื่อเส้นทาง	ชื่อผู้ประกอบการขนส่ง	ระยะทาง	ค่าโดยสารบาท	จำนวนเที่ยว/วัน
	6228	สัตหีบ-บ้านเขาบายศรี	ขนส่ง สัตหีบการเดินรถ จำกัด	18	6.00	52-92 (สองแถว)
	6229	สัตหีบ-สี่แยกเกษมพล	ขนส่งสัตหีบการเดินรถ จำกัด	22	6.00	89-90 (สองแถว)
	6231	ชลบุรี-สัตหีบ (ข)	ไทยสง่าชลบุรีเดินรถ จำกัด	105	29.50	24-28
	6240	มาบปู่-พัทยา	บ. ส.ผสมกิจ จำกัด			42-52
เส้นทางเดินรถขนาดเล็ก						
	23001	บ. เจริญรัตน์พัฒนา -นาจอมเทียน	สหกรณ์เดินรถพัทยา จำกัด	28.8	8.00	70
	23002	วงกลมพัทยา	สหกรณ์เดินรถพัทยา จำกัด			300
	23003	ชลบุรี-บ้านเก่า	สหกรณ์บริการเดินรถเมืองชลบุรี จำกัด	16	4.50	50
	23005	ชลบุรี-หนองมน-บางแสน	สหกรณ์บริการเดินรถเมืองชลบุรี จำกัด	15	4.00	332
	23006	ชลบุรี-อ่างศิลา	สหกรณ์บริการเดินรถเมืองชลบุรี จำกัด	11	3.00	182
	23007	ชลบุรี-หนองรี-วัดนาเขื่อน	สหกรณ์บริการเดินรถเมืองชลบุรี จำกัด	10	3.00	92
	23008	ตลาดนาเกลือ-สยามคันทรี่คลับ	หจก. พัทยาเดินรถ	18.7	6.00	28-34
	23009	ตลาดใหม่-บ้านหนองขังคอก	สหกรณ์บริการเดินรถชลบุรี-อ่างศิลา จำกัด	9	2.00	56-68
	23010	ตลาดใหม่บางพระ-สวนสัตว์เป็เขาเขียว	สหกรณ์บริการเดินรถบางพระ จำกัด	4.50	5.50	64-78
	23011	ศรีราชา-สุสานเขาเจ้าพ่อฉลาก	บ. บางพระขนส่ง จำกัด	7.6	2.00	32-40
	23012	ศรีราชา-โรงงานทำรองเท้าแพน	บ. อ่าวอุดมมหานคร จำกัด	10	3.00	100-144
	23013	ศรีราชา-บ้านหนองคล้า	บ. อ่าวอุดมมหานคร จำกัด	22	6.00	60-70
	23014	ศรีราชา-ตลาดอ่าวอุดม	บ. อ่าวอุดมมหานคร จำกัด	9.6	2.50	100-186
	23015	ศรีราชา-บ้านจุกกะเมอ	บ. อ่าวอุดมมหานคร จำกัด	18	5.00	48-94
	23016	ตลาดนาเกลือ-บ้านด่านผจญ	หจก. เข้าไม้แก้วเดินรถ	33	10.00	74-90
	23018	สัตหีบ-ช่องแสมสาร	หจก. แสมสารมหานคร-บริการ	17	5.00	64-104
	23019	ตลาดนาเกลือ-ตลาดราชนาแก้ว	สหกรณ์บริการเดินรถบางละมุง จำกัด	25.5	7.00	42-118
	23020	สัตหีบ-บ้านบางเสรี	หจก. ยางเสรีขนส่ง	22	6.00	92-120
	23021	พัทยาเหนือ-พัทยากลาง	สหกรณ์เดินรถพัทยา จำกัด	23	6.50	96-116
	23022	ชลบุรี เมืองใหม่-หนองมน	สหกรณ์เดินรถเมือง ชลบุรี จำกัด			120-150

รถโดยสารเหล่านี้มีที่จอดอยู่ในบริเวณต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ เช่น บริเวณหน้าโรงพยาบาล เอกชน ตลาดหนองมน หน้าวัดกลาง ถนนวิชิรปราการ โรงพยาบาลชลบุรี ซึ่งบางแห่งก็ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดการกีดขวางการจราจรได้

จากการสำรวจพบว่า จำนวนรถทั้งหมดมีพอเพียงกับผู้ใช้บริการ โดยผู้โดยสารมีมากตามปกติ ในช่วงเร่งด่วนเช้า - เย็น นอกเวลาเร่งด่วนมีผู้ใช้บริการน้อย ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ระบุว่า รายได้จากการให้บริการน้อย เนื่องจากรถมีจำนวนมาก ทำให้ต้องจอดรอรับผู้โดยสารบางจุดเป็นเวลานาน บางครั้งก็จะจอดซ้อนคัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการจราจรได้ นอกจากนี้เนื่องจากมีรถเป็นจำนวนมากทำให้การไหลเวียนของรถมีมาก กอปรกับที่จอดรถเฉพาะก็ไม่ชัดเจน จึงยิ่งก่อให้เกิดปัญหาได้

หมวดที่ 2 เป็นรถโดยสารประจำทางที่มีเส้นทางเดินรถระหว่างกรุงเทพฯ กับอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรี มีเส้นทางเดินรถทั้งหมด 14 สาย รวมระยะทางทั้งหมด 2,786 กิโลเมตร มีรถโดยสารประมาณ 181 - 308 คัน

หมวดที่ 3 คือ รถโดยสารประจำทางที่มีเส้นทางเดินรถระหว่างจังหวัดซึ่งมีทั้งหมด 16 สาย รวมระยะทาง 3,364 กิโลเมตร มีรถโดยสารประมาณ 158 - 343 คัน

หมวดที่ 4 เป็นรถโดยสารประจำทางที่มีเส้นทางเดินรถภายในจังหวัด มีเส้นทางทั้งหมด 16 สายรวมระยะทาง 725 กิโลเมตร มีรถบริการประมาณ 345 - 1,134 คัน

หมวดรถเล็ก เป็นรถโดยสารประจำทางขนาดเล็กที่มีเส้นทางเดินทั้งหมด 18 สาย

นอกจากนี้ยังมีรถยนต์ประเภทต่าง ๆ คือ รถโดยสารไม่ประจำทาง รถจักรยานยนต์รับจ้าง รถสามล้อเครื่อง และรถสามล้อ ซึ่งวิ่งให้บริการอยู่ทั่วไป มีที่จอดไม่แน่นอน กระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่

สำหรับความเหมาะสมของการให้บริการระบบขนส่งสาธารณะ ของระบบรถโดยสารประจำทางในเขตเมือง/นอกเขตเมือง อยู่ในเกณฑ์ที่ยังสามารถรับผู้โดยสารได้อีกมาก กล่าวคือ มีค่า Load Factor ที่แสดงปริมาณผู้โดยสารเฉลี่ยเพียงประมาณ 55 - 65% ช่วงเวลาเร่งด่วน เช้า-เย็น จะมีปริมาณผู้โดยสารใกล้เคียงกัน คือ 65% ขณะที่ช่วงเวลากลางวัน จำนวนผู้โดยสารลดลงไปเหลือเพียง 60%

จากการสำรวจ พบว่า รถโดยสารประจำทางที่แล่นเข้าออกนอกเมือง ช่วงเวลาเร่งด่วนเช้า - เย็น จะต้องรองรับปริมาณผู้โดยสารโดยเฉลี่ยสูงกว่ารถบริการพื้นที่เขตเมืองเล็กน้อย แต่โดยสรุปแล้ว อยู่ในสถานที่รองรับความต้องการได้ดี

สำหรับระบบรถโดยสารประจำทางระหว่างผ่านเมือง จำนวนผู้โดยสารจะมีปริมาณสูงกว่ารถโดยสารในเขตพื้นที่ศึกษา โดยมีผู้โดยสารเฉลี่ยประมาณ 60 - 75% รถโดยสารประจำทางที่ไม่ได้มีจุดสิ้นสุดการเดินทางในเขตเมืองชลบุรี จะมีปริมาณผู้โดยสารมากกว่ารถโดยสารระหว่าง

เมืองที่สิ้นสุดในเขตเมืองชลบุรี โดยสัดส่วนอยู่ในระดับปริมาณ 70 - 75% สำหรับรถโดยสารผ่านเมือง และประมาณ 60% สำหรับรถที่หมดระยะที่พื้นที่ศึกษา โดยช่วงเวลาเร่งด่วนจะมีผู้โดยสารมากกว่านอกเวลาเร่งด่วนเช่นเดียวกับรถโดยสารที่เดินรถเฉพาะเขตพื้นที่ศึกษา อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดแสดงว่าปริมาณรถโดยสารยังเพียงพอที่จะรองรับความต้องการการเดินทางได้ดี

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าศักยภาพการให้บริการด้านสาธารณะยังมีอีกพอสมควร แต่ควรมีการปรับปรุงด้านคุณภาพให้สูงขึ้นอีก

สภาพปัญหาและแนวโน้มของปัญหา

1) กลุ่มลักษณะโครงข่ายถนน

แม้จะกล่าวได้ว่า สภาพโครงข่ายถนนในเขตเมืองค่อนข้างสมบูรณ์แต่ยังคงมีปัญหาใน 2 ลักษณะ คือ

- ในเขตเมือง มีปัญหาข้อจำกัดทางด้านกายภาพที่เขตทางคับแคบและชอยย่อยต่าง ๆ บริเวณทางแยกทำให้ประสิทธิภาพของทางแยกลดลงรวมกับการกีดขวางการจราจรยิ่งทำให้ปัญหามีมากขึ้น

- รอบเขตเมือง และนอกเขตเมืองมีปัญหาในส่วนของชอยย่อยที่หลายทางแยก และมีแนวโน้มว่าปัญหาการพัฒนาจาก “กลุ่มการใช้พื้นที่” และก่อให้เกิดปัญหาพื้นที่ปิดล้อมในอนาคต

จากปัญหาการพัฒนา และสภาพโครงข่ายการขนส่ง เขตพื้นที่ศึกษาทำให้เกิดปัญหาการจราจร คือ

- ความล่าช้าที่ทางแยก เนื่องจากรถเลี้ยวกลับ และการมีชอยย่อยบริเวณทางแยก และความล่าช้าบริเวณจุดเลี้ยวกลับรถบนถนนช่วงตรงหลายพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องมาจากความต้องการเดินทางในแนวตะวันออก - ตะวันตก ทำให้การเดินทางทั้งหมดเมื่อรวมกับการเดินทางแนวเหนือ - ใต้ ต้องใช้ถนนสายสำคัญ/หลัก ตลอดเวลา (ถนนวิจิตรปราการ ถนนราษฎร์ประสงค์ และถนนสุขุมวิท) และยิ่งในอนาคต เมื่อพื้นที่มีการพัฒนามากขึ้น ขนาดของปัญหาก็จะรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย

- ปริมาณการจราจรผ่านถนนสุขุมวิท ยิ่งทำให้ความสามารถของถนนสุขุมวิทไม่เพียงพอ และส่งผลต่อเนื่องไปสู่ถนนในพื้นที่ชั้นในได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะปัญหาปัจจุบันที่ถนนสุขุมวิทเลี้ยวเมืองประสบปัญหาการจราจรหนาแน่นมากยิ่งขึ้น บริเวณทางแยกเนื่องจากการก่อสร้างทางแยกต่างระดับยังไม่แล้วเสร็จยิ่งทำให้เกิดการเคลื่อนตัวหรือหันเหไปใช้ถนนสุขุมวิทในเมืองมากขึ้น สำหรับกระแสจราจรผ่าน

2) กลุ่มคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่บริเวณตัวเมืองชั้นใน โดยเฉพาะบริเวณถนนวิจิตรปราการและฝั่งตะวันตกของถนน กระทั่งถึงชายฝั่ง รวมทั้งหมดเป็นพื้นที่ที่จัดว่าเป็นคุณลักษณะมีลักษณะเฉพาะที่แสดงความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของประชากรอันเป็นสัญลักษณ์ควรแก่การอนุรักษ์ และพัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ไม่มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงมาก แต่ต้องมีการควบคุมดูแล เพื่อไม่ให้แหล่งขาดการพัฒนา และสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ในที่สุด ในอนาคตจากการพัฒนาเพียงเฉพาะด้านวัตถุ เพื่อจุดประสงค์ทางด้านธุรกิจการค้า

4.5 ลักษณะของย่านการค้าในพื้นที่ศึกษา

ลักษณะของการใช้ที่ดิน

ลักษณะของการใช้ที่ดินด้านพาณิชยกรรมในเขตพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 2,494 ไร่ แยกตามพื้นที่ได้ดังต่อไปนี้

เทศบาลเมืองชลบุรี

เป็นชุมชนที่มีลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านพาณิชยกรรมหนาแน่นมากที่สุด เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ มีพื้นที่เพื่อการพาณิชยกรรมทั้งหมดประมาณ 718.125 ไร่ กระจุกตัวอย่างหนาแน่นบริเวณสองฟากถนนวิจิตรปราการ และถนนสุขุมวิท มีอาคารประเภทพาณิชยกรรม 1,726 หลัง และมีแนวโน้มขยายตัวเข้าหาสุขาภิบาลบ้านสวน

เทศบาลตำบลแสนสุข

มีพื้นที่ประมาณ 632.5 ไร่ มีประชากร 10,702 คน มีอาคารที่เป็นอาคารพาณิชยกรรม 251 หลัง ส่วนใหญ่เกาะตัวอยู่อย่างหนาแน่นสองฟากถนนสุขุมวิท และมีการขยายตัวเข้าหาทางหลวงจังหวัด หมายเลข 3137 ทั้งสองฟาก

สุขาภิบาลบ้านสวน

พื้นที่พาณิชยกรรมทั้งหมดมีประมาณ 852 ไร่ มีอาคารพาณิชย์ทั้งหมด 387 หลัง อาคารพาณิชย์กรรมเกาะตัวอยู่อย่างหนาแน่นสองฟากถนนสุขุมวิท และถนนพระยาสุรเสนา และมีแนวโน้มของการขยายตัวของกิจกรรมการค้ามากขึ้น ทั้งสองฟากถนนพระยาสุรเสนา

สุขาภิบาลอ่างศิลา

มีพื้นที่เพื่อการพาณิชยกรรมประมาณ 32.5 ไร่ ลักษณะการกระจายตัว คือ เกาะตัวอยู่อย่างหนาแน่น บริเวณสองฟากถนนสุขุมวิท และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3134 ส่วนอีกบริเวณหนึ่ง คือ บริเวณตลาดอ่างศิลา ซึ่งมีการประกอบการค้ามาช้านานแล้ว

พื้นที่ชนบทรอบนอก

นอกเหนือจากพื้นที่ดังกล่าวแล้ว พื้นที่ชนบทโดยรอบก็มีอาคารพาณิชย์ตั้งอยู่เช่นกัน มีเนื้อที่ประมาณ 258 ไร่ กระจายตามแนวถนนสุขุมวิทตลอดแนว

สภาพและลักษณะทั่วไปของอาคารพาณิชย์กรรม

1) ลักษณะและสภาพอาคาร

ลักษณะและสภาพอาคารพาณิชย์กรรมในเขตพื้นที่ผังเมืองรวมเมืองชลบุรี มีจำนวนอาคารพาณิชย์จำนวน 4,560 หลัง คิดเป็นร้อยละ 8.22 ของอาคารทั้งหมดในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี มีอาคารพาณิชย์มากที่สุด จำนวน 1,813 หลัง คิดเป็นร้อยละ 39.76 ของอาคารพาณิชย์ทั้งหมด รองลงมา คือ สุขาภิบาลบ้านสวน จำนวน 991 หลัง หรือคิดเป็นร้อยละ 21.73 อันดับที่ 3 คือ เทศบาลตำบลแสนสุขมีจำนวน 559 หลัง หรือคิดเป็นร้อยละ 12.26 สุขาภิบาลอ่างศิลา มีจำนวน 288 หรือคิดเป็นร้อยละ 6.33 และนอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลอีก 774 หลัง ลักษณะจะเกาะกลุ่มบริเวณเทศบาลเมืองชลบุรี และขยายตามแนวถนนพระยาสุรเสนา ส่วนในสุขาภิบาลบางทราย จำนวนร้านค้าเพิ่มน้อยมาก ซึ่งการประกอบกิจกรรมประเภทพาณิชยกรรมจะแฝงกับประเภทอาคารพักอาศัย และเนื่องจากสุขาภิบาลบางทรายมีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ และถนนแคบทำให้การลงทุนทางด้านพาณิชยกรรมในพื้นที่สุขาภิบาลบางทรายมีน้อยมาก ลักษณะอาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ใน

เขตเทศบาลและสุขาภิบาล จะเป็นประเภทตึกแถว วัสดุก่อสร้างเป็นคอนกรีต จำนวน 2 - 3 ชั้น และจำนวน 1 - 2 คูหา ส่วนพื้นที่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาลส่วนใหญ่เป็นอาคารเดี่ยว สร้างด้วยคอนกรีตและไม้ หลังคามุงกระเบื้อง จำนวน 1 - 2 ชั้น

2) สภาพแวดล้อม

อาคารพาณิชย์ในเขตผังเมืองรวม ส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลตั้งอยู่ริมถนนใหญ่ จอดรถริมถนน จำนวน 2588 หลัง คิดเป็นร้อยละ 56.69 ของอาคารพาณิชย์ทั้งหมด และจำนวน 1905 หลังที่ตั้งอยู่ในซอยรถเข้า คิดเป็นร้อยละ 41.78 ของอาคารพาณิชย์ทั้งหมด และในบริเวณที่เข้าไม่ถึงร้อยละ 1.38

3) อายุอาคาร

อาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี จะมีอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป ส่วนในชุมชนเทศบาลตำบลแสนสุข สุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลอ่างศิลา นั้นอายุอาคาร 5 - 10 ปี เป็นส่วนมาก เนื่องจากมีการขยายตัวของชุมชนออกมาจากเทศบาลเมืองชลบุรี ส่วนนอกนั้นอาคารมีอายุต่ำกว่า 5 ปี เป็นจำนวนมาก จากการสำรวจพบบริเวณชุมชนปากตะวันตกของถนนสุขุมวิทบริเวณสี่แยกศรีนคร จนถึงแยกทางหลวงหมายเลข 3134 (เสม็ด - อ่างศิลา)

4) การครอบครอง

กรรมสิทธิ์ เกี่ยวกับอาคารทั้งในเขตเทศบาล สุขาภิบาล และนอกเขต ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของอาคารและที่ดินเอง รองลงมา เป็นการเช่าบ้านและที่ดิน ส่วนการเช่าซื้อมีแนวโน้มสูงขึ้น

5) การบริการด้านต่าง ๆ

เกี่ยวกับน้ำดื่มและน้ำใช้ ส่วนใหญ่รับบริการจากการประปา รองลงมาคือ บ่อน้ำบาดาล ส่วนไฟฟ้ามีการใช้ครบทุกครัวเรือน การกำจัดมูลฝอยส่วนใหญ่รับบริการของเทศบาลและสุขาภิบาล การระบายน้ำส่วนใหญ่ลงท่อสาธารณะ ส่วนปัญหาน้ำท่วมและมลภาวะพบเล็กน้อย

ลักษณะเฉพาะของกิจกรรมพาณิชย์กรรม

กิจการพาณิชย์กรรมและการบริการในเขตพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลตำบลแสนสุข สุขาภิบาลบ้านสวน สุขาภิบาลบางทราย สุขาภิบาลอ่างศิลา และพื้นที่ชนบท(โดยรอบ) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมพาณิชย์กรรมที่มีอยู่ทั้งหมดในเขตอำเภอเมืองชลบุรี

จากการออกแบบสอบถามเพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่การให้บริการ ซึ่งแยกกิจกรรมพาณิชย์กรรมออกเป็น 12 ประเภท คือ

1. ร้านขายเครื่องประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน แป้ง เป็นต้น ซึ่งจะรวมสินค้าที่มีขายในบ้านขายของชำทั่วไป
2. ตลาดขายอาหารสด - แห่ง ซึ่งเป็นแหล่งที่รวมของสินค้าสด - แห่ง ต่าง ๆ
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม หรืออาหารตามสั่ง
4. ร้านขายเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
5. ร้านขายสินค้าประเภทเครื่องหนัง เช่น รองเท้า เข็มขัด หมวก กระเป๋า เป็นต้น
6. ร้านขาย - ซ่อม เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์
8. ร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์
9. ร้านขายยารักษาโรค
10. บริการรักษาโรค เช่น ทันตแพทย์ กุมารแพทย์
11. บริการด้วยการศึกษา (ไม่ใช่สถานศึกษา) เช่น ร้านถ่ายเอกสาร ร้านขายอุปกรณ์การเรียน สถาบันภาษา เป็นต้น
12. บริการสันตนาการ และการพักผ่อนยามว่าง สถานบันเทิง
13. กิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งไม่มีความโดดเด่น เช่น นายหน้า ค้าของเก่า จะไม่นำมาพิจารณากับการศึกษาคั้งนี้

กิจกรรมทางด้านพาณิชย์กรรมและการบริการในเขตพื้นที่ศึกษา มีทั้งสิ้น 4,560 แห่ง แยกเป็นกิจกรรมในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี 1,813 แห่ง กิจกรรมภายในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข 559 แห่ง ภายในสุขาภิบาลบ้านสวน 991 แห่ง ภายในสุขาภิบาลบางทราย 134 แห่ง ภายในสุขาภิบาลอ่างศิลา 289 แห่ง และนอกพื้นที่เทศบาลและสุขาภิบาล 774 กิจการ

เมื่อพิจารณาจำนวนกิจการในพื้นที่ศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2524 ทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงโดยมีกิจการด้านพาณิชย์กรรมและการบริการเพิ่มขึ้น 2,301 แห่ง โดยเพิ่มขึ้นในสัดส่วน กิจการประเภทร้านขายอาหารและเครื่องดื่มมากที่สุด 529 แห่ง (ร้อยละ 27.99) รองลงมาคือ กิจการ

ประเภทร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน 503 แห่ง (ร้อยละ 21.86) และร้านขายเสื้อผ้า - เครื่องนุ่งห่ม
เพิ่มในอันดับที่สาม คือ เพิ่มขึ้น 145 แห่ง (ร้อยละ 6.30) และกิจการที่มีอัตราส่วนในการเพิ่มน้อยที่
สุด คือ กิจการด้านสันตนาการและการพักผ่อนเพิ่มขึ้น 12 แห่ง (ร้อยละ 0.52)

สำหรับสัดส่วนกิจการพาณิชย์กรรมในเขตพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 4,560 แห่งนั้น พบ
ว่า เป็นกิจการประเภทขายสินค้าและเครื่องใช้ประจำวันสูงสุด คือ 1,128 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 24
ของกิจการทั้งหมด รองลงมาคือ ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม มี 1,090 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 21
ของกิจการทั้งหมด อันดับที่สาม คือ ร้านขายเสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่ม มีทั้งหมด 463 แห่ง คิดเป็น
ร้อยละ 12 ของกิจการทั้งหมด สำหรับกิจการประเภทอื่น ๆ ได้แก่ ตลาดอาหารสด - แห่ง ร้านขาย
สินค้าเครื่องหนัง ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักรเครื่อง
ยนต์ ร้านขายยารักษาโรค ร้านรักษาโรค (คลินิก) บริการด้านการศึกษา และพักผ่อนและสันตนา
การ มีจำนวนร้านค้าและสัดส่วนคิดเป็น 10 แห่ง (ร้อยละ 1), 468 แห่ง (ร้อยละ 1), 159 แห่ง (ร้อย
ละ 3), 134 แห่ง (ร้อยละ 3), 352 แห่ง (ร้อยละ 8), 148 แห่ง (ร้อยละ 3), 114 แห่ง (ร้อยละ 3), 56
แห่ง (ร้อยละ 1) และ 46 แห่ง (ร้อยละ 1) ตามลำดับ

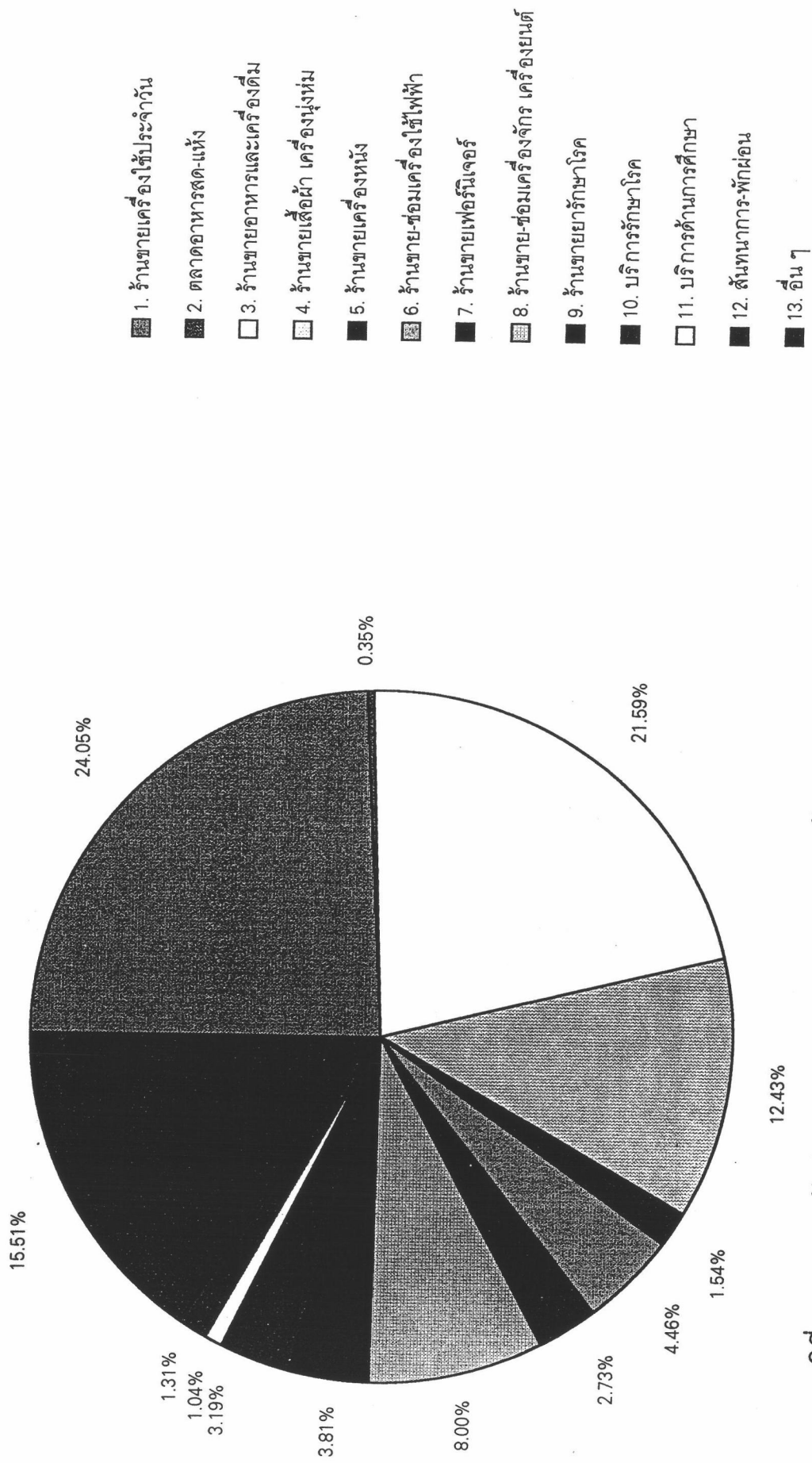
สำหรับจำนวนตลาดอาหารสดและแห่งนั้น จะเห็นว่ามีสัดส่วนน้อย แต่ในการศึกษา
ครั้งนี้จะนับรวมเฉพาะตลาดสด คือ ตลาดค้าเนื้อสัตว์ที่สำคัญเท่านั้น จึงมีน้อยกว่าที่นาจะเป็น แต่
ในตลาดสดแต่ละแห่งจะมีจำนวนร้านค้าจำนวนมาก ซึ่งไม่ได้จดทะเบียน ประกอบกับการด้าน
พาณิชย์ ดังนั้นในกรณีของตลาดอาหารสดและแห่ง จึงน้อยกว่าร้านค้าประเภทอื่นมาก และเมื่อ
คิดสัดส่วนประชากรทั้งหมดจึงสูงกว่าประเภทอื่นโดยที่มีค่าสัดส่วนประชากรต่อ 1 กิจการ พบว่า
ตลาดอาหารสดและแห่ง มีสัดส่วนถึง 18,972 คน ต่อตลาดอาหารสดแห่ง 1 แห่ง ส่วนกิจการอื่น ๆ
ที่มีสัดส่วนประชากรต่อกิจการสูงเช่น ร้านขายเครื่องหนัง สันตนาการ และบริการด้านการศึกษา
คือ มีสัดส่วน เท่ากับ 3,388, 3,388 และ 4,124 คนต่อกิจการตามลำดับ ส่วนกิจการอื่น ๆ คือ ร้าน
ขายเครื่องใช้ประจำวัน ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายและซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้านขาย-
ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ ร้านขายยารักษาโรค ร้านบริการรักษาโรค มีจำนวนกิจการของประชา
กร 168, 174, 1,193, 539, 1,262 และ 1,684 คนต่อกิจการ ตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 4.11 และ
แผนภูมิที่ 4.1

สำหรับการศึกษาจะได้แยกพื้นที่เพื่อทำให้ทราบสัดส่วนของที่ตั้งกิจกรรมพาณิชย์กรรม
เพื่อทราบลักษณะเด่นของแต่ละพื้นที่ และรูปแบบการเดินทางในแต่ละกิจกรรมต่อไป

ตารางที่ 4.11 แสดงกิจการพาณิชย์กรรมในเขตพื้นที่ศึกษา ปี 2524 และ 2537

จำนวนประชากร 189715

ประเภท	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ(ร้อยละ)		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/ 1 กิจการ)
	2524	2537	2524	2537			
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	625	1,128	27.67	24.74	503	21.86	168
2. ตลาดอาหารสด-แห้ง	9	10	0.40	0.22	1	0.04	18,972
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	561	1,090	24.83	23.90	529	22.99	174
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	323	468	14.30	10.26	145	6.30	405
5. ร้านขายเครื่องหนัง	40	56	1.77	1.23	16	0.70	3,388
6. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า	116	159	5.14	3.49	43	1.87	1,193
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	71	134	3.14	2.94	63	2.74	1,416
8. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์	208	352	9.21	7.72	144	6.26	539
9. ร้านขายยารักษาโรค	99	148	4.38	3.25	49	2.13	1,282
10. บริการรักษาโรค	83	114	3.67	2.50	31	1.35	1,664
11. บริการด้านการศึกษา	27	56	1.20	1.23	29	1.26	3,388
12. สันทนาการ-พักผ่อน	34	46	1.51	1.01	12	0.52	4,124
13. อื่น ๆ	403	799	17.84	17.52	396	17.21	237
รวม	2,259	4,560	115	100	2,301	100.00	42

แผนภูมิที่ 4.1 แสดงสัดส่วนสถานประกอบการในเขตพื้นที่ศึกษา ปี พ.ศ. 2537

เทศบาลเมืองชลบุรี

กิจการด้านพาณิชย์กรรมในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ในปี พ.ศ. 2537 มีทั้งสิ้น 1,813 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 จำนวน 296 แห่ง โดยมีสัดส่วนการเพิ่มของกิจการประเภทร้านขายสินค้าเครื่องใช้ประจำวันสูงสุด คือ 44 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 14.86 รองลงมาคือ ร้านขายเสื้อผ้า - เครื่องนุ่งห่ม เพิ่มขึ้น 30 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนการเพิ่มร้อยละ 11.15 อันดับสาม คือ ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม เพิ่มขึ้น 30 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนการเพิ่มร้อยละ 10.14 ส่วนกิจการที่มีสัดส่วนการเพิ่มสูงสุด คือ กิจการประเภท ขายยารักษาโรค และรักษาโรค คิดเพิ่มขึ้น 25 และ 13 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนการเพิ่มขึ้นถึง 8.45 และ 4.39 ตามลำดับ ส่วนกิจการประเภทอื่น ได้แก่ ร้านขายเครื่องหนัง ร้านขาย - ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า และร้านขายเฟอร์นิเจอร์ บริการด้านการศึกษา และกิจการด้านสันตนาการ และการพักผ่อน มีเพิ่มขึ้น 8 แห่ง (ร้อยละ 2.70) , 12 แห่ง (ร้อยละ 4.05), 15 แห่ง (ร้อยละ 5.07), 11 แห่ง (ร้อยละ 3.72) และ 4 แห่ง (ร้อยละ 1.35) ตามลำดับ

สำหรับสัดส่วนประชากรต่อกิจการพาณิชย์กรรมในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า กิจการประเภทตลาด อาหารสดและแห้ง มีสัดส่วน 8,363 คน ต่อกิจการ รองลงมา ได้แก่ ร้านขายสินค้าประเภทเครื่องหนัง มีสัดส่วน 1,792 คนต่อกิจการ กิจการด้านสันตนาการและพักผ่อน และบริการด้านการศึกษา มีสัดส่วนค่อนข้างสูงเช่นกัน คือ มีสัดส่วน 1,730 คน และ 1,673 คน ต่อกิจการตามลำดับ ส่วนกิจการพาณิชย์กรรมด้านอื่น ๆ มีสัดส่วนค่อนข้างน้อย คือ ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน มีสัดส่วน 163 คน ร้านขายอาหารและเครื่องดื่มมีสัดส่วน 138 คน ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม 171 คน ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า มีสัดส่วน 512 คน ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ 717 คน ร้านขาย - ซ่อม เครื่องจักร เครื่องยนต์ 528 คน ร้านขายยารักษาโรค 534 คน ร้านบริการรักษาโรค 635 คน ตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 4.12 และแผนภูมิที่ 4.2

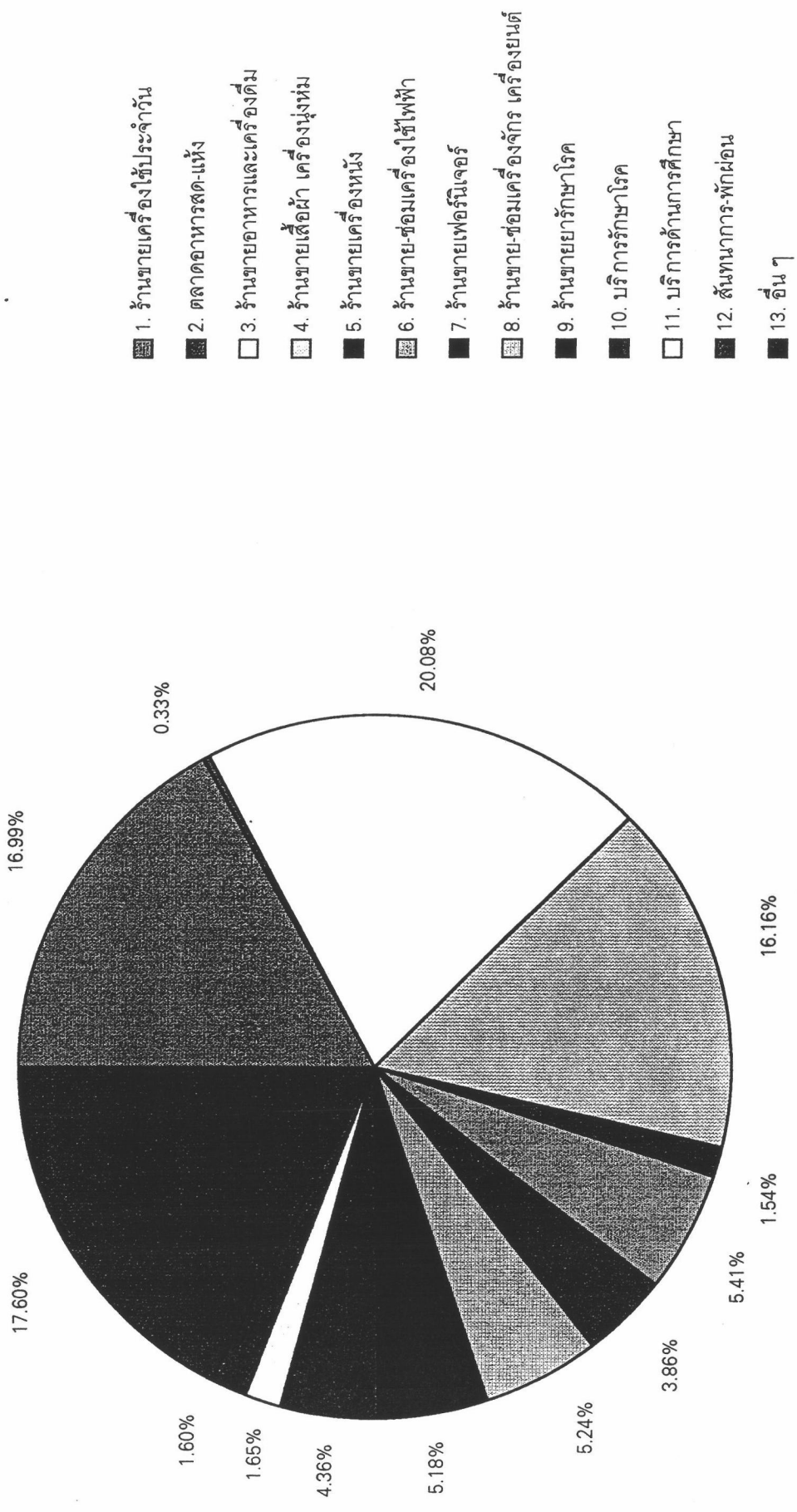
เทศบาลตำบลแสนสุข

เทศบาลตำบลแสนสุข มีกิจการพาณิชย์กรรมในปี พ.ศ. 2537 ทั้งสิ้น 559 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 จำนวน 262 แห่ง โดยมีสัดส่วนการเพิ่มของกิจการประเภทร้านขายอาหารและเครื่องดื่มสูงที่สุด คือ เพิ่มขึ้น 117 แห่ง หรือเพิ่มขึ้นในสัดส่วนร้อยละ 44.66 ของการเพิ่มกิจการพาณิชย์กรรมทั้งหมดของเทศบาลตำบลแสนสุข รองลงมาคือ กิจการประเภทขายสิ่งของเครื่องใช้ประจำวัน ซึ่งเพิ่มขึ้น 56 แห่ง หรือคิดเป็นสัดส่วนการเพิ่ม 21.37 ของการเพิ่มของกิจการพาณิชย์กรรมทั้งหมด อันดับที่สาม คือ ร้านขายเสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่ม เพิ่มขึ้น 21 แห่ง หรือคิดเป็นการ

ตารางที่ 4.12 แสดงกิจการพาณิชยกรรมในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ปี 2524 และ 2537

จำนวนประชากร 50175

ประเภท	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ(ร้อยละ)		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/ 1 กิจการ)
	2524	2537	2524	2537			
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	264	308	17.40	16.99	44	14.86	163
2. ตลาดอาหารสด-แห้ง	6	6	0.40	0.33	0	0.00	8,363
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	334	364	22.02	20.08	30	10.14	138
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	260	293	17.14	16.16	33	11.15	171
5. ร้านขายเครื่องหนัง	20	28	1.32	1.54	8	2.70	1,792
6. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า	86	98	5.67	5.41	12	4.05	512
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	55	70	3.63	3.86	15	5.07	717
8. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์	93	95	6.13	5.24	2	0.68	528
9. ร้านขายยารักษาโรค	69	94	4.55	5.18	25	8.45	534
10. บริการรักษาโรค	66	79	4.35	4.36	13	4.39	635
11. บริการด้านการศึกษา	19	30	1.25	1.65	11	3.72	1,673
12. สันทนาการ-พักผ่อน	25	29	1.65	1.60	4	1.35	1,730
13. อื่น ๆ	220	319	14.50	17.60	99	33.45	157
รวม	1,617	1,813	100	100	296	100.00	28

แผนภูมิที่ 4.2 แสดงสัดส่วนสถานประกอบการในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ปีพ.ศ. 2537

เพิ่มร้อยละ 8.02 ส่วนกิจการพาณิชยกรรมด้านอื่น ๆ มีการเพิ่มในอัตราส่วนที่ไม่มากนัก เช่น ร้านค้าเครื่องหนัง ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้านขาย-ซ่อมเฟอร์นิเจอร์ ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ ร้านขายยารักษาโรค ร้านบริการรักษาโรค เพิ่มในสัดส่วนร้อยละ 1 - 3 ส่วนบริการด้านการศึกษา การเพิ่มค่อนข้างสูง คือ เพิ่มขึ้น 18 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนการเพิ่มร้อยละ 6.87

สำหรับสัดส่วนประชากรต่อกิจการด้านพาณิชยกรรมในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข พบว่า มีสัดส่วนสูงกว่าเทศบาลเมืองชลบุรี ทุกประเภทกิจการพาณิชยกรรม โดยที่กิจการประเภทตลาดอาหารสด-แห้ง มีสัดส่วนสูงสุดเท่ากับ 16,110 คนต่อกิจการ รองลงมาได้แก่ กิจการด้านสันตนาการและการพักผ่อน มีสัดส่วน 6,444 คนต่อกิจการ สำหรับกิจการพาณิชยกรรมด้านอื่น คือ ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ร้านขายเครื่องหนัง และเครื่องประดับ ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ บริการด้านการศึกษา ร้านขายยารักษาโรค บริการรักษาโรค ร้านขายเฟอร์นิเจอร์และเครื่องใช้ไฟฟ้า มีสัดส่วนประชากรต่อกิจการเท่ากับ 167,239,805, 1,193, 1,342, 1,534, 1,611, 2,148, 2,929 และ 3,222 คน ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.13 และแผนภูมิที่ 4.3

สุขาภิบาลบ้านสวน

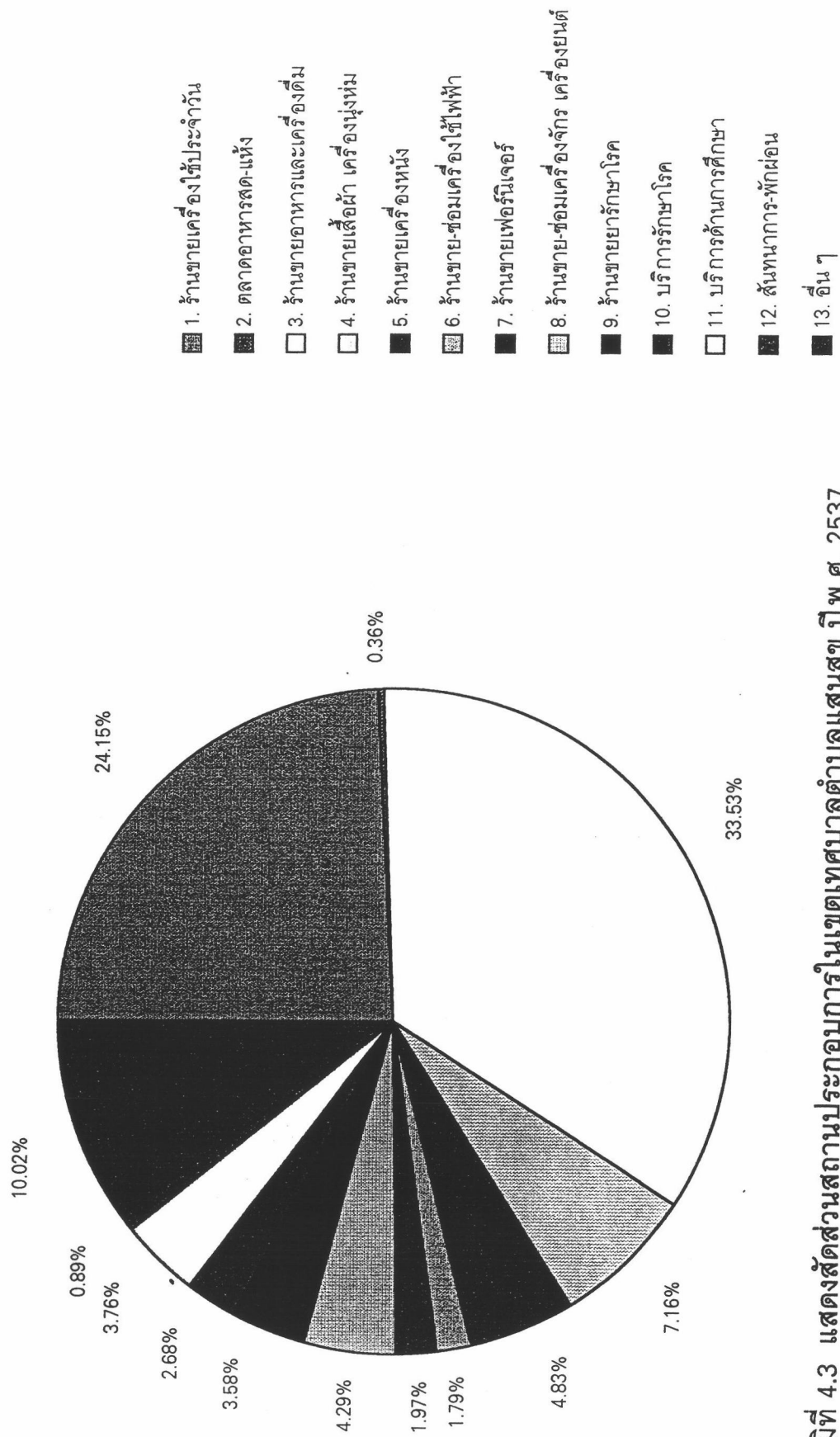
สุขาภิบาลบ้านสวนมีกิจการพาณิชยกรรมในปี พ.ศ. 2537 มีทั้งสิ้น 991 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 จำนวน 574 แห่ง โดยมีสัดส่วนการเพิ่มของกิจการประเภทร้านขายอาหารและเครื่องดื่มสูงสุด คือ เพิ่มขึ้น 149 แห่ง หรือเพิ่มขึ้นในสัดส่วน ร้อยละ 25.96 ต่อปี ของการเพิ่มกิจการพาณิชยกรรมทั้งหมดของสุขาภิบาลบ้านสวน รองลงมา คือ กิจการประเภทร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน ซึ่งเพิ่มขึ้น 81 แห่ง หรือคิดเป็นสัดส่วนการเพิ่มขึ้นของกิจการด้านพาณิชยกรรม ร้อยละ 14.11 ต่อปี ของการเพิ่มกิจการด้านพาณิชยกรรมทั้งหมดของสุขาภิบาลบ้านสวน อันดับที่สาม คือ กิจการด้านร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ เพิ่มขึ้น 74 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 12.89 ต่อปี ของการเพิ่มกิจการพาณิชยกรรมทั้งหมด นอกจากนี้ยังมีกิจการพาณิชยกรรมประเภทร้านขายเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเพิ่มขึ้น 62 แห่ง (ร้อยละ 10.80) ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า เพิ่มขึ้น 14 แห่ง (ร้อยละ 2.44) ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ เพิ่มขึ้น 19 แห่ง (ร้อยละ 3.31) ส่วนกิจการพาณิชยกรรมด้านอื่น ๆ เช่น ร้านขายเครื่องหนังและเครื่องประดับ ร้านขายยารักษาโรค บริการรักษาโรค บริการด้านการศึกษา มีสัดส่วนการเพิ่มน้อย

สำหรับสัดส่วนประชากร ต่อ กิจการด้านพาณิชยกรรมในเขตสุขาภิบาลบ้านสวน พบว่า ในเขตสุขาภิบาลบ้านสวนไม่มีตลาดอาหารสดและแห้ง (ยังคงต้องใช้บริการในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี) ส่วนกิจการประเภทอื่น ๆ พบว่า ร้านขายประเภทเครื่องหนัง มีสัดส่วนสูง คือ 67,289

ตารางที่ 4.13 แสดงกิจการพาณิชย์กรรมในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข ปี 2524 และ 2537

จำนวนประชากร 32219

ประเภท	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ(ร้อยละ)		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/ 1 กิจการ)
	2524	2537	2524	2537			
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	79	135	26.60	24.15	56	21.37	239
2. ตลาดอาหารสด-แห้ง	2	2	0.67	0.36	0	0.00	16,110
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	76	193	25.59	34.53	117	44.66	167
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	19	40	6.40	7.16	21	8.02	805
5. ร้านขายเครื่องหนัง	15	27	5.05	4.83	12	4.58	1,193
6. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า	9	10	3.03	1.79	1	0.38	3,222
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	4	11	1.35	1.97	7	2.67	2,929
8. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์	18	24	6.06	4.29	6	2.29	1,342
9. ร้านขายยารักษาโรค	11	20	3.70	3.58	9	3.44	1,611
10. บริการรักษาโรค	10	15	3.37	2.68	5	1.91	2,148
11. บริการด้านการศึกษา	3	21	1.01	3.76	18	6.87	1,534
12. สันทนาการ-พักผ่อน	4	5	1.35	0.89	1	0.38	6,444
13. อื่น ๆ	47	56	15.82	10.02	9	3.44	575
รวม	297	559	100	100	262	100.00	58

แผนภูมิที่ 4.3 แสดงสัดส่วนสถานประกอบการในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข ปีพ.ศ. 2537

คนต่อกิจการ บริการด้านการศึกษา มีสัดส่วน 33,645 คนต่อกิจการ กิจการด้านสันตนาการพักผ่อน มีสัดส่วน 9,613 คนต่อกิจการ ส่วนกิจการอื่น ๆ ที่มีค่าใกล้เคียงกับพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี คือ ร้านขายสินค้าเครื่องใช้ประจำวัน ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม คือมีสัดส่วนเท่ากับ 296 และ 289 คนต่อกิจการตามลำดับ ส่วนกิจการที่มีลักษณะเด่นมากที่สุดในเขตสุขาภิบาลแสนสุข คือ ขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ โดยมีสัดส่วนของประชากรต่อกิจการค่อนข้างต่ำกว่าพื้นที่อื่น ๆ คือ มีสัดส่วนเท่ากับ 443 คนต่อกิจการ ส่วนกิจการอื่น ๆ นั้นค่อนข้างมีลักษณะที่จะใช้ร่วมกับเทศบาลเมืองชลบุรี ดังแสดงในตารางที่ 4.14 และแผนภูมิที่ 4.4

สุขาภิบาลบางทราย

สุขาภิบาลบางทรายมีกิจการพาณิชย์กรรมในปี พ.ศ. 2537 ทั้งสิ้น 134 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 จำนวน 4 แห่ง โดยมีจำนวนการเพิ่มของกิจกรรมประเภทร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน เพิ่มขึ้น 12 แห่ง โดยมีกิจการต่อประชากร 153 คนต่อกิจการ ส่วนร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม เพิ่มขึ้น 4 แห่ง มีสัดส่วนต่อประชากรเท่ากับ 407 คน ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ เพิ่มขึ้น 10 แห่ง โดยมีสัดส่วนต่อประชากร 843 คน ส่วนกิจการพาณิชย์กรรมด้านอื่น ๆ ลดลงทั้งหมด เช่น ร้านเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ลดลง 1 แห่ง ร้านขายเครื่องหนังและเครื่องประดับ ลดลง 5 แห่ง (เลิกกิจการ 5 แห่ง) ร้านขายซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ลดลง 1 แห่ง ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ลดลง 2 แห่ง ร้านขายยารักษาโรค ลดลง 2 แห่ง ส่วนกิจการอื่น ๆ ไม่เพิ่มขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 4.15 และแผนภูมิที่ 4.5

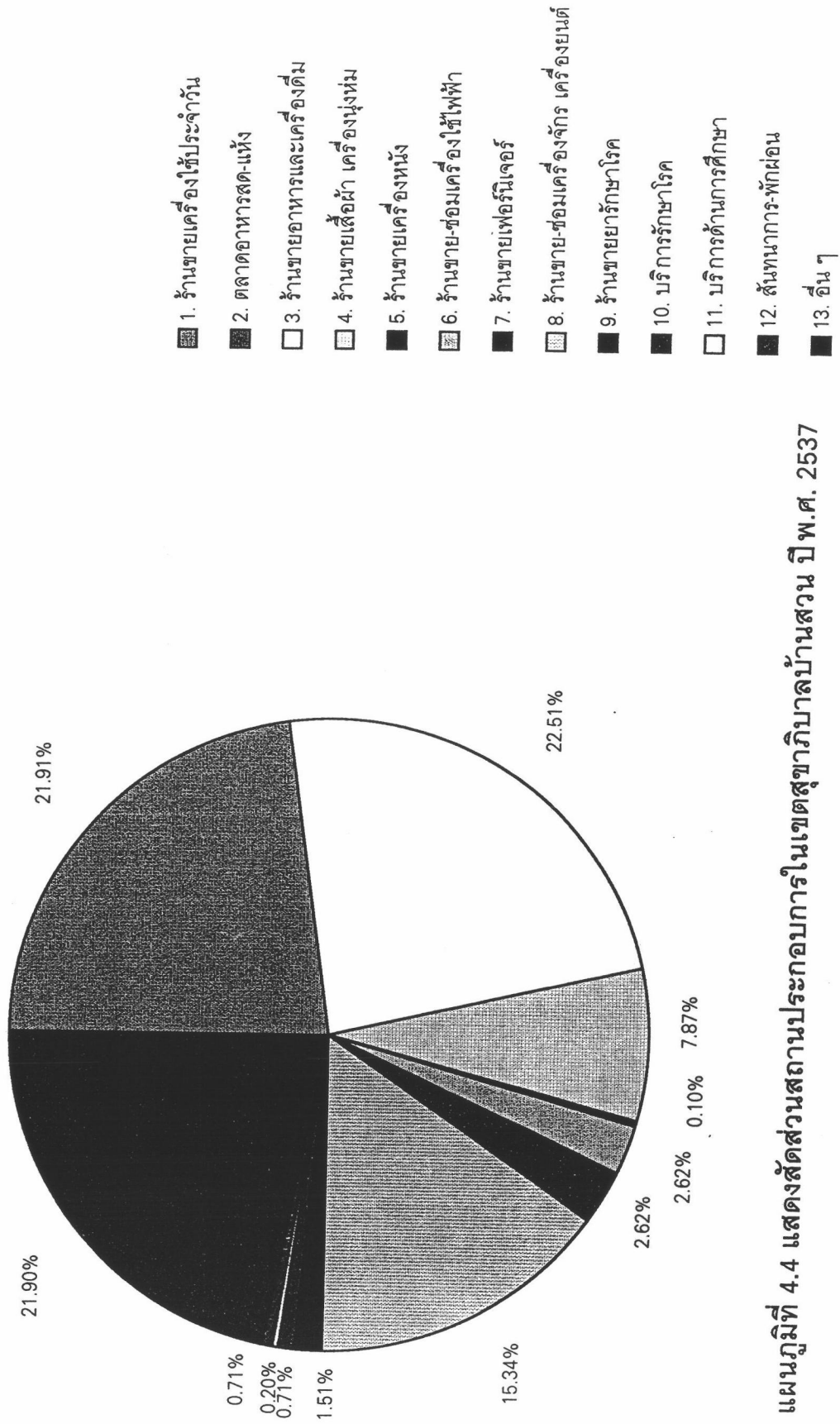
สุขาภิบาลอ่างศิลา

สุขาภิบาลอ่างศิลา มีกิจการพาณิชย์กรรมในปีพ.ศ. 2537 ทั้งสิ้น 289 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2524 จำนวน 238 แห่ง โดยมีการเพิ่มขึ้นในกิจการพาณิชย์กรรมประเภทร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน 72 แห่ง ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม 69 แห่ง ร้านขาย-ซ่อม เครื่องจักร เครื่องยนต์ 13 แห่ง ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ 9 แห่ง และร้านขายซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า 7 แห่ง ดังแสดงในตารางที่ 4.16 และแผนภูมิที่ 4.6

ตารางที่ 4.14 แสดงกิจการพาณิชยกรรมในเขตสุขาภิบาลบ้านสวน ปี 2524 และ 2537

จำนวนประชากร 67289

ประเภท	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ(ร้อยละ)		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/ 1 กิจการ)
	2524	2537	2524	2537			
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	146	227	35.01	22.91	81	14.11	296
2. ตลาดอาหารสด-แห้ง	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	84	233	20.14	23.51	149	25.96	289
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	16	78	3.84	7.87	62	10.80	863
5. ร้านขายเครื่องหนัง	0	1	0.00	0.10	1	0.17	67,289
6. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า	12	26	2.88	2.62	14	2.44	2,588
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	7	26	1.68	2.62	19	3.31	2,588
8. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์	78	152	18.71	15.34	74	12.89	443
9. ร้านขายยารักษาโรค	10	15	2.40	1.51	5	0.87	4,486
10. บริการรักษาโรค	2	7	0.48	0.71	5	0.87	9,613
11. บริการด้านการศึกษา	2	2	0.48	0.20	0	0.00	33,645
12. สันทนาการ-พักผ่อน	4	7	0.96	0.71	3	0.52	9,613
13. อื่น ๆ	56	217	13.43	21.90	161	28.05	310
รวม	417	991	100	100	574	100.00	68

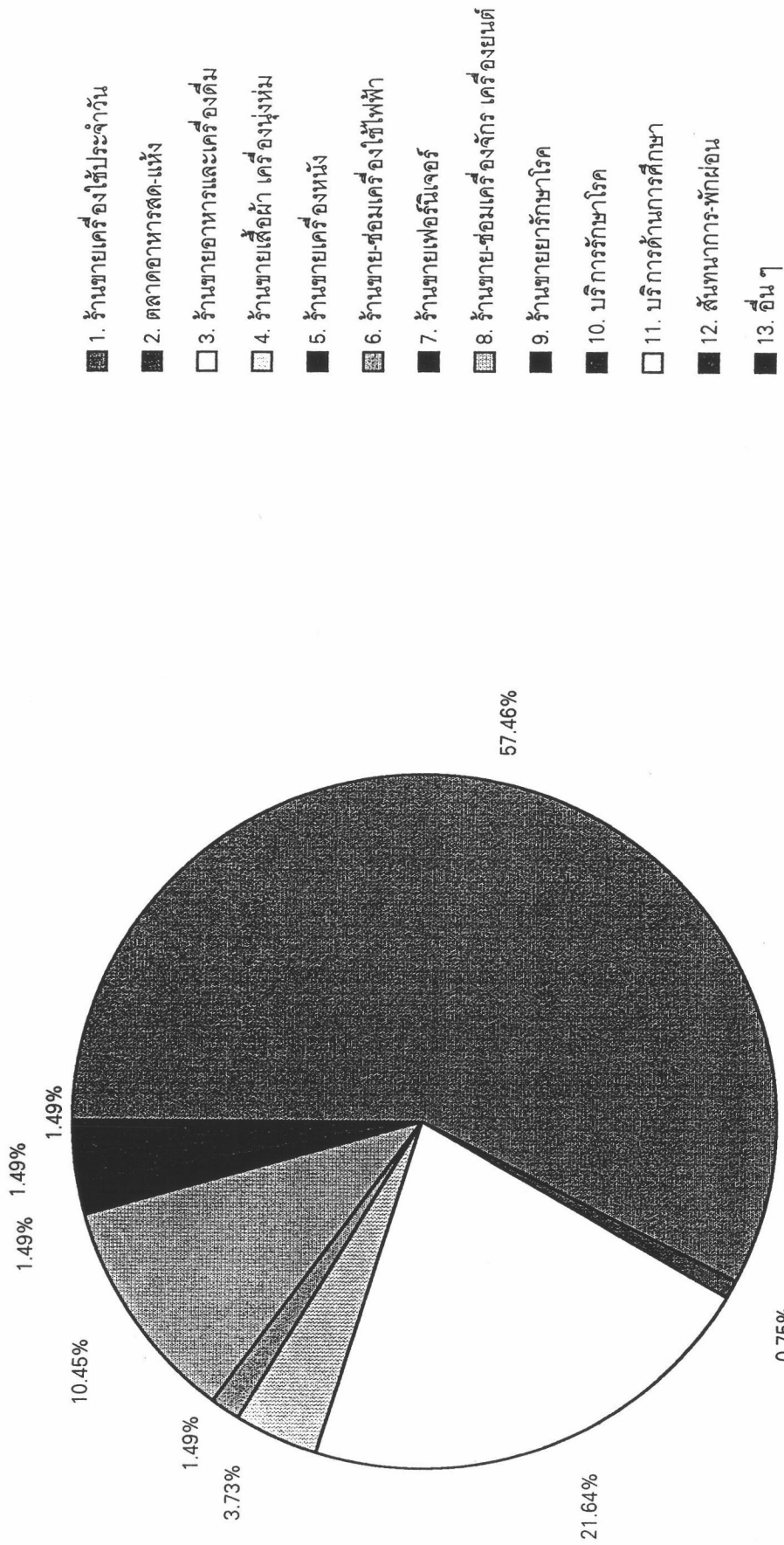

แผนภูมิที่ 4.4 แสดงสัดส่วนสถานประกอบการในเขตสุขภาพบ้านสวน ปีพ.ศ. 2537

ตารางที่ 4.15 แสดงกิจการพาณิชย์กรรมในเขตสุขภาพบางทราย ปี 2524 และ 2537

จำนวนประชากร 11804

ประเภท	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ(ร้อยละ)		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/ 1 กิจการ)
	2524	2537	2524	2537			
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	65	77	50.00	57.46	12	300.00	153
2. ตลาดอาหารสด-แห้ง	1	1	0.77	0.75	0	0.00	11,804
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	25	29	19.23	21.64	4	100.00	407
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	6	5	4.62	3.73	-1	-25.00	2,361
5. ร้านขายเครื่องหนัง	5	0	3.85	0.00	-5	-125.00	0
6. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า	3	2	2.31	1.49	-1	-25.00	5,902
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	2	0	1.54	0.00	-2	-50.00	0
8. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์	4	14	3.08	10.45	10	250.00	843
9. ร้านขายยารักษาโรค	4	2	3.08	1.49	-2	-50.00	5,902
10. บริการรักษาโรค	2	2	1.54	1.49	0	0.00	5,902
11. บริการด้านการศึกษา	1	0	0.77	0.00	-1	-25.00	0
12. สันทนาการ-พักผ่อน	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
13. อื่น ๆ	12	2	9.23	1.49	-10	-250.00	5,902
รวม	130	134	100	100	4	100.00	88

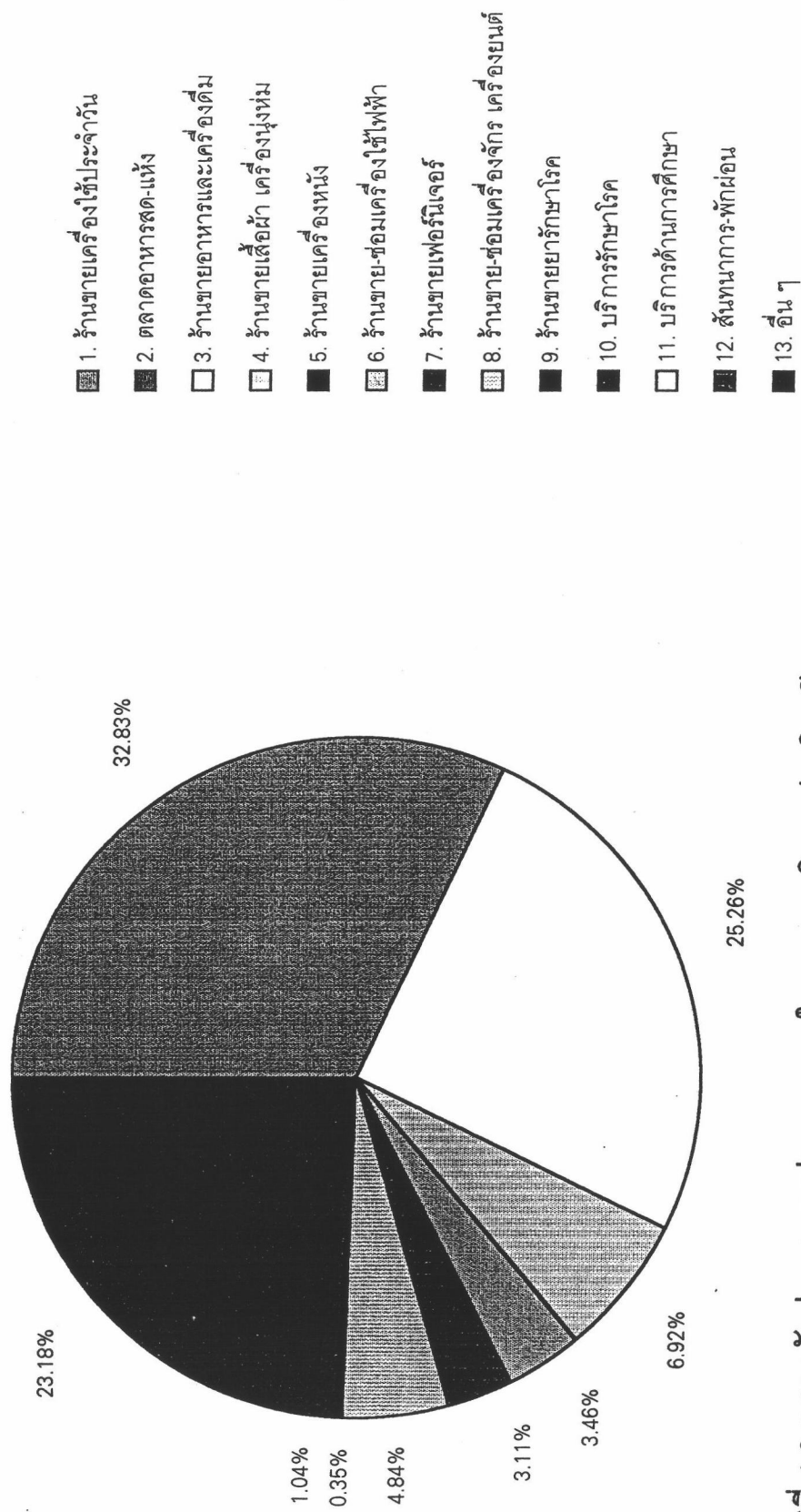

แผนภูมิที่ 4.5 แสดงสัดส่วนสถานประกอบการในเขตสุขภาพบางทราย ปี พ.ศ. 2537

ตารางที่ 4.16 แสดงกิจการพาณิชย์กรรมในเขตสุขภาพอ่างศิลาปี 2524 และ 2537

จำนวนประชากร 18650

ประเภท	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ(ร้อยละ)		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/ 1 กิจการ)
	2524	2537	2524	2537			
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	20	92	39.22	31.83	72	30.25	203
2. ตลาดอาหารสด-แห้ง	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	4	73	7.84	25.26	69	28.99	255
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	11	20	21.57	6.92	9	3.78	933
5. ร้านขายเครื่องหนัง	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
6. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า	3	10	5.88	3.46	7	2.94	1,865
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	0	9	0.00	3.11	9	3.78	0
8. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์	1	14	1.96	4.84	13	5.46	1,332
9. ร้านขายยารักษาโรค	1	1	1.96	0.35	0	0.00	18,650
10. บริการรักษาโรค	1	3	1.96	1.04	2	0.84	6,217
11. บริการด้านการศึกษา	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
12. สันทนาการ-พักผ่อน	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
13. อื่น ๆ	10	67	19.61	23.18	57	23.95	278
รวม	51	289	100	100	238	100.00	65

แผนภูมิที่ 4.6 แสดงสัดส่วนสถานประกอบการในเขตสุขภาพอย่างศิลาปี พ.ศ. 2537

พื้นที่ชนบท

ในพื้นที่ชนบทโดยรอบพื้นที่เทศบาลและสุขาภิบาล ก็มีกิจกรรมด้านพาณิชย์กรรมเช่น กับโดยที่ในปี พ.ศ. 2537 มีทั้งสิ้น 289 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 238 แห่ง โดยเพิ่มขึ้นในสถานประกอบการประเภทเครื่องใช้ประจำวัน และร้านอาหารและเครื่องดื่มนานาชาติ คือ เพิ่มขึ้น 72 และ 69 แห่ง ตามลำดับ รวมทั้งกิจการประเภท ขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ 13 แห่ง โดยมีลดลงในกิจการประเภทเครื่องใช้ประจำวันและขายเครื่องดื่ม เท่ากับ 104 และ 131 คน ต่อกิจการตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.17 และแผนภูมิที่ 4.7

การประกอบการของกิจการพาณิชย์กรรม

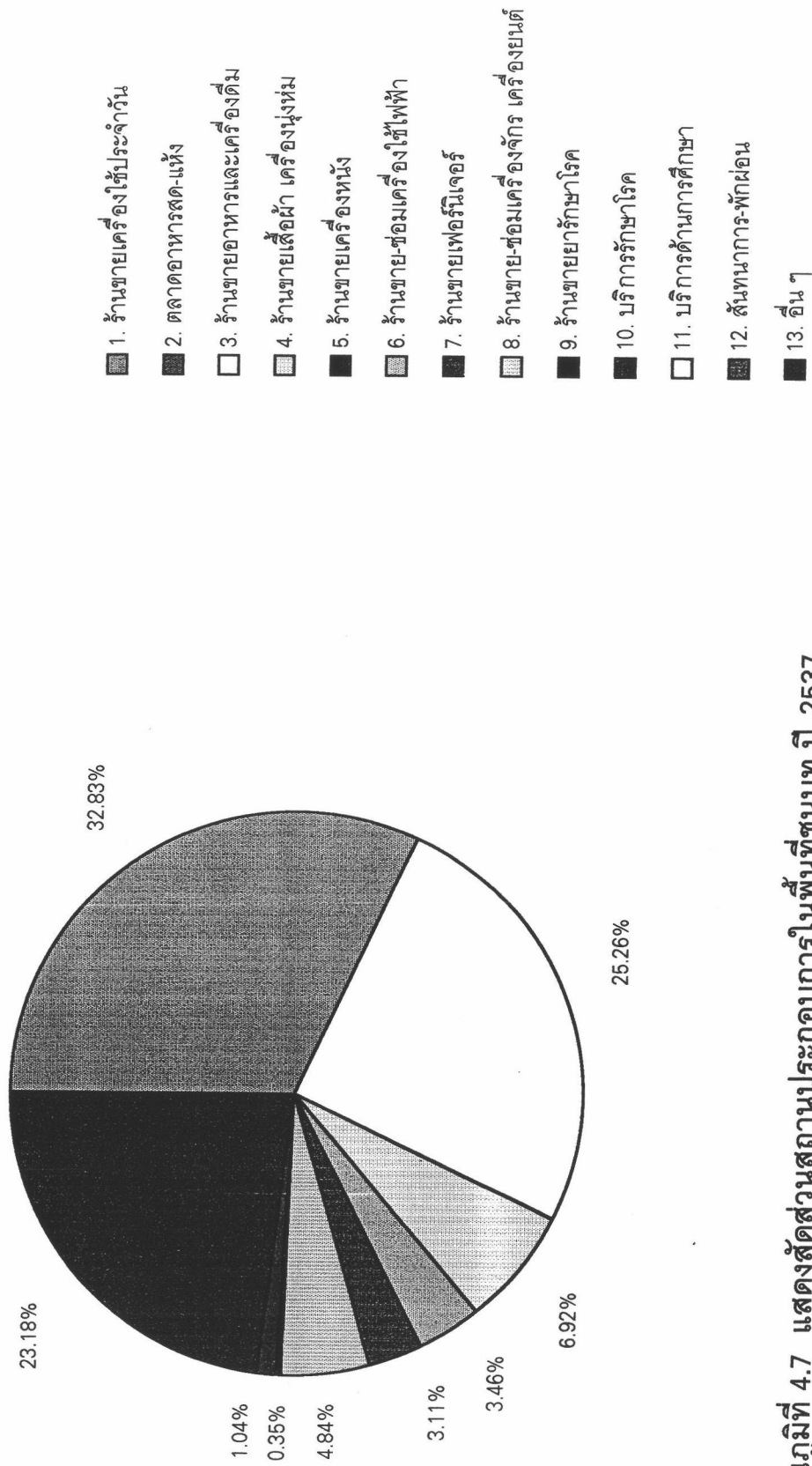
จากการสำรวจลักษณะการประกอบการของกิจการพาณิชย์กรรมในพื้นที่ศึกษา โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 295 ตัวอย่างเพื่อสอบถามลักษณะการประกอบการของเจ้าของกิจการ โดยได้ทำการแยกสอบถามเป็นรายพื้นที่ ได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 103 ตัวอย่าง เทศบาลตำบลแสนสุข จำนวน 68 ตัวอย่าง สุขาภิบาลบ้านสวนจำนวน 55 ชุด สุขาภิบาลบางทราย จำนวน 15 ตัวอย่าง และ สุขาภิบาลอ่างศิลา จำนวน 18 ตัวอย่าง และพื้นที่ชนบทโดยรอบพื้นที่ (ตามแนวถนนสุขุมวิท เป็นหลัก) จำนวน 36 ตัวอย่าง โดยแยกประเภทตามสัดส่วนของจำนวนกิจการพาณิชย์กรรมในแต่ละพื้นที่ โดยที่แยกเป็นประเภทของกิจการพาณิชย์กรรม 12 แบบ คือ ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน 62 ตัวอย่าง ตลาดอาหารสด-แห้ง 37 ตัวอย่าง ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม 81 ตัวอย่าง ร้านขายเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม 24 ตัวอย่าง ร้านขายเครื่องหนัง 3 ตัวอย่าง ร้านขายซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า 15 ตัวอย่าง ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ 17 ตัวอย่าง ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ 33 ตัวอย่าง ร้านขายยา 6 ตัวอย่าง บริการรักษาโรค 7 ตัวอย่าง บริการด้านการศึกษา 3 ตัวอย่าง และสหกรณ์และการพักผ่อน 7 ตัวอย่าง (ดูตารางที่ 4.18)

โดยการศึกษามุ่งเน้นเพื่อทราบปัญหาของสถานประกอบการ และการบริการด้านสินค้า และทราบความต้องการของสถานประกอบการ ว่ามีความต้องการในด้านสาธารณูปโภคอะไร เพื่อนำไปสรุปและเสนอแนะต่อไป

ตารางที่ 4.17 แสดงกิจการพาณิชย์กรรมในเขตชนบทปี 2524 และ 2537

จำนวนประชากร 9578

ประเภท	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ(ร้อยละ)		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/ 1 กิจการ)
	2524	2537	2524	2537			
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	20	92	39.22	31.83	72	30.25	104
2. ตลาดอาหารสด-แห้ง	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	4	73	7.84	25.26	69	28.99	131
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	11	20	21.57	6.92	9	3.78	479
5. ร้านขายเครื่องหนัง	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
6. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า	3	10	5.88	3.46	7	2.94	958
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	0	9	0.00	3.11	9	3.78	0
8. ร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์	1	14	1.96	4.84	13	5.46	684
9. ร้านขายยารักษาโรค	1	1	1.96	0.35	0	0.00	9,578
10. บริการรักษาโรค	1	3	1.96	1.04	2	0.84	3,193
11. บริการด้านการศึกษา	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
12. สันทนาการ-พักผ่อน	0	0	0.00	0.00	0	0.00	0
13. อื่น ๆ	10	67	19.61	23.18	57	23.95	143
รวม	51	289	100	100	238	100.00	33

แผนภูมิที่ 4.7 แสดงสัดส่วนสถานประกอบการในพื้นที่ชนบท ปี 2537

ตารางที่ 4.18 แสดงจำนวนการเก็บแบบสอบถามในพื้นที่ศึกษา

กิจกรรมพาณิชยกรรม	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	สุขาภิบาล	สุขาภิบาล	สุขาภิบาล	พื้นที่	รวม
	ชลบุรี	แสนสุข	บ้านสวน	บางทราย	อ่างศิลา	ชนบท	
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	16	12	11	5	4	14	62
2. ตลาดอาหารสด - แห้ง	23	13	-	-	1	-	37
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	23	21	20	4	3	10	81
4. ร้านขายเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	9	5	5	-	3	2	24
5. ร้านขายเครื่องหนัง	3	-	-	-	-	-	3
6. ร้านขาย - ซ่อม เครื่องใช้ไฟฟ้า	5	3	6	-	-	1	15
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	5	3	3	-	2	4	17
8. ร้านขาย - ซ่อม เครื่องจักร เครื่องยนต์	5	5	8	6	4	5	33
9. ร้านขายยา	3	2	1	-	-	-	6
10. บริการรักษาโรค	5	2	-	-	-	-	7
11. บริการด้านการศึกษา	2	1	-	-	-	-	3
12. สันทนาการและพักผ่อน	4	1	1	-	1	-	7
รวม	103	68	55	15	18	36	295

สัดส่วนของลูกค้า

จากการสอบถามสัดส่วนของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการโดยสอบถามร่วมกับสถานที่พักอาศัยหรือสถานที่ทำงาน หรือบริเวณที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทาง เพื่อเทียบสัดส่วนของลูกค้าในแต่ละพื้นที่ พบว่า จากแบบสอบถาม (ที่ตอบ) 184 ตัวอย่าง พบว่า ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี (สอบถามจำนวน 70 ชุด) พบว่า เป็นลูกค้าภายในท้องถิ่น 60 ตัวอย่าง หรือ ร้อยละ 85.7 และลูกค้าจากต่างถิ่น จำนวน 10 ตัวอย่าง หรือร้อยละ 14.3 ในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข (สอบถาม 54 ตัวอย่าง) พบว่า เป็นลูกค้าภายในท้องถิ่น 49 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 90.7 และเป็นลูกค้าต่างถิ่น 5 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 21.8 ในเขตสุขาภิบาลบางทราย (สอบถาม 10 ตัวอย่าง) พบว่า เป็นลูกค้าภายในท้องถิ่นทั้งหมด ทั้ง 10 ตัวอย่าง เช่นเดียวกับในเขตสุขาภิบาลอ่างศิลา (สอบถาม 9 ตัวอย่าง) พบว่า เป็นลูกค้าภายในท้องถิ่นทั้งหมด ส่วนพื้นที่ชนบทได้สอบถาม 18 ตัวอย่าง พบว่า เป็นลูกค้าภายในท้องถิ่น 15 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 83.3 และเป็นลูกค้าต่างถิ่น 3 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 16.7

โดยภาพรวมในพื้นที่ทั้งหมด พบว่า จำนวนลูกค้าประจำในท้องถิ่น 161 ตัวอย่าง หรือคิดเป็นร้อยละ 87.5 และเป็นลูกค้าที่เดินทางมาจากต่างถิ่น 23 ตัวอย่าง หรือคิดเป็น ร้อยละ 12.5 ดังแสดงในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 แสดงจำนวนลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่	จำนวนลูกค้า (ราย)		รวม
	ลูกค้าภายในท้องถิ่น	ลูกค้าจากต่างถิ่น	
เทศบาลเมืองชลบุรี	60 (85.7)	10 (14.3)	70 (100)
เทศบาลตำบลแสนสุข	49 (90.7)	5 (9.3)	54 (100)
สุขาภิบาลบ้านสวน	18 (78.21)	5 (21.8)	23 (100)
สุขาภิบาลบางทราย	10 (100)	- (0)	10 (100)
สุขาภิบาลอ่างศิลา	9 (100)	- (0)	9 (100)
พื้นที่ชนบท	15 (83.3)	3 (16.7)	18 (100)
รวม	161 (87.5)	23 (12.5)	184 (100)

แหล่งของสินค้าหรือวัตถุดิบ

สำหรับสินค้าหรือวัตถุดิบของกิจการพาณิชย์กรรมในเขตพื้นที่ศึกษานั้น จากการสอบถามผู้ประกอบการในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี (สอบถาม 103 ชุด) พบว่า แหล่งสินค้า/วัตถุดิบ รับจากพื้นที่เดียวกัน 73 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 70.9 รับจากภายในอำเภอเมืองชลบุรี 4 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.9 รับจากภาคตะวันออก 5 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 4.9 และรับจากกรุงเทพมหานคร 21 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 20.3 ในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข (สอบถาม 68 ตัวอย่าง) พบว่า รับสินค้า/วัตถุดิบ จากพื้นที่เดียวกัน 35 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 51.5 รับจากภายในอำเภอเมืองชลบุรี 1 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 1.5 รับจากภาคตะวันออก 2 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.9 และรับจากกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 44.1 สุขาภิบาลบ้านสวน (สอบถาม 54 ตัวอย่าง) พบว่า แหล่งสินค้า/วัตถุดิบที่สำคัญ เพียง 2 แหล่งคือ จากภายในพื้นที่ 12 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 80 และจากกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ตัวอย่างหรือคิดเป็นร้อยละ 20 ภายในสุขาภิบาลอ่างศิลาที่เช่นเดียวกันมีการรับสินค้า/วัตถุดิบ จากเพียง 2 แหล่ง คือ จากภายในพื้นที่ 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 61.1 และ รับจากกรุงเทพมหานคร (จำนวน 7 ตัวอย่าง) คิดเป็นร้อยละ 30.9 สำหรับพื้นที่ชนบทโดยรอบ (สอบถาม 36 ตัวอย่าง) พบว่ามีการรับสินค้า/วัตถุดิบ ภายในพื้นที่ 20 ตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 55.6 และจากภาคตะวันออก 51 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 13.9 และจากกรุงเทพมหานคร จำนวน 11 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 30.5

จากภาพรวมการรับสินค้าของพื้นที่พบว่า มีการรับสินค้าจากภายในพื้นที่มากที่สุด คือ มีถึง 59.9 รองลงมาคือ จากกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 34.0 และจากภาคตะวันออก ร้อยละ 4.4 และจากภายในอำเภอเมือง ร้อยละ 2.1 ดังแสดงในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงแหล่งรับสินค้าในกิจการพาณิชย์กรรม

พื้นที่	ในพื้นที่	ภายใน อำเภอ เมืองชลบุรี	ภาคตะวันออก	กรุงเทพฯ	รวม
เทศบาลเมือง ชลบุรี	73 (70.9)	4 (3.9)	5 (4.9)	21 (20.3)	103 (100)
เทศบาล ตำบลแสนสุข	35 (51.5)	1 (1.5)	2 (2.9)	30 (44.1)	68 (100)
สุขาภิบาล บ้านสวน	25 (46.3)	1 (1.9)	1 (1.9)	28 (51.7)	54 (100)
สุขาภิบาล บางทราย	12 (80.0)	- (0)	- (0)	3 (20.0)	15 (100)
สุขาภิบาล อ่างศิลา	11 (61.1)	- (0)	- (0)	7 (30.9)	18 (100)
พื้นที่ชนบท	20 (55.6)	- (0)	5 (13.9)	11 (30.5)	36 (100)
รวม	176 (59.9)	6 (2.1)	13 (4.4)	100 (34.0)	294 (100)

สำหรับวิธีการเดินทางเพื่อไปรับสินค้า/วัตถุดิบเหล่านั้น พบว่า เทศบาลเมืองชลบุรี มีวิธีการเดินทางไปรับสินค้าด้วยตนเอง ร้อยละ 67.0 อันดับที่สอง คือ ลูกค้านำมาส่งให้ ร้อยละ 27.2 และใช้วิธีการขนส่งสาธารณะ ร้อยละ 5.8 เทศบาลตำบลแสนสุข พบว่า ลูกค้านำสินค้ามาส่งให้สูงที่สุด ร้อยละ 54.4 รองลงมาคือ เดินทางไปรับด้วยตนเอง ร้อยละ 41.2 และใช้บริการขนส่งสาธารณะ ร้อยละ 4.4 สุขาภิบาลบ้านสวน พบว่า วิธีการเดินทางไปรับด้วยตนเอง และลูกค้านำสินค้ามาส่งให้เองมีสัดส่วนเท่ากับ คือ ร้อยละ 47.3 และใช้บริการขนส่งสาธารณะ ร้อยละ 5.4 ส่วนสุขาภิบาลบางทราย พบว่า การเดินทางไปรับสินค้าเองมีสัดส่วนสูงสุด เท่ากับ ร้อยละ 66.7 และลูกค้านำสินค้ามาส่งให้ร้อยละ 33.3 ในพื้นที่สุขาภิบาลอ่างศิลา พบว่า ลูกค้านำสินค้ามาส่งให้มีส่วนสูงที่สุดเท่ากับ ร้อยละ 50.0 และเดินทางไปรับสินค้าด้วยตนเอง มีสัดส่วนร้อยละ 44.4 และใช้บริการขนส่งสาธารณะร้อยละ 5.6 ส่วนพื้นที่ชนบทโดยรอบ มีสัดส่วนของการเดินทางไปรับสินค้าเองร้อยละ 50.0 และลูกค้านำสินค้ามาส่งให้ร้อยละ 38.9 และใช้บริการขนส่งสาธารณะร้อยละ 11.1

ในภาพรวมแล้ว พบว่าการขนส่งของสินค้าและวัตถุดิบ ในกิจการพาณิชย์กรรมพบว่าการเดินทางไปรับสินค้าด้วยตนเอง มีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.9 และลูกค้านำสินค้าหรือวัตถุดิบมาส่งให้ คิดเป็นร้อยละ 40.3 และใช้บริการขนส่งสาธารณะเพียง ร้อยละ 5.8 ดังแสดงในตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 แสดงการเดินทางไปรับสินค้าหรือวัตถุดิบในกิจการพาณิชย์กรรม

พื้นที่	เดินทางไปรับด้วยตนเอง	บริษัทลูกค้ามาส่ง	บริการขนส่งรับจ้าง (สาธารณะ)	รวม
เทศบาลเมืองชลบุรี	69 (67.0)	28 (27.2)	6 (5.8)	103 (100)
เทศบาลตำบลแสนสุข	28 (41.2)	37 (54.4)	3 (4.4)	68 (100)
สุขาภิบาลบ้านสวน	26 (47.3)	26 (47.3)	3 (5.4)	55 (100)
สุขาภิบาลบางทราย	10 (66.7)	5 (33.3)	- (0)	15 (100)
สุขาภิบาลอ่างศิลา	8 (44.4)	9 (50.0)	1 (5.6)	18 (100)
พื้นที่ชนบท	18 (50.0)	14 (38.9)	4 (11.1)	36 (100)
รวม	159 (53.9)	119 (40.3)	17 (5.8)	295

ความต้องการด้านพื้นที่ของกิจการ

จากการสอบถามความต้องการด้านพื้นที่ และการขยายกิจการ พบว่าในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี ที่ตอบว่าพื้นที่ไม่เพียงพอ มีเพียง ร้อยละ 9.5 และมีความต้องการที่จะขยายกิจการออกไป มีร้อยละ 24.3 ในเทศบาลตำบลแสนสุข พบว่า พื้นที่ที่มีความไม่เพียงพอ ร้อยละ 25.0 และมีความต้องการที่จะขยายกิจการมีร้อยละ 26.5 สุขาภิบาลบ้านสวน พบว่า พื้นที่ที่มีความไม่เพียงพอ ร้อยละ 20 และมีความต้องการที่จะขยายกิจการออกไป ร้อยละ 29.0 ในขณะที่สุขาภิบาลบาง

ทราย ตอบว่า พื้นที่ที่ไม่มีความเพียงพอ ร้อยละ 20 และ มีความต้องการที่จะขยายกิจการออกไป ร้อยละ 40.0 สุขาภิบาลอ่างศิลา ตอบว่า พื้นที่ที่ไม่เพียงพอ ร้อยละ 22.2 และมีความต้องการที่จะขยายกิจการร้อยละ 33.3 สำหรับพื้นที่ชนบทพบว่ามีความไม่เพียงพอของพื้นที่ร้อยละ 8.6 และมีความต้องการที่จะขยายกิจการร้อยละ 33.3

โดยภาพรวมแล้ว พบว่า กิจการพาณิชย์กรรมในพื้นที่มีปัญหาความไม่เพียงพอของพื้นที่เพียง ร้อยละ 16.1 สำหรับการขยายกิจการนั้นพบว่ามีความต้องการขยายกิจการประมาณ ร้อยละ 29.1 ดังแสดงในตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 แสดงความต้องการในด้านพื้นที่ของกิจการพาณิชย์กรรม และความต้องการในการขยายกิจการ

พื้นที่	ความเพียงพอของพื้นที่		ความต้องการในการขยายกิจการ	
	ไม่เพียงพอ	เพียงพอ	ไม่ขยาย	ขยาย
เทศบาลเมืองชลบุรี	9 (9.5)	92 (90.5)	78 (75.7)	25 (24.3)
เทศบาลตำบลแสนสุข	17 (25.0)	51 (75.0)	50 (73.5)	18 (26.5)
สุขาภิบาลบ้านสวน	11 (20.0)	44 (80.0)	39 (71.0)	16 (29.0)
สุขาภิบาลบางทราย	3 (20.0)	12 (80.0)	9 (60.0)	6 (40.0)
สุขาภิบาลอ่างศิลา	4 (22.2)	14 (77.8)	12 (66.7)	6 (33.3)
พื้นที่ชนบท	3 (8.6)	32 (91.4)	24 (66.7)	12 (33.3)
รวม	47 (16.1)	245 (83.9)	212 (71.9)	83 (29.1)

สภาพปัญหาของกิจการพาณิชย์กรรม

สภาพปัญหาของกิจการพาณิชย์กรรมในพื้นที่ศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่จอดรถ จากการสอบถาม พบว่า มีกิจการ 124 แห่ง จาก 295 แห่ง ที่มีปัญหาด้านที่จอดรถ รองลงมาคือ ปัญหาด้านสาธารณูปโภค ประปา มีกิจการ 106 แห่ง จาก 295 แห่ง ที่มีปัญหาด้านน้ำประปา ส่วนอันดับสามคือ ปัญหาด้านการจราจร พบว่า มีจำนวน 58 แห่ง ที่มีปัญหาด้านการจราจรติดขัด ส่วนปัญหาด้านขยะมูลฝอย และปัญหาการระบายน้ำ พบว่ามีกิจการ 49 และ 47 แห่งตามลำดับ และปัญหาที่พบน้อยคือ ด้านไฟฟ้า (ดับ - ตก)

โดยที่เทศบาลเมืองชลบุรี มีปัญหาด้านที่จอดรถมากที่สุด รองลงคือ การจราจรและ
 ประปา ตามลำดับ ส่วนเทศบาลตำบลแสนสุข พบว่าปัญหาส่วนใหญ่ คือด้านที่จอดรถยนต์ เช่น
 กัน รองลงมาคือ ปัญหาด้านการประปา และการระบายน้ำตามลำดับ ส่วนสุขาภิบาลบ้านสวน
 ปัญหาส่วนใหญ่ คือ ที่จอดรถ รองลงมาคือ การจราจร และขยะมูลฝอย ตามลำดับ สำหรับ
 สุขาภิบาลบางทราย พบว่าปัญหาส่วนใหญ่คือ น้ำประปา รองลงมาคือ การระบายน้ำและที่จอด
 รถ ตามลำดับ สำหรับสุขาภิบาลอ่างศิลา พบว่าปัญหาส่วนใหญ่คือ น้ำประปา รองลงมาคือ
 ปัญหาด้านที่จอดรถ และพื้นที่ชนบท ปัญหาส่วนใหญ่คือ ปัญหาด้านน้ำประปา ส่วนปัญหาอื่น ๆ
 มีไม่มากนัก ดังแสดงในตารางที่ 4.23

พฤติกรรมการเดินทางของผู้บริโภคในพื้นที่

เหตุผลในการเดินทาง

จากการสอบถามผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการกิจการพาณิชยกรรมประเภทต่าง ๆ พบว่า
 แต่ละชนิดของสินค้าผู้บริโภคมีพฤติกรรมและเหตุผลในการเดินทางต่างกันโดยจากการสุ่มตัวอย่าง
 ผู้บริโภค 287 ตัวอย่าง ตามประเภทของสินค้ามีเหตุผลต่าง ๆ กัน ดังแสดงในตารางที่ 4.24 คือ

1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน ผู้บริโภคมีเหตุผลในการเดินทางไปยัง ณ จุด ๆ นั้น
 ด้วยเหตุผลที่อยู่ใกล้บ้านสูงสุด ร้อยละ 53.0 ของผู้เดินทางมาซื้อสินค้าประเภทนี้ รองลงมาคือ เดินทางได้สะดวก มีร้อยละ 36.4
2. ตลาดอาหารสดและแห้ง ผู้บริโภคมีเหตุผลหลักในการเดินทาง คือ เดินทางได้
 สะดวก (ร้อยละ 50) รองลงมาคือ อยู่ใกล้บ้าน (ร้อยละ 32.4)
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม เหตุผลหลักในการเดินทางคือ เดินทางได้สะดวก
 (ร้อยละ 41.2) รองลงมาคือ อยู่ใกล้บ้าน (ร้อยละ 32.4)
4. ร้านขายเสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่ม เหตุผลหลักคือ เดินทางได้สะดวก (ร้อยละ 41.2)
 รองลงมาคือ อยู่ใกล้บ้าน (ร้อยละ 34.8)
5. ร้านขายเครื่องหนัง เหตุผลหลักในการเดินทางคือ มีสินค้าให้เลือกมาก (ร้อยละ
 80) และสินค้ามีคุณภาพ (ร้อยละ 60)
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า เหตุผลหลักคือ มีสินค้าให้เลือกมาก (ร้อยละ 55.6) และ
 ราคาไม่แพง (ร้อยละ 33.3)

ตารางที่ 4.23 แสดงสภาพปัญหาของกิจการพาณิชย์กรรมในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่	การจราจร	ที่จอดรถ	น้ำประปา	ไฟฟ้า	การระบายน้ำ	ความปลอดภัย	ขยะมูลฝอย	รวม
เทศบาลเมืองชลบุรี	33	61	32	2	12	3	19	162
เทศบาลตำบลแสนสุข	5	26	23	2	11		6	73
สุขาภิบาลบ้านสวน	13	26	10	1	8	1	11	70
สุขาภิบาลบางทราย	2	3	9		5		2	21
สุขาภิบาลอ่างศิลา	4	5	14	3	4		4	34
พื้นที่ชนบท	1	3	18	8	7	6	7	50
รวม	58	124	106	16	47	10	49	410

ตารางที่ 4.24 แสดงเหตุผลในการเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการในแต่ละประเภทสินค้า

กิจการพาณิชย์กรรม	เดินทาง ได้สะดวก	อยู่ใกล้บ้าน	อยู่บนเส้นทาง บ้านและที่ทำงาน	มีสินค้า ให้เลือกมาก	สินค้า มีคุณภาพ	ราคา ไม่แพง	ไม่มีสินค้า ที่อื่น
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	36.4	53	12.1	21.2	-	1.5	6.1
2. ตลาดอาหารสด - แห่ง	50	32.4	23.5	8.8	2.9	5.9	5.9
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	41.2	32.4	19.1	13.2	25	14.7	5.9
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	30.4	34.8	8.7	17.4	26.1	21.7	4.3
5. ร้านขายเครื่องหนัง	40	-	-	80	60	-	-
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า	11.1	22.2	11.1	55.6	22.2	33.3	-
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	23.1	7.7	-	38.5	30.8	30.8	15.4
8. ร้านขาย - ซ่อม เครื่องจักร	30	40	20	-	40	15	-
9. ร้านขายยา	33.3	44.4	-	-	55.6	-	-
10. บริการรักษาโรค	25	37.5	-	-	37.5	12.5	12.5
11. บริการด้านการศึกษา	37.5	12.5	12.5	62.5	50	-	12.5
12. สันทนาการและพักผ่อน	50	33.3	16.7	16.7	8.3	8.3	16.7

7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ เหตุผลหลักคือ มีสินค้าให้เลือกมาก (ร้อยละ 38.5) สินค้ามีคุณภาพ และราคาไม่แพง (ร้อยละ 30.8)
8. ร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ เหตุผลหลักที่ทำให้เดินทางมาใช้บริการ คือ อยู่ใกล้บ้าน และสินค้ามีคุณภาพ (ร้อยละ 40)
9. ร้านขายยา เหตุผลหลักคือ สินค้ามีคุณภาพ (ร้อยละ 55.6)
10. บริการรักษาโรค เหตุผลหลักคือ สินค้า/บริการมีคุณภาพ และใกล้บ้าน (ร้อยละ 37.5)
11. บริการด้านการศึกษา เหตุผลหลักคือ มีสินค้าให้เลือกมาก (ร้อยละ 62.5) และสินค้ามีคุณภาพ (ร้อยละ 50)
12. สันทนาการและการพักผ่อน เหตุผลหลักคือ เดินทางได้สะดวก (ร้อยละ 50.0) และ อยู่ใกล้บ้าน (ร้อยละ 33.3)

วิธีการเดินทาง

จากการสอบถามผู้บริโภคหรือผู้ที่เข้ามาใช้บริการในกิจการพาณิชย์กรรมประเภท ต่าง ๆ พบว่ามีรูปแบบการเดินทางที่ต่างกันไป ดังแสดงในตารางที่ 4.25

1. ร้านขายของเครื่องใช้ประจำวัน ผู้บริโภคเดินทางไปซื้อด้วยระบบเดินเท้ามากที่สุด (ร้อยละ 48.5) รองลงมาคือ จักรยานยนต์ และรถยนต์ส่วนบุคคล (ร้อยละ 18.2 และ 16.7 ตามลำดับ)
2. ตลาดอาหารสดและแห้ง ผู้บริโภคเดินทางไปซื้อด้วยรถจักรยานยนต์สูงสุด (ร้อยละ 38.2) รองลงมาคือ การเดินเท้า และรถยนต์ส่วนบุคคล (ร้อยละ 23.5 และ ร้อยละ 17.6 ตามลำดับ)
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม ผู้บริโภคนิยมเดินทางในสัดส่วนของรถยนต์ส่วนบุคคล การเดินเท้าและรถจักรยานยนต์ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 36.8, 29.4 และ 22.1 ตามลำดับ)
4. ร้านขายเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ผู้บริโภคเดินทางไปซื้อสินค้าด้วยการเดินเท้าสูงสุด (ร้อยละ 34.8) รองลงมาคือ รถยนต์ส่วนบุคคล และรถรับจ้าง (สองแถว) ร้อยละ 21.
5. ร้านขายเครื่องหนัง ลูกค้าส่วนใหญ่ที่เดินทางมาซื้อสินค้าประเภทนี้มีวิธีการเดินทางด้วยรถสองแถว (ร้อยละ 60) และรถโดยสารและรถบขส. ร้อยละ 20
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า ลูกค้าส่วนใหญ่ที่เดินทางมาซื้อสินค้าประเภทนี้มีวิธีการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล และจักรยานยนต์ (ร้อยละ 33.3)

ตารางที่ 4.25 แสดงวิธีการเดินทางเข้ามาใช้บริการในกิจการพาณิชย์กรรมประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษา

กิจกรรมพาณิชย์กรรม	เดินเท้า	จักรยานยนต์	สามล้อ	รถยนต์ส่วนบุคคล	รถสองแถว	รถโดยสาร	รถ บขส.
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	48.5	18.2	11.5	16.7	10.6	4.5	-
2. ตลาดอาหารสด - แห่ง	23.5	38.2	-	17.6	11.8	8.8	-
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	21.4	22.1	-	36.8	7.4	4.4	-
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	34.8	13.0	-	21.7	21.7	8.7	-
5. ร้านขายเครื่องหนัง	-	-	-	-	60.0	20.0	20.0
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า	22.2	33.3	-	33.3	11.1	-	-
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	-	-	-	92.3	-	7.7	-
8. ร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร	10.0	50.0	-	30.0	10.0	-	-
9. ร้านขายยา	11.1	44.4	-	22.2	11.1	11.1	-
10. บริการรักษาโรค	12.5	25.0	-	50.0	12.5	-	-
11. บริการด้านการศึกษา	25.0	25.0	-	-	12.5	25.0	12.5
12. สันทนาการและพักผ่อน	37.5	12.5	-	12.5	25.0	12.5	-

7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ลูกค้าที่เดินทางไปเพื่อซื้อเฟอร์นิเจอร์ มีวิธีการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลสูงสุด คือ ร้อยละ 92.3
8. ร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ ส่วนใหญ่แล้วเดินทางด้วยจักรยานยนต์ (ร้อยละ 50.0) รองลงมาคือ รถยนต์ส่วนบุคคล (ร้อยละ 30)
9. ร้านขายยา ส่วนใหญ่พบว่า ผู้บริโภคจะเดินทางไปด้วยจักรยานยนต์ มากที่สุด (ร้อยละ 44.41) รองลงมาคือ รถยนต์ส่วนบุคคล (ร้อยละ 22.2)
10. บริการรักษาโรค ส่วนใหญ่เดินทางไปรับบริการด้านนี้โดยวิธี รถยนต์ส่วนบุคคล (ร้อยละ 50.0) รองลงมาคือ จักรยานยนต์ (ร้อยละ 25.0)
11. บริการด้านการศึกษา พบว่ามีวิธีการเดินทางด้วยการเดินเท้า จักรยานยนต์ และรถโดยสารด้วยสัดส่วนเท่ากับ คือ ร้อยละ 25.0
12. สันทนาการและการพักผ่อน การเดินเท้ามีสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 37.5) รองลงมาคือรถสองแถว (ร้อยละ 25.0)

ความถี่ในการเดินทาง

สินค้าแต่ละประเภทจะมีความต้องการหรือความถี่ในการเดินทางต่างกันออกไปดังแสดงในตารางที่ 4.26 คือ

1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง 1 ครั้งต่อวัน (ร้อยละ 27.3)
2. ตลาดอาหารสด - แห้ง พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง 1 ครั้งต่อวัน (ร้อยละ 58.8)
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง 1 ครั้งต่อวัน (ร้อยละ 30.9)
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 69.6)
5. ร้านขายเครื่องหนัง พบว่าส่วนใหญ่เดินทางนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 80.0)
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 100)
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 92.3)
8. ร้านขายซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 65.0)
9. ร้านขายยา พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 66.7)
10. บริการรักษาโรค พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง นาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 62.5)
11. บริการด้านการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เดินทางนาน ๆ ครั้ง (ร้อยละ 37.5)
12. สันทนาการและการพักผ่อน พบว่าส่วนใหญ่เดินทาง 1 ครั้งต่อวัน (ร้อยละ 29.2)

ตารางที่ 4.26 แสดงความถี่ในการเดินทางไปซื้อสินค้าแต่ละประเภท

กิจการพาณิชย์กรรม	1 ครั้ง/วัน	2 ครั้ง/วัน	มากกว่า 2 ครั้ง/วัน	1 ครั้ง/สัปดาห์	1 ครั้งต่อ 2 สัปดาห์	1 ครั้ง/เดือน	นาน ๆ ครั้ง
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	27.3	10.6	9.1	22.7	6.1	1.5	22.7
2. ตลาดอาหารสด - แห่ง	58.8	5.9	2.9	11.8	14.7	2.9	2.9
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	30.9	8.8	8.8	25.0	4.4	2.9	19.1
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	-	-	-	13.0	4.3	13.1	69.6
5. ร้านขายเครื่องหนัง	-	-	-	-	-	20.0	80.0
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า	-	-	-	-	-	-	100.0
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	-	-	-	-	-	7.7	92.3
8. ร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร	-	5.0	5.0	5.0	10.0	10.0	65.0
9. ร้านขายยา	-	-	-	22.2	-	11.1	66.7
10. บริการรักษาโรค	-	-	-	-	12.5	25.0	62.5
11. บริการด้านการศึกษา	12.5	-	-	25.0	12.5	12.5	37.5
12. สันทนาการและพักผ่อน	29.2	-	12.5	20.8	8.3	8.3	20.8

ช่วงเวลาการเดินทาง

ช่วงเวลาที่ประชาชนเลือกเดินทางไปเข้ารับบริการด้านพาณิชยกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเวลาระหว่าง 10.00 น. ถึง 18.00 น. ร้อยละ 80.9 ของการเดินทางทั้งหมด โดยเมื่อแยกตามประเภทของสินค้าดังแสดงในตารางที่ 4.27 พบว่า

1. ร้านขายของเครื่องใช้ประจำวัน ช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วงเวลา 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 48.4 ของการเดินทางทั้งหมด รองลงมาคือช่วงเวลา 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 34.4
2. ตลาดอาหารสดแห้ง ช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วงเวลา 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 52.9 ของการเดินทาง รองลงมาคือ ช่วงเวลา 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 29.4
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม ช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วงเวลา 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 30.9
4. ร้านขายเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วงเวลา 14.00 - 18.00 น. คิดเป็น ร้อยละ 52.2 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 26.1
5. ร้านขายเครื่องหนักและเครื่องประดับ มีช่วงเวลาการเดินทาง 2 ช่วง คือ 14.00 - 18.00 น. สูงสุด คิดเป็น ร้อยละ 60.0 และช่วงเวลา 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 40.0
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า มีช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วง 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาคือ ช่วงเวลาหลัง 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 15.4
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ มีช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วง 10.00 - 14.00 และช่วง 14.00 - 18.00 น. สูงสุด เท่ากับ คิดเป็น ร้อยละ 38.5
8. ร้านขาย - ซ่อม เครื่องจักรเครื่องยนต์ มีช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วง 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 47.4 รองลงมาคือ ช่วง 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 21.1
9. ร้านขายยา มีช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วง 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 55.6 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 22.2
10. บริการรักษาโรค มีช่วงเวลาการเดินทางสูงสุดอยู่ที่ช่วง หลัง 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ ช่วง 10.00 - 14.00 และ 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 25.0
11. บริการด้านการศึกษา พบว่า มีช่วงเวลาการเดินทาง 2 ช่วง คือ 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 37.5

ตารางที่ 4.27 แสดงเวลาที่ใช้ในการเดินทางเข้ามาใช้บริการกิจการพาณิชย์กรรมประเภทต่าง ๆ

กิจการพาณิชย์กรรม	น้อยกว่า 15 นาที	15 - 30 นาที	30 - 60 นาที	1 - 2 ชั่วโมง	นานกว่า 2 ชั่วโมง	เฉลี่ย (นาที)
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	45	16	2	3	-	24
2. ตลาดอาหารสด - แห้ง	19	6	4	-	2	30
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	43	21	3	1	-	38
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	7	12	4	-	-	30
5. ร้านขายเครื่องหนัง	2	2	-	1	-	42
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า	11	3	6	-	-	73
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	-	9	3	1	-	43
8. ร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร	11	6	1	1	1	20
9. ร้านขายยา	6	2	1	-	-	23
10. บริการรักษาโรค	3	4	1	-	-	28
11. บริการด้านการศึกษา	3	2	3	-	-	35
12. สันทนาการและพักผ่อน	12	8	2	1	1	32

12. บริการสันหนนาการและพักผ่อน พบว่ามีช่วงเวลากการเดินทางสูงสุดที่ช่วง 10.00 - 14.00 น. คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือ 14.00 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 33.3

เวลาที่ใช้ในการเดินทาง

ลักษณะเวลาที่ใช้ในการเดินทางในกิจการพาณิชย์กรรม จะใช้เวลาในการเดินทางต่างกัันดังแสดงในตารางที่ 4.28 พบว่า

1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน โดยส่วนใหญ่แล้ว เวลาที่ผู้บริโภคใช้ในการเดินทางเพื่อเข้ามาซื้อสินค้าประเภทนี้ใช้นเวลาน้อยกว่า 15 นาที หรือภายในรัศมีของการให้บริการเฉลี่ย 900 เมตร

2. ตลาดอาหารสดแห้ง โดยส่วนใหญ่แล้ว พบว่า ผู้บริโภคใช้เวลาในการเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าประเภทนี้ใช้นเวลาน้อยกว่า 15 นาที หรือภายในรัศมีของการให้บริการเฉลี่ย 1,800 เมตร

3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม โดยส่วนใหญ่แล้วพบว่า ผู้บริโภคใช้เวลาในการเดินทางเข้ามาใช้บริการไม่เกิน 15 นาที และมีรัศมีของการให้บริการ เฉลี่ย 2,000 เมตร

4. ร้านขายเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม โดยส่วนใหญ่แล้วพบว่า ลูกค้ใช้เวลาในการเดินทางเข้ามาใช้บริการ 15 - 30 นาที หรือภายในรัศมีของการให้บริการของสินค้า เฉลี่ย 5 กิโลเมตร

5. ร้านขายเครื่องหนังและเครื่องประดับ พบว่าลูกค้ใช้เวลาในการเดินทางเข้ามาใช้บริการ 15 - 30 นาที หรือภายในรัศมีของการให้บริการ เฉลี่ยเท่ากับ 8.4 กิโลเมตร

6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่าลูกค้ใช้เวลาในการเดินทาง เข้ามาใช้บริการในการเดินทางเฉลี่ย 73 นาที มีรัศมีของการให้บริการของสินค้าเฉลี่ยเท่ากับ 14.60 กิโลเมตร

7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ พบว่าลูกค้ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางเข้ามาใช้บริการใช้เวลาในการเดินทางเฉลี่ย 43 นาที ที่รัศมีของการให้บริการของสินค้าเฉลี่ยเท่ากับ 12.90 กิโลเมตร

8. ร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ พบว่าลูกค้ส่วนใหญ่ใช้เวลาการเดินทางเฉลี่ย 20 นาที โดยมีรัศมีของการให้บริการ เฉลี่ย 10 กิโลเมตร

9. ร้านขายยา พบว่าลูกค้ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางเฉลี่ย 23 นาที โดยมีรัศมีของการให้บริการในพื้นที่เฉลี่ย 5.5 กิโลเมตร

10. บริการด้านรักษาโรค พบว่าลูกค้ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางเฉลี่ย 28 นาที โดยมีรัศมีของการให้บริการในพื้นที่เฉลี่ย 15.0 กิโลเมตร

11. บริการด้านการศึกษา พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเดินทางเฉลี่ยเพื่อใช้ประกอบการศึกษา 35 นาที โดยมีรัศมีของการให้บริการของร้านค้า เท่ากับ 10.5 กิโลเมตร

ตารางที่ 4.28 แสดงช่วงเวลาการเดินทางมาใช้บริการในกิจการพาณิชย์กรรมประเภทต่าง ๆ

กิจการพาณิชย์กรรม	06.00 - 10.00	10.00 - 14.00	14.00 - 18.00	หลัง 18.00
1. ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน	9.4	34.4	48.4	7.8
2. ตลาดอาหารสด - แห้ง	17.6	29.4	52.9	
3. ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม	8.8	48.5	30.9	11.8
4. ร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	4.3	26.1	52.2	17.4
5. ร้านขายเครื่องหนัง		40.0	60.0	
6. ร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า		11.1	66.7	22.2
7. ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	7.7	38.5	38.5	15.4
8. ร้านขาย - ซ่อมเครื่องจักร	15.8	47.4	21.1	15.8
9. ร้านขายยา	11.1	22.2	55.6	11.1
10. บริการรักษาโรค	12.5	25.0	25.0	37.5
11. บริการด้านการศึกษา		62.5	37.5	
12. สันทนาการและพักผ่อน		62.5	33.3	4.2
เฉลี่ย	8.8	39.4	41.5	10.02

12. สันทนการและการพักผ่อน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ใช้เวลาเฉลี่ย 32 นาที โดยมีรัศมีการให้บริการของร้านค้า เท่ากับ 4.3 กิโลเมตร

ลักษณะของกิจการพาณิชย์กรรมแยกตามกลุ่มพื้นที่

ลักษณะของกิจกรรมทางด้านพาณิชย์กรรมแต่ละประเภทที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วสามารถนำมา กล่าวสรุปแยกตามประเภทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งได้แก่กลุ่มเทศบาลเมืองชลบุรี (ซึ่งประกอบด้วยเทศบาลเมืองชลบุรี สุขาภิบาลบ้านสวน และสุขาภิบาลบางทราย) กลุ่มของหนองมน-บางแสน-อ่างศิลา (ซึ่งประกอบด้วยเทศบาลตำบลแสนสุข และสุขาภิบาลอ่างศิลา) และกลุ่มของพื้นที่ชนบทซึ่งเป็นพื้นที่เกี่ยวเนื่องกันของทั้งสองชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบที่ตั้งและการกระจายตัวของกิจการประเภทต่างๆ ในพื้นที่ ซึ่งจะได้อีกกล่าวแยกเป็นกิจการแต่ละประเภทตามลำดับต่อไป

ร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน

ลักษณะของกิจการโดยรวมของพื้นที่ (ผังเมืองรวม) มีการเพิ่มขึ้นของกิจการจากปี พ.ศ. 2524 ถึงปี พ.ศ. 2537 ทั้งสิ้น 503 แห่ง โดยเพิ่มในพื้นที่ชนบทมากที่สุด 238 แห่ง (ร้อยละ 47.32) รองลงมาคือ เพิ่มในกลุ่มของเทศบาลเมือง 137 แห่ง (ร้อยละ 27.24) และเพิ่มในกลุ่มของหนองมน-บางแสน-อ่างศิลา 128 แห่ง (ร้อยละ 25.45) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเพิ่มของกิจการประเภทร้านขายเครื่องใช้ประจำวันในบริเวณพื้นที่ชนบทมากกว่าบริเวณอื่นๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาสัดส่วนของกิจการต่อประชากรในภาพรวมแล้วพบว่า มีจำนวนประชากรต่อกิจการเท่ากับ 168 คนต่อกิจการ ซึ่งในกลุ่มของเทศบาลเมืองและกลุ่มหนองมน-บางแสน-อ่างศิลา นั้นมีค่าสูงกว่าโดยรวม (ดังแสดงในตาราง 4-29 และแผนภูมิที่ 4.8)

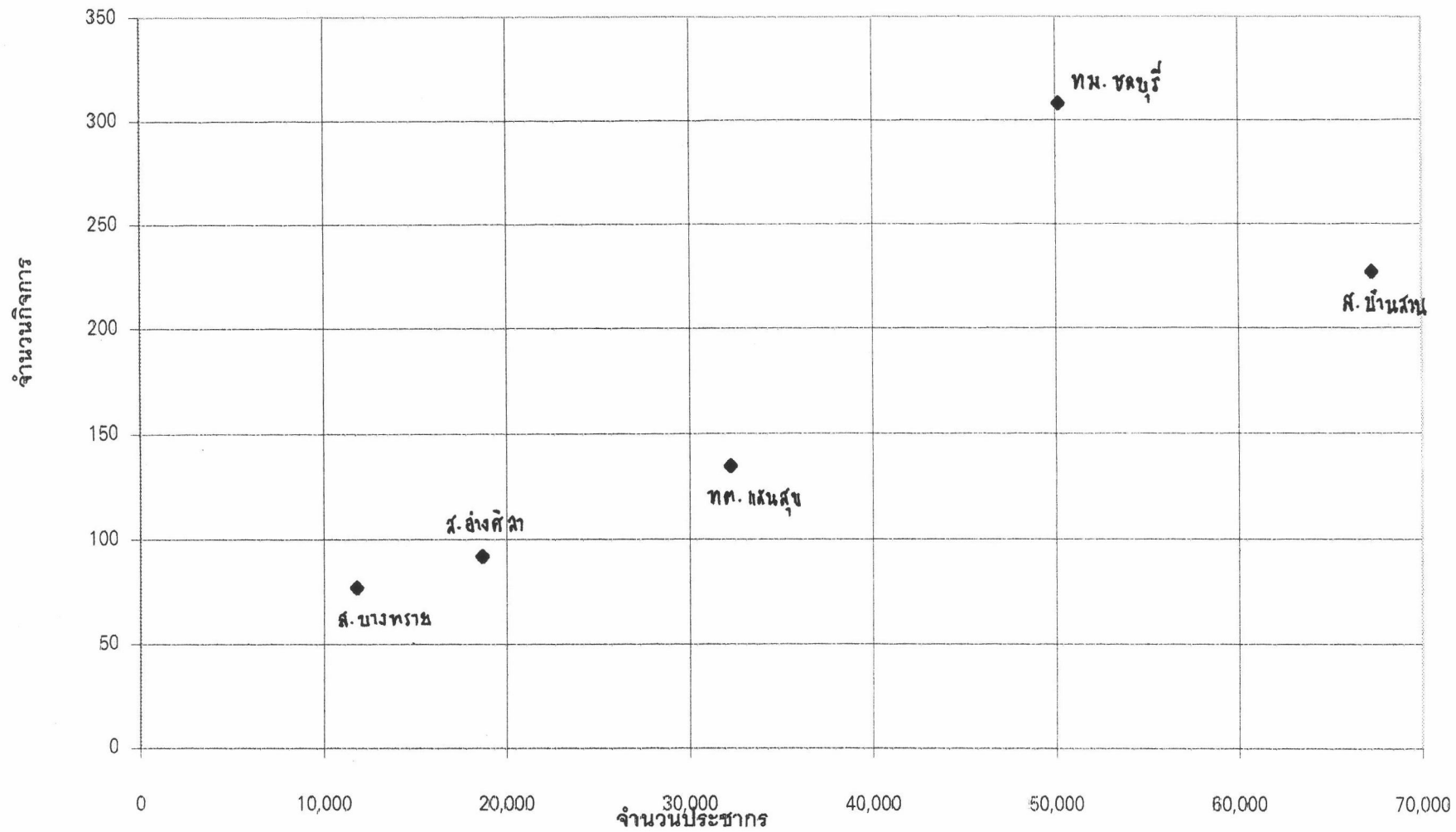
ตลาดอาหารสด-แห้ง

ลักษณะของกิจการโดยภาพรวมของพื้นที่(ผังเมืองรวม) มีการเพิ่มขึ้นของตลาดรวมทั้งสิ้นจากปี พ.ศ. 2524 ถึง ปี พ.ศ. 2537 เพียง 1 แห่งเท่านั้น โดยเพิ่มขึ้นในกลุ่มของพื้นที่ชนบท ทั้งนี้ การเพิ่มของตลาดอาหารสด-แห้ง บริเวณพื้นที่ชนบทนี้อาจจะตอบสนองต่อประชากรโดยรอบพื้นที่เองเท่านั้น โดยจะสังเกตได้ว่าบริเวณพื้นที่ที่มีที่ตั้งของตลาดอาหารสด-แห้งนี้กระจายตัวในพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรีถึง 6 แห่ง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทศบาลเมืองชลบุรีที่ยังเป็นแหล่งของสินค้าประเภทนี้ และในขณะเดียวกันในกลุ่มของ หนองมน-บางแสน-อ่างศิลา ก็มีแหล่งของตลาดอาหารสด-แห้ง อยู่บริเวณตลาดหนองมนเช่นกัน และตลาดอาหารสด-แห้งที่เพิ่มขึ้นมาใหม่นั้นมีที่

ตารางที่ 4.29 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทร้านขายเครื่องใช้ประจำวันแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	625	1,128	100.00	100.00	503	100.00	168
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	264	308	42.24	27.30	44	8.75	163
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	146	227	23.36	20.12	81	16.10	296
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	65	77	10.40	6.83	12	2.39	153
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	475	612	76.00	54.26	137	27.24	211
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	79	135	12.64	11.97	56	11.13	239
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	20	92	3.20	8.16	72	14.31	203
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	99	227	15.84	20.12	128	25.45	224
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	51	289	8.16	25.62	238	47.32	33

แผนภูมิที่ 4.8 แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทร้านขายของเครื่องใช้ประจำวัน

ตั้งอยู่บริเวณกลุ่มของพื้นที่ชนบทเพื่อรองรับประชากรระหว่างทั้งสองชุมชนนั่นเอง แสดงให้เห็นถึงความต้องการของประชาชนระหว่างสองชุมชนนั้น ที่ไม่ต้องการเดินทางเข้าสู่พื้นที่เมืองทั้งสองกลุ่ม ส่วนจำนวนกิจการต่อประชากรพบว่าโดยภาพรวมของพื้นที่มีสัดส่วน 18,972 คน ต่อตลาด 1 แห่ง ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มของเทศบาลเมืองชลบุรี แต่ภายในพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรีจะมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ส่วนในกลุ่มของ บางแสน-หนองมน-อ่างศิลานั้น จำนวนประชากรต่อกิจการเท่ากับ 25,435 คน ต่อตลาด 1 แห่ง ซึ่งสูงกว่าโดยภาพรวมของพื้นที่เล็กน้อย (ดังแสดงในตารางที่ 4-30 และ แผนภูมิที่ 4.9)

ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม

ลักษณะของกิจการประเภทร้านขายอาหารและเครื่องดื่มในผังเมืองรวมพบว่า มีการเพิ่มขึ้นของกิจการทั้งสิ้นจากปี พ.ศ. 2537 เท่ากับ 529 แห่ง โดยปี พ.ศ. 2537 พบว่ากลุ่มของเทศบาลเมืองชลบุรีมีทั้งสิ้น 626 แห่ง เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 เท่ากับ 183 แห่ง (ร้อยละ 34.50) จาก 529 แห่ง โดยเพิ่มขึ้นในพื้นที่สุขาภิบาลทรายเป็นส่วนใหญ่ (149 แห่ง) ส่วนในกลุ่มของ บางแสน-หนองมน-อ่างศิลา พบว่า มีกิจการประเภทนี้เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 เท่ากับ 186 แห่ง ซึ่งเพิ่มมากที่สุดโดยการเพิ่มดังกล่าว เพิ่มขึ้นในเทศบาลตำบลแสนสุข 117 แห่ง (ร้อยละ 22.12) และเพิ่มในสุขาภิบาลอ่างศิลา 69 แห่ง (ร้อยละ 13.04) และในกลุ่มของพื้นที่ชนบทนั้นพบว่า มีการเพิ่มขึ้นของกิจการจากปี พ.ศ. 2524 เท่ากับ 160 แห่ง (ร้อยละ 30.25) ซึ่งจัดว่ามีการเพิ่มขึ้นสูงมากเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาจำนวนกิจการต่อประชากรพบว่า โดยภาพรวมของพื้นที่มีจำนวนประชากรต่อกิจการเท่ากับ 174 คน/กิจการ ซึ่งพบว่าในกลุ่มของเทศบาลเมืองนั้นพบว่า มีประชากรต่อกิจการเท่ากับ 206 คน ต่อกิจการโดยในพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรีมีสัดส่วนดังกล่าวน้อยกว่าพื้นที่ทั้งนี้ เพราะพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรียังเป็นแหล่งที่สำคัญของกิจการประเภทนี้ ส่วนพื้นที่สุขาภิบาลโดยรอบยังมีกิจการค่อนข้างน้อย ยังคงต้องพึ่งพาพื้นที่ภายในเขตเทศบาลเมืองชลบุรีต่อไป ส่วนในกลุ่มของบางแสน-อ่างศิลาพบว่า มีสัดส่วนของกิจการต่อประชากรใกล้เคียงกับพื้นที่แต่การกระจุกตัวของกิจการดังกล่าวยังมีมากบริเวณเทศบาลตำบลแสนสุข ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทำให้กิจการมีมากถึง 193 แห่ง (ดังแสดงในตารางที่ 4-31 และแผนภูมิที่ 4.10)

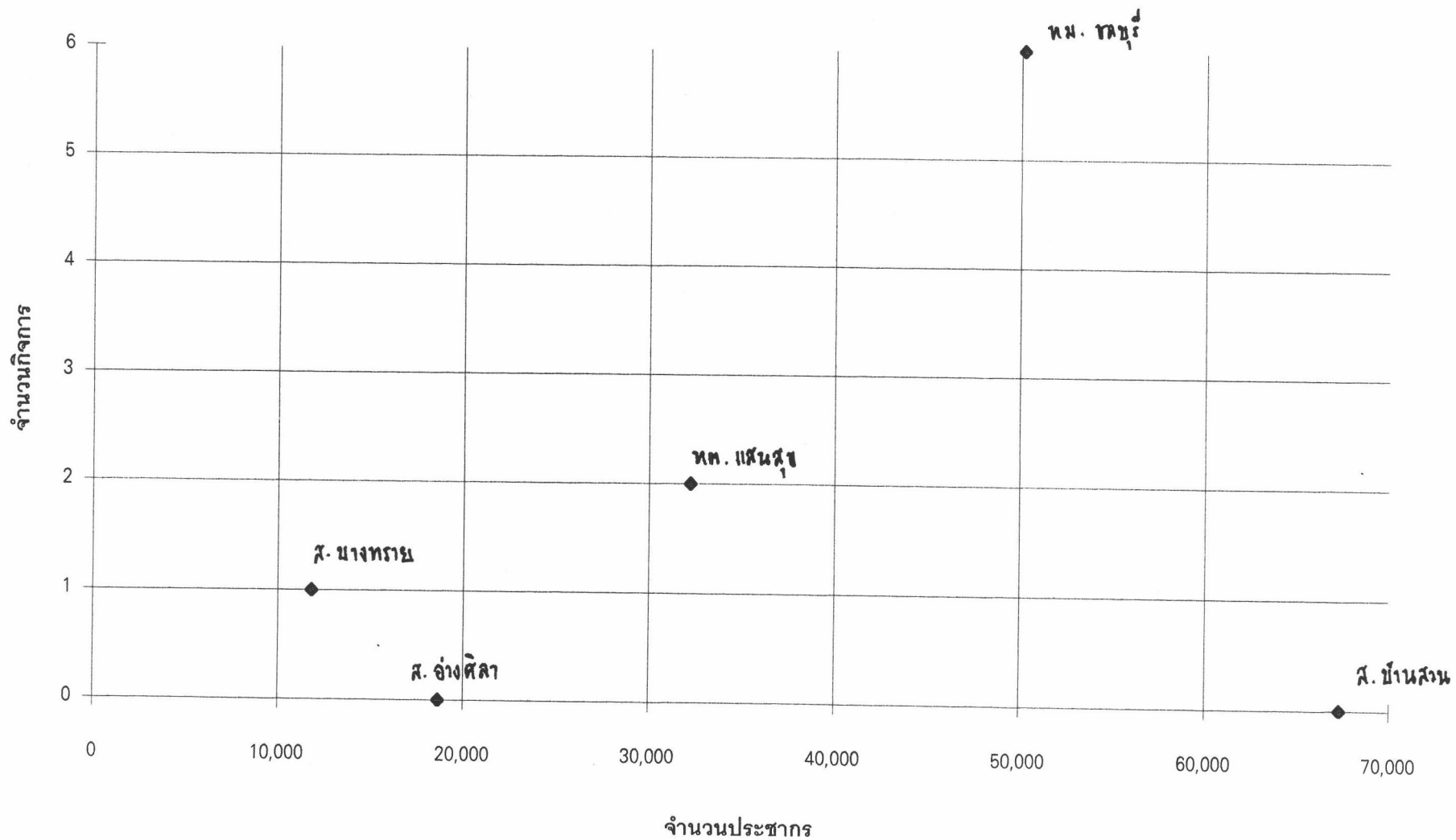
ร้านขายเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม

ลักษณะของกิจการประเภทร้านขายเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มในพื้นที่ผังเมืองรวมพบว่า มีทั้งสิ้น 468 แห่ง มีการเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 ทั้งสิ้น 145 แห่ง จัดเป็นสัดส่วนต่อประชากรเท่ากับ 405 คน ต่อกิจการ พบว่า กลุ่มของเทศบาลเมืองชลบุรี มีการเพิ่มขึ้นของกิจการสูงสุดเท่ากับ 94 แห่ง (ร้อยละ 64.83) โดยเพิ่มจาก 282 แห่งในปี 2524 เป็น 376 แห่ง ในปี พ.ศ. 2537 โดยมีการ

ตารางที่ 4.30 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทตลาดอาหารสด-แห้งแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	9	10	100.00	100.00	1	100.00	18,972
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	6	6	66.67	60.00	0	0.00	8,363
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	0	0	0.00	0.00	0	0.00	67,289
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	1	1	11.11	10.00	0	0.00	11,804
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	7	7	77.78	70.00	0	0.00	18,467
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	2	2	22.22	20.00	0	0.00	16,110
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	0	0	0.00	0.00	0	0.00	18,650
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	2	2	22.22	20.00	0	0.00	25,435
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	0	1	0.00	10.00	1	100.00	9,578

แผนภูมิที่ 4.9 แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทตลาดอาหารสด-แห้ง

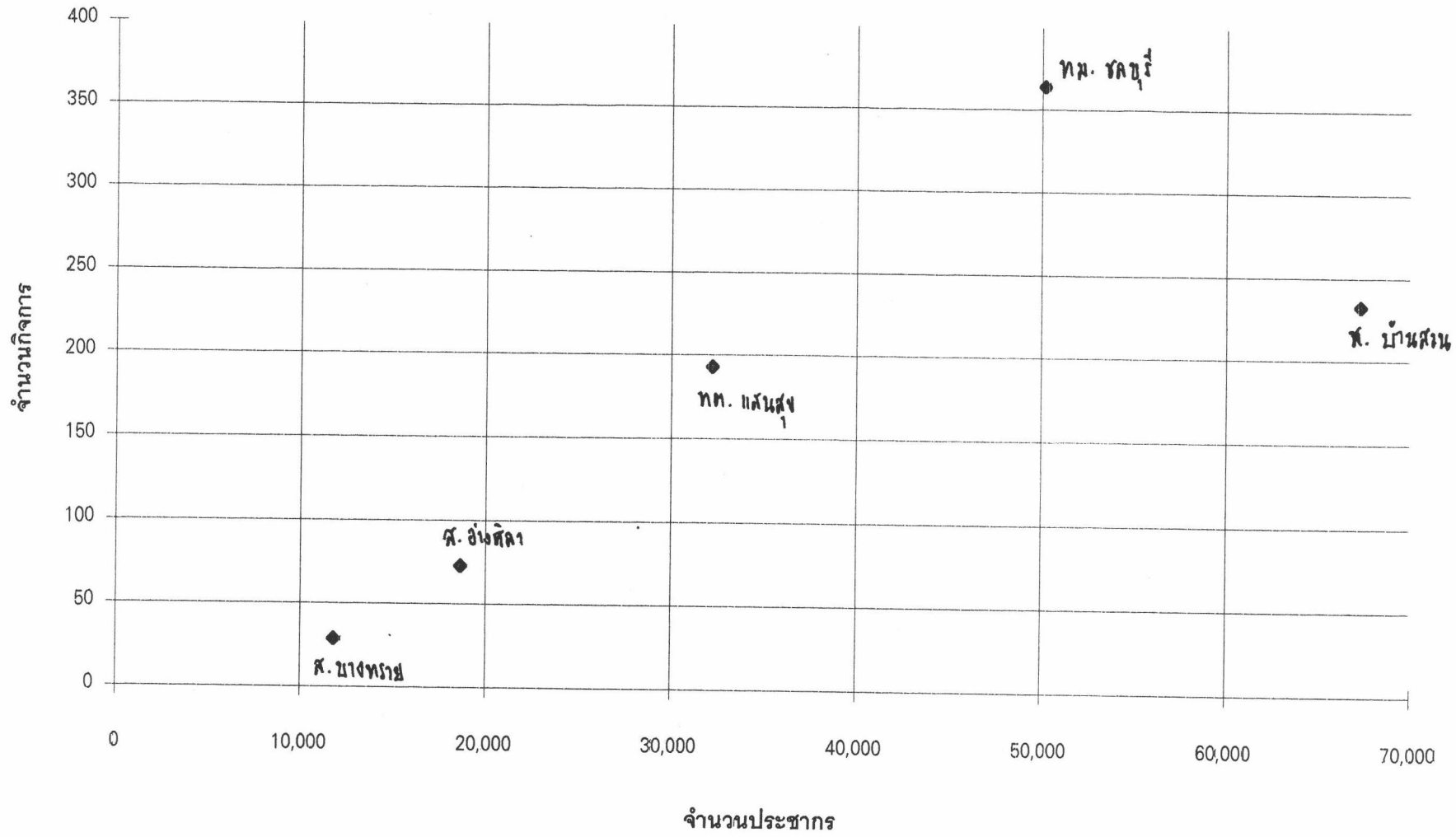

ตารางที่ 4.31 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทร้านอาหารและเครื่องดื่มแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	561	1,090	100.00	100.00	529	100.00	174
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	334	364	59.54	33.39	30	5.67	138
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	84	233	14.97	21.38	149	28.17	289
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	25	29	4.46	2.66	4	0.76	407
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	443	626	78.97	57.43	183	34.59	206
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	76	193	13.55	17.71	117	22.12	167
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	4	73	0.71	6.70	69	13.04	255
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	80	266	14.26	24.40	186	35.16	191
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	38	198	6.77	18.17	160	30.25	48

แผนภูมิที่ 4.10

แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทร้านอาหารและเครื่องดื่ม

เพิ่มในสาขาภิบาลบ้านสวน 62 แห่ง (ร้อยละ 42.70 และเทศบาลเมืองชลบุรี 33 แห่ง (ร้อยละ 22.76) และมีสัดส่วนของกิจการต่อประชากรของกลุ่มพื้นที่เท่ากับ 344 คนต่อกิจการ โดยการกระจายตัวส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี 293 แห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นศูนย์กลางทางด้านการค้าทางด้านนี้ของเทศบาลเมืองชลบุรียังมีสูงอยู่ และเมื่อพิจารณาจำนวนกิจการต่อประชากร ซึ่งเท่ากับ 171 คนต่อกิจการ ที่มีค่าต่ำกว่าโดยภาพรวมของพื้นที่ ส่วนกลุ่มของ บางแสน-หนองมน-อ่างศิลา พบว่า มีจำนวนกิจการเพิ่มขึ้น 30 แห่ง (ร้อยละ 20.69) โดยเพิ่มจาก 30 แห่ง ในปี พ.ศ. 2524 เป็น 60 แห่งในปี พ.ศ. 2537 โดยเพิ่มในพื้นที่เทศบาลตำบลแสนสุข 21 แห่ง (ร้อยละ 14.48) และเพิ่มในพื้นที่สาขาภิบาลอ่างศิลา 9 แห่ง (ร้อยละ 6.21) โดยในกลุ่ม บางแสน-หนองมน-อ่างศิลา มีสัดส่วนของประชากรต่อกิจการเท่ากับ 848 คนต่อกิจการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ในกลุ่มนี้มีการรวมตัวของกิจการบริเวณเทศบาลตำบลแสนสุขเป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ดี จากตัวเลขของกิจการต่อประชากรที่ค่อนข้างสูงนี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มของพื้นที่นี้ยังต้องพึ่งพาศูนย์กลางหลักของเทศบาลเมือง (ดังแสดงในตารางที่ 4.32 และแผนภูมิ 4.11)

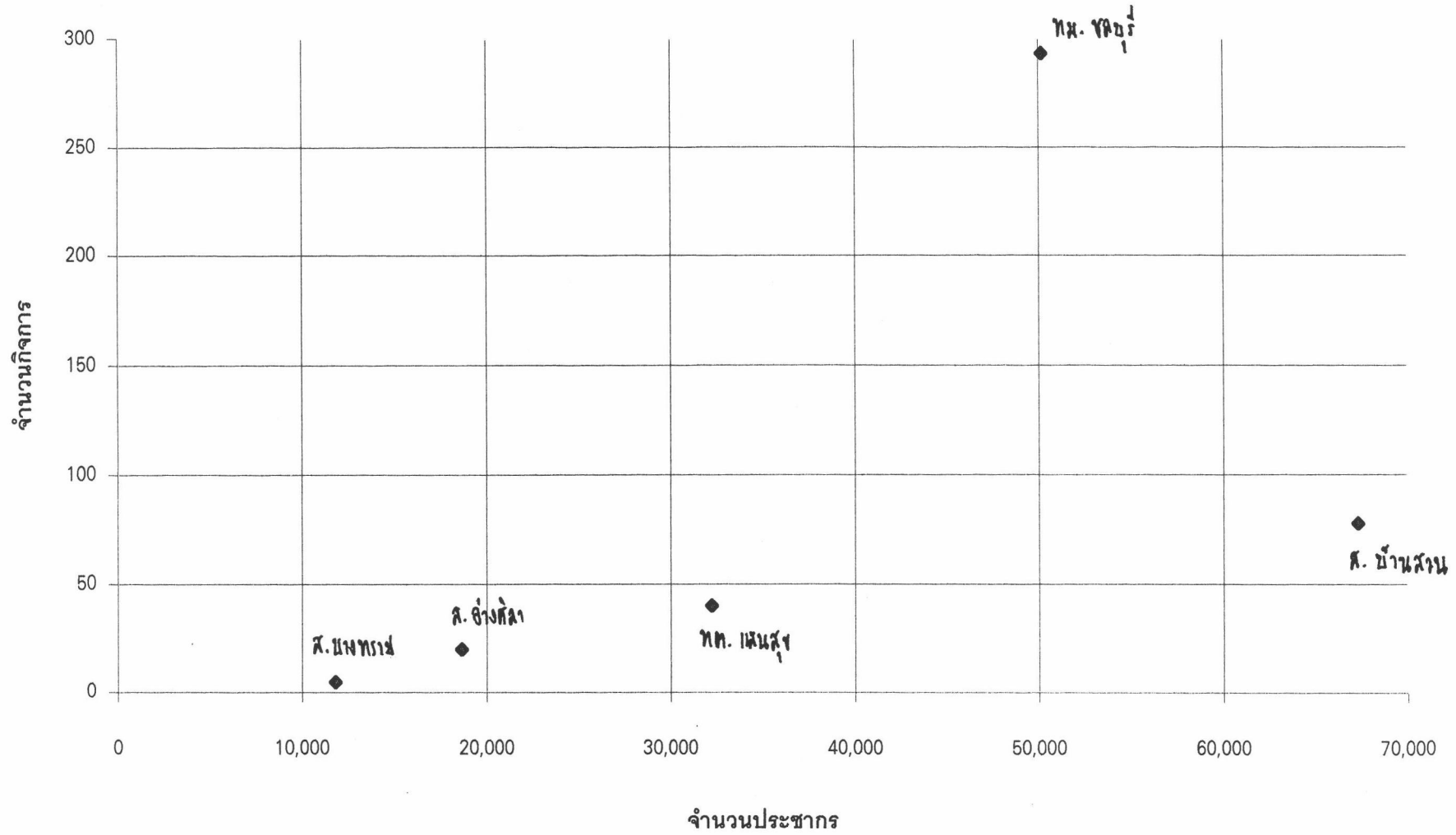
ร้านขายเครื่องหนัง

ลักษณะของกิจการประเภทร้านขายเครื่องหนังพบว่าในพื้นที่ฝั่งเมืองรวมมีการเพิ่มขึ้นของกิจการทั้งสิ้นจาก 40 แห่งในปี พ.ศ. 2524 เป็น 56 แห่งในปี พ.ศ. 2537 คือเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 16 แห่ง โดยมีสัดส่วนต่อประชากรของกิจการเท่ากับ 3,388 คนต่อกิจการ โดยพบว่ากลุ่มของเทศบาลตำบลแสนสุข (บางแสน-อ่างศิลา)มีการเพิ่มขึ้นของกิจการมากที่สุดคือ จาก 15 แห่งในปี พ.ศ. 2524 เป็น 27 แห่งในปี พ.ศ. 2537 (ร้อยละ 70) โดยกิจการที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลแสนสุขทั้งสิ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของกิจการด้านนี้ ส่วนพื้นที่ที่มีความต้องการในการเกาะกลุ่มของกิจการค่อนข้างสูง และเมื่อเทียบสัดส่วนของกิจการต่อประชากรเท่ากับ 1,884 คน ต่อกิจการ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าในภาพรวมของพื้นที่ ส่วนในกลุ่มเทศบาลเมืองพบว่า มีการเพิ่มขึ้นของกิจการประเภทนี้ 4 แห่ง โดยเพิ่มจาก 25 แห่ง เป็น 29 แห่ง (ร้อยละ 25) โดยการเพิ่มของกิจการส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี 8 แห่ง และสาขาภิบาลบ้านสวน 1 แห่ง โดยกลุ่มของเทศบาลเมืองเหล่านี้มีสัดส่วนของกิจการต่อประชากรเท่ากับ 4,458 คนต่อกิจการ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าโดยภาพรวมของพื้นที่แต่อย่างไรก็ดี บริเวณที่มีที่ตั้งของกิจการดังกล่าวมี 2 พื้นที่หลักของเมืองคือพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี และเทศบาลตำบลแสนสุขเท่านั้น (ดังแสดงในตารางที่ 4.22 และแผนภูมิที่ 4.33)

ตารางที่ 4.32 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทร้านขายเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	323	468	100.00	100.00	145	100.00	405
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	260	293	80.50	62.61	33	22.76	171
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	16	78	4.95	16.67	62	42.76	863
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	6	5	1.86	1.07	-1	-0.69	2,361
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	282	376	87.31	80.34	94	64.83	344
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	19	40	5.88	8.55	21	14.48	805
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	11	20	3.41	4.27	9	6.21	933
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	30	60	9.29	12.82	30	20.69	848
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	11	32	3.41	6.84	21	14.48	299

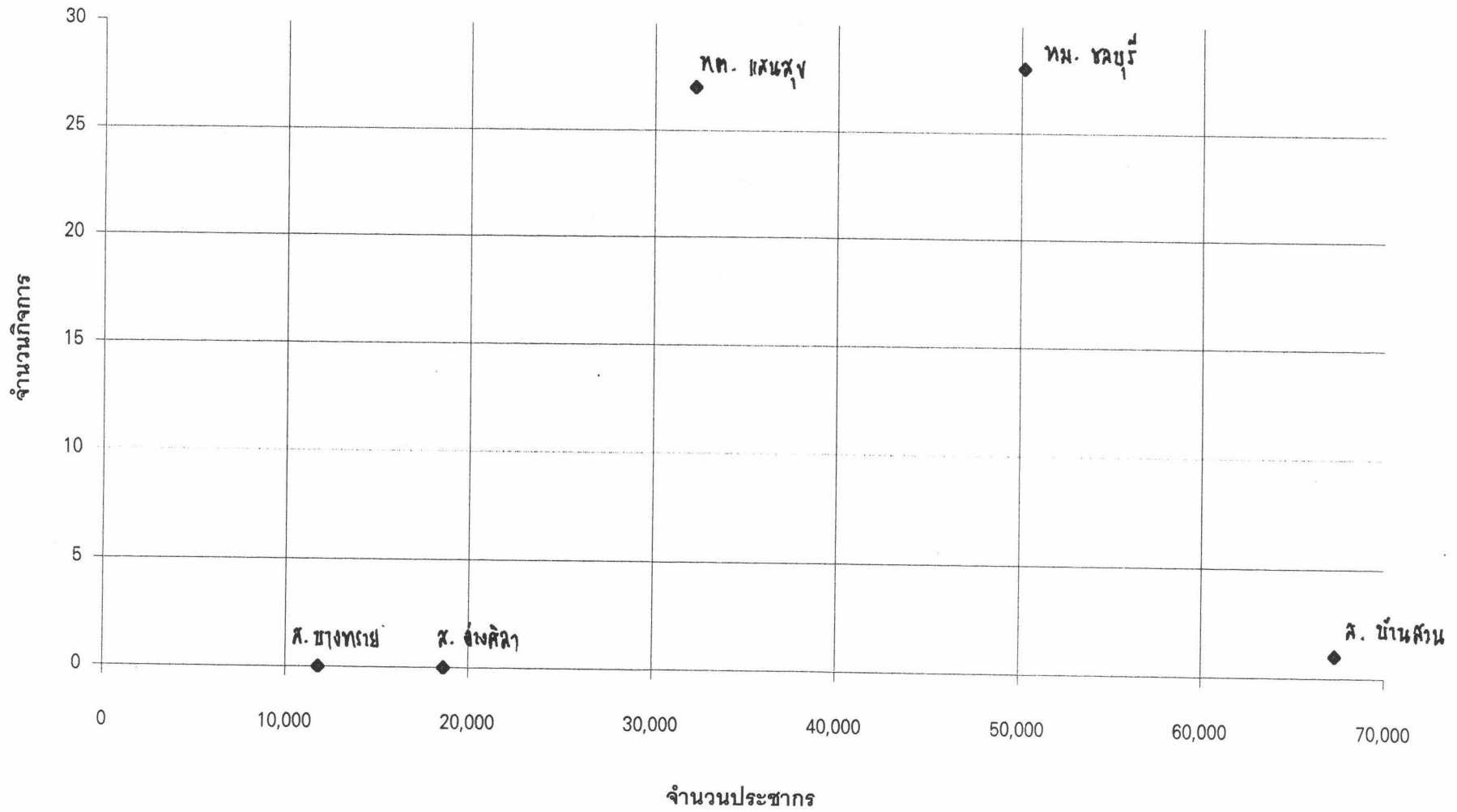
แผนภูมิที่ 4.11 แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทร้านขายเสื้อผ้า

ตารางที่ 4.33 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทร้านขายเครื่องหนังแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	40	56	100.00	100.00	16	100.00	3,388
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	20	28	50.00	50.00	8	50.00	1,792
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	0	1	0.00	1.79	1	6.25	67,289
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	5	0	12.50	0.00	-5	-31.25	11,804
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	25	29	62.50	51.79	4	25.00	4,458
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	15	27	37.50	48.21	12	75.00	1,193
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	0	0	0.00	0.00	0	0.00	18,650
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	15	27	37.50	48.21	12	75.00	1,884
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	0	0	0.00	0.00	0	0.00	9,578

แผนภูมิที่ 4.12 แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทร้านขายเครื่องหนัง

ร้านขายและซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า

ลักษณะของกิจการประเภทร้านขายและซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า พบว่าในพื้นที่ศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 116 แห่งในปี พ.ศ. 2524 เป็น 159 แห่งในปี พ.ศ. 2537 หรือเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น 43 แห่ง โดยมีสัดส่วนการเพิ่มในกลุ่มเทศบาลเมือง 25 แห่ง (ร้อยละ 58.14) โดยเพิ่มในพื้นที่สุขาภิบาลบ้านสวน 14 แห่ง (ร้อยละ 32.56) โดยเพิ่มจาก 12 แห่งในปี 2524 เป็น 26 แห่งในปี พ.ศ. 2537 รองลงมาคือ เพิ่มในพื้นที่เทศบาลเมือง 12 แห่ง (ร้อยละ 27.91) แต่อย่างไรก็ตามการเกาะกลุ่มของกิจการยังคงอยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งมีกิจการประเภทนี้ตั้งอยู่ถึง 98 แห่ง โดยมีสัดส่วนต่อจำนวนประชากร 512 คน ต่อกิจการ ส่วนในกลุ่มของ หนองมน-บางแสน-อ่างศิลา พบว่ามีจำนวนกิจการเพิ่มขึ้นจาก 12 แห่งในปี พ.ศ. 2524 เป็น 20 แห่งในปี พ.ศ. 2537 โดยมีการเพิ่มของกิจการทั้งสิ้น 8 แห่ง (ร้อยละ 18.60) มีสัดส่วนการเพิ่มในสุขาภิบาลอ่างศิลา 7 แห่ง และเทศบาลตำบลแสนสุข 1 แห่ง โดยมีสัดส่วนของกิจการต่อประชากรทั้งสิ้น 2,543 คนต่อกิจการ (ดังแสดงในตารางที่ 4.34 และ แผนภูมิที่ 4.13)

ร้านขายเฟอร์นิเจอร์

ลักษณะของกิจการประเภทร้านขายเฟอร์นิเจอร์ในพื้นที่ผังเมืองรวมพบว่ามีทั้งสิ้น 134 กิจการ เพิ่มขึ้นมากปี พ.ศ. 2534 ทั้งสิ้น 63 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรเท่ากับ 1,416 คนต่อกิจการ จากการศึกษาพบว่ากลุ่มของเทศบาลเมืองมีจำนวนการเพิ่มของกิจการสูงสุดคือเพิ่มขึ้น 34 แห่ง (ร้อยละ 53.97) โดยเพิ่มจาก 62 แห่งในปี พ.ศ. 2524 เป็น 96 แห่งในปี พ.ศ. 2537 โดยมีการเพิ่มในพื้นที่สุขาภิบาลบ้านสวน 19 แห่ง (ร้อยละ 30.16) และเทศบาลเมืองชลบุรี (ร้อยละ 26.98) และมีสัดส่วนของกิจการต่อประชากรของกลุ่มพื้นที่เท่ากับ 1,347 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า โดยภาพรวมของพื้นที่ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของกิจการในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่กิจการประเภทนี้มีที่ตั้งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่สุขาภิบาลบ้านสวนและเทศบาลเมืองชลบุรี ส่วนกลุ่มของพื้นที่ หนองมน-บางแสน-อ่างศิลา พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของกิจการประเภทนี้ 10 แห่ง (ร้อยละ 15.87) โดยเพิ่มจาก 9 แห่ง ปี พ.ศ. 2524 เป็น 19 แห่งใน พ.ศ. 2537 โดยเพิ่มในพื้นที่สุขาภิบาลอ่างศิลา เกือบทั้งหมด (9 แห่ง) โดยในกลุ่มของ หนองมน-บางแสน-อ่างศิลา นี้มีสัดส่วนของกิจการต่อประชากร เท่ากับ 2,677 คน ต่อกิจการ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มของเทศบาลเมืองอย่างชัดเจน (ดูตารางที่ 4.35 และ แผนภูมิที่ 4.14)

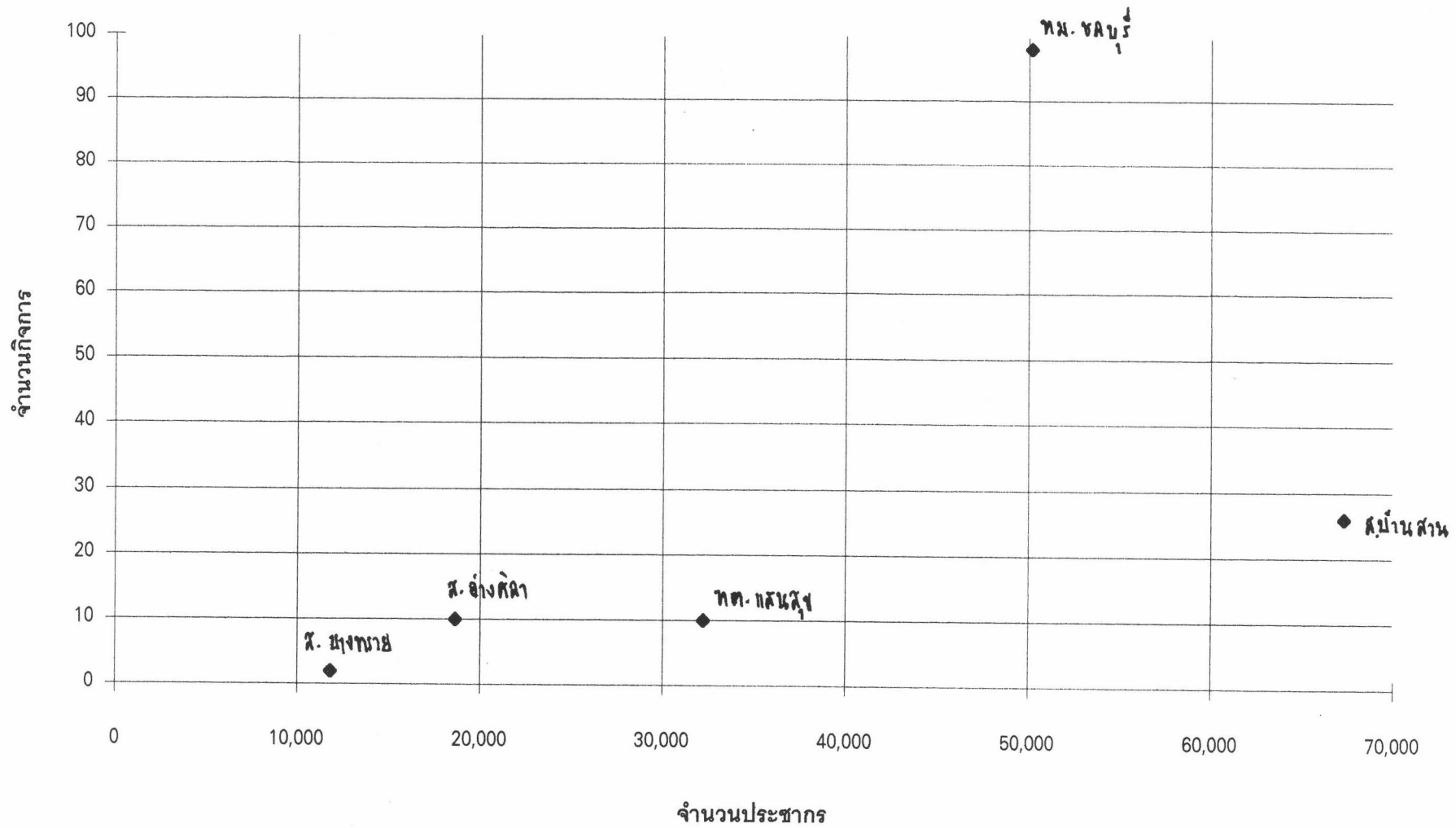
ร้านขายซ่อมเครื่องจักร-เครื่องยนต์

ลักษณะของกิจการประเภทขายและซ่อมเครื่องจักรเครื่องยนต์ในพื้นที่ผังเมืองรวมพบว่ามีทั้งสิ้น 352 แห่ง มีการเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 ทั้งสิ้น 114 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนของกิจการต่อ

ตารางที่ 4.34 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทร้านขายและซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	116	159	100.00	100.00	43	100.00	1,193
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	86	98	74.14	61.64	12	27.91	512
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	12	26	10.34	16.35	14	32.56	2,588
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	3	2	2.59	1.26	-1	-2.33	5,902
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	101	126	87.07	79.25	25	58.14	1,026
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	9	10	7.76	6.29	1	2.33	3,222
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	3	10	2.59	6.29	7	16.28	1,865
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	12	20	10.34	12.58	8	18.60	2,543
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	3	13	2.59	8.18	10	23.26	737

แผนภูมิที่ 4.13 แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า

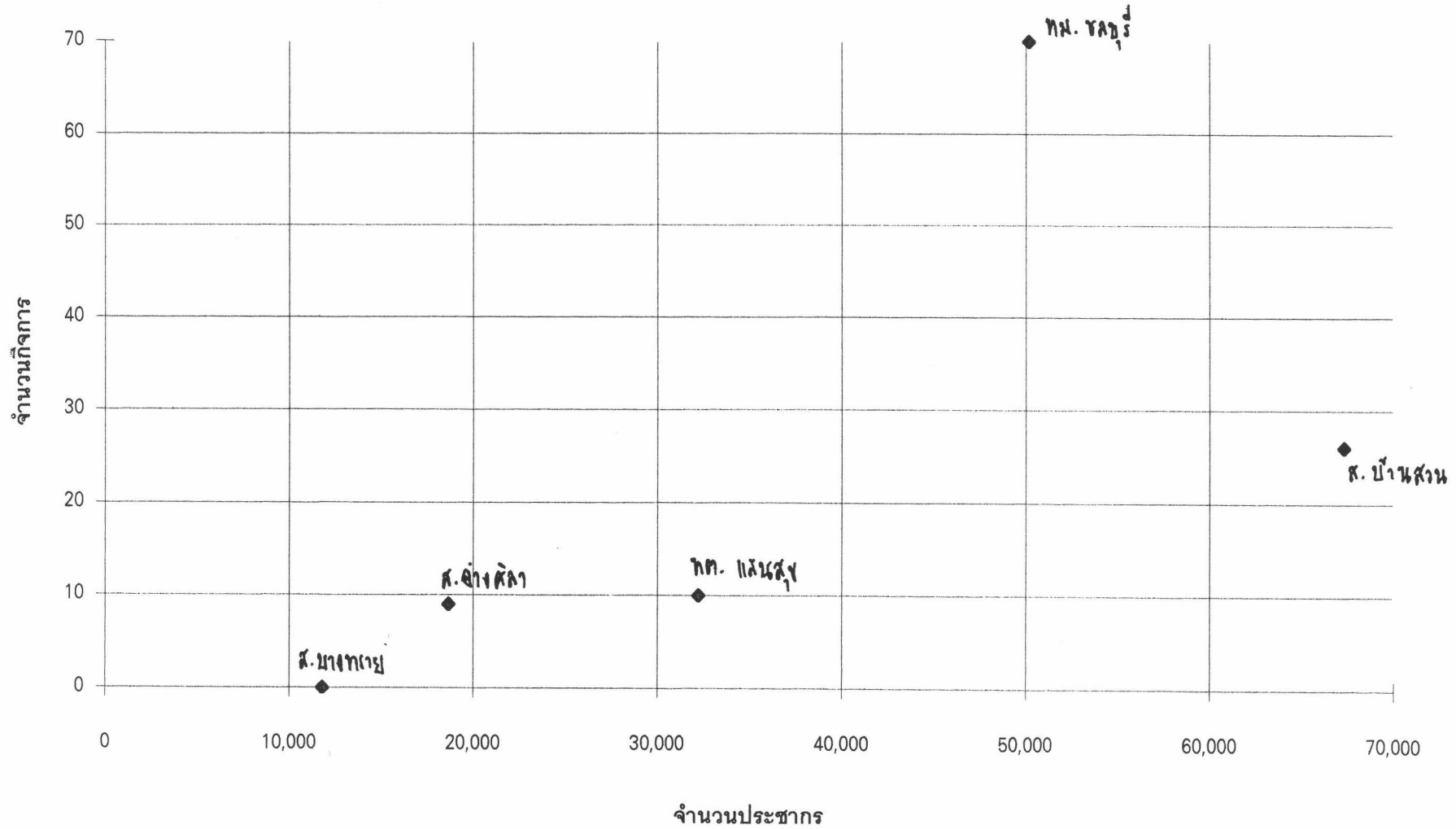

ตารางที่ 4.35 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทร้านขายเฟอร์นิเจอร์แยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	71	134	100.00	100.00	63	100.00	1,416
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	53	70	74.65	52.24	17	26.98	717
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	7	26	9.86	19.40	19	30.16	2,588
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	2	0	2.82	0.00	-2	-3.17	11,804
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	62	96	87.32	71.64	34	53.97	1,347
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	9	10	12.68	7.46	1	1.59	3,222
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	0	9	0.00	6.72	9	14.29	2,072
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	9	19	12.68	14.18	10	15.87	2,677
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	0	19	0.00	14.18	19	30.16	504

แผนภูมิที่ 4.14

แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทร้านขายเฟอร์นิเจอร์

ประชากรเท่า 539 คนต่อกิจการ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กลุ่มพื้นที่เทศบาลเมืองมีการเพิ่มของกิจการสูงสุดถึง 86 แห่ง คือเพิ่มขึ้นจาก 175 แห่งในปี พ.ศ. 2524 เป็น 261 แห่งในปีพ.ศ.2537 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 59.72 ของการเพิ่มของกิจการในพื้นที่ทั้งหมด ส่วนจำนวนกิจการต่อประชากรพบว่าในกลุ่มเทศบาลเมืองมีสัดส่วนที่น้อยกว่าพื้นที่โดยคตวามของพื้นที่ทำให้ทราบว่า พื้นที่ดังกล่าวมีความโดดเด่นในกิจกรรมดังกล่าว ส่วนพื้นที่ในกลุ่มของ หนองมน-บางแสน-อ่างศิลา พบว่า มีจำนวนกิจการในปี พ.ศ. 2524 รวมทั้งสิ้น 9 แห่ง และเพิ่มเป็น 38 แห่งในปี พ.ศ. 2537 หรือขึ้น 19 แห่ง (ร้อยละ 13.19) โดยในกลุ่ม บางแสน-หนองมน-อ่างศิลา นี้มีประชากรต่อกิจการเท่ากับ 539 คนต่อกิจการ (ดูในตารางที่ 4.36 และแผนภูมิที่ 4.15)

ร้านขายยารักษาโรค

ลักษณะของกิจการประเภทร้านขายยารักษาโรค ในพื้นที่ศึกษา (ฝั่งเมืองรวม) พบว่ามีทั้งสิ้น 148 แห่ง เพิ่มขึ้นจาก 49 แห่ง ในปีพ.ศ. 2524 เป็น 148 แห่งในปี พ.ศ. 2537 คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรเท่ากับ 1,282 คนต่อกิจการ โดยพบว่ากลุ่มเทศบาลเมืองชลบุรีมีการเพิ่มขึ้นของกิจการประเภทนี้สูงสุดเท่ากับ 28 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 57.14 โดยเพิ่มขึ้นจาก 83 แห่งในปี พ.ศ. 2524 เป็น 111 แห่งในปี พ.ศ. 2537 โดยพื้นที่ที่มีการขยายตัวของกิจการด้านนี้สูงสุดคือเทศบาลเมืองชลบุรีเพิ่มขึ้นถึง 25 แห่ง (ร้อยละ 51.02) มีจำนวน ประชากร ต่อกิจการเท่ากับ 534 คน ซึ่งเป็นค่าที่น้อยมาก เพราะ เทศบาลเมืองชลบุรีเป็นศูนย์กลางทางการขายของจังหวัดชลบุรี ส่วนพื้นที่อื่นที่เพิ่มขึ้นอีกก็คือ สุขาภิบาลบ้านสวน เพิ่มขึ้น 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10.20 มีสัดส่วนต่อประชากรค่อนข้างสูงเนื่องจากพื้นที่เหล่านี้ให้บริการในเทศบาลเมืองชลบุรี ส่วนในพื้นที่กลุ่ม หนองมน-บางแสนมีการเพิ่มขึ้นของกิจการเพียง 9 แห่งเท่านั้น โดยเพิ่มจาก 12 แห่งเป็น 21 แห่งในปี พ.ศ. 2537 คิดเป็นร้อยละ 18.37 และกลุ่มพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นคือ เทศบาลตำบลแสนสุข ส่วนในพื้นที่สุขาภิบาลอ่างศิลาไม่ปรากฏว่ามีกิจการดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น ส่วนจำนวนของประชากรต่อกิจการมีค่าเท่ากับ 2,422 คนต่อกิจการ ซึ่งเป็นค่าที่ค่อนข้างสูงกว่าพื้นที่โดยรวมของเมือง (ดูตารางที่ 4.22 แผนภูมิที่ 4.16)

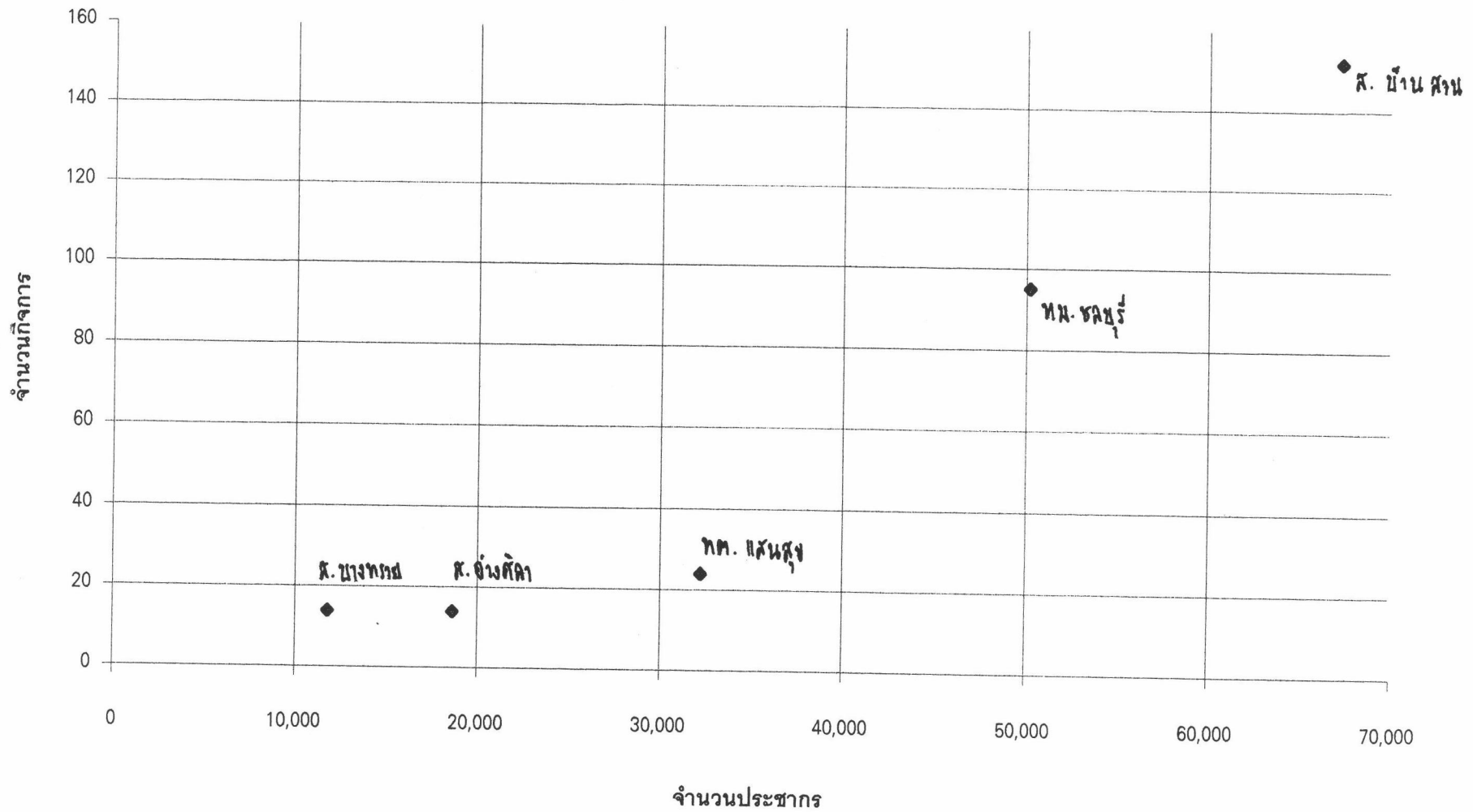
บริการรักษาโรค

ลักษณะของกิจการประเภทบริการรักษาโรคในพื้นที่ฝั่งเมืองรวม พบว่ามีทั้งสิ้น 114 แห่ง มีการเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 ทั้งสิ้น 31 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรเท่ากับ 1,664 คนต่อกิจการ จากการศึกษพบว่า กลุ่มของเทศบาลเมืองชลบุรีมีการเพิ่มสูงสุด 18 แห่ง (ร้อยละ 58.06) โดยส่วนใหญ่กลุ่มพื้นที่ที่มีการเพิ่มของบริการรักษาโรคมกที่สุดคือ เทศบาลเมืองชลบุรีโดยมีสัดส่วนของกิจการต่อประชากรเท่ากับ 635 คนต่อกิจการ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความเป็นศูนย์กลาง

ตารางที่ 4.36 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทร้านขายและซ่อมเครื่องจักรเครื่องยนต์แยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	208	352	100.00	100.00	144	100.00	539
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	93	95	44.71	26.99	2	1.39	528
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	78	152	37.50	43.18	74	51.39	443
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	4	14	1.92	3.98	10	6.94	843
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	175	261	84.13	74.15	86	59.72	495
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	18	24	8.65	6.82	6	4.17	1,342
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	1	14	0.48	3.98	13	9.03	1,332
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	19	38	9.13	10.80	19	13.19	1,339
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	14	53	6.73	15.06	39	27.08	181

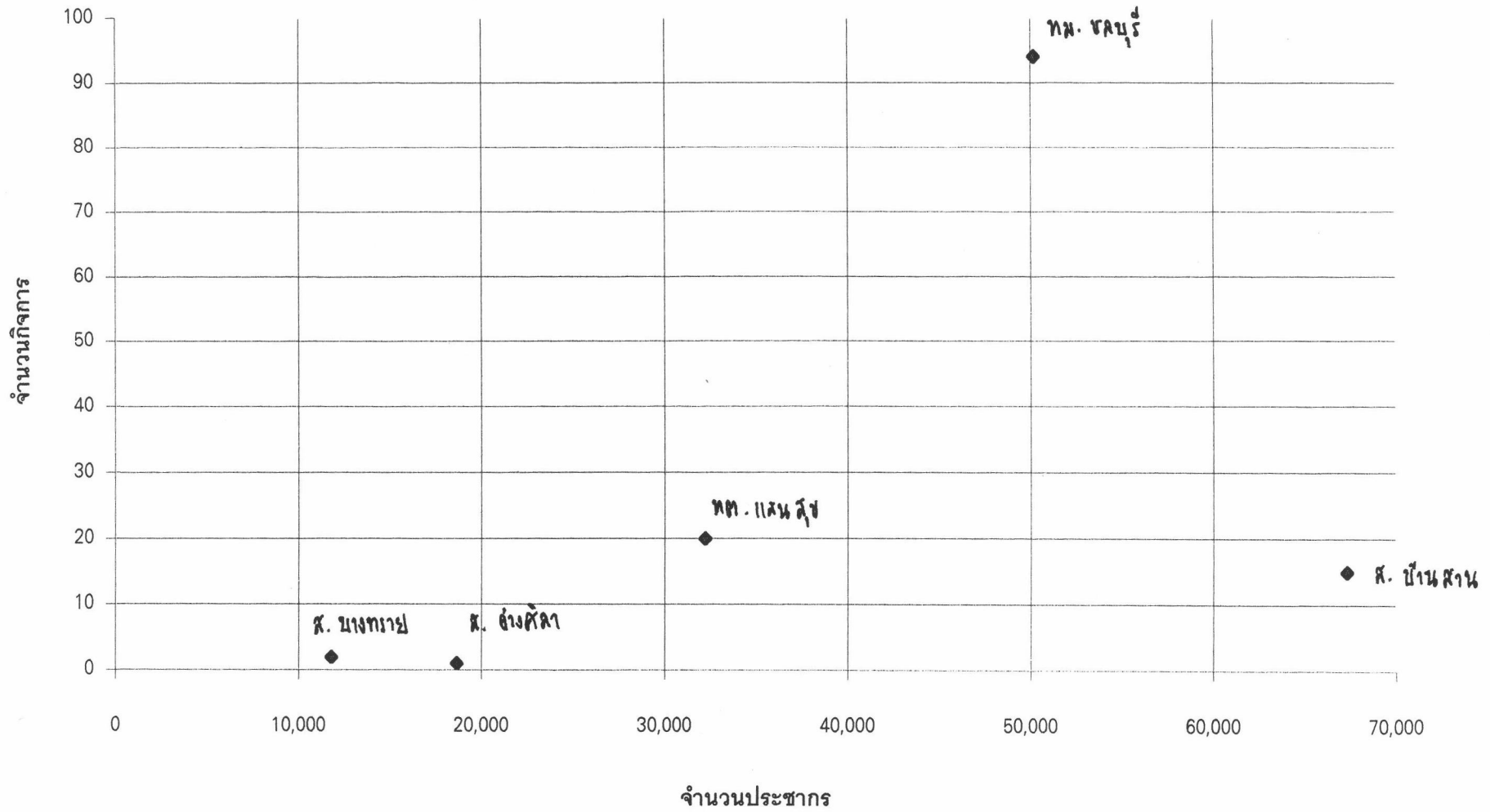
แผนภูมิที่ 4.15 แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักรเครื่องยนต์

ตารางที่ 4.37 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทร้านขายยารักษาโรคแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	99	148	100.00	100.00	49	100.00	1,282
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	69	94	69.70	63.51	25	51.02	534
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	10	15	10.10	10.14	5	10.20	4,486
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	4	2	4.04	1.35	-2	-4.08	5,902
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	83	111	83.84	75.00	28	57.14	1,165
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	11	20	11.11	13.51	9	18.37	1,611
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	1	1	1.01	0.68	0	0.00	18,650
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	12	21	12.12	14.19	9	18.37	2,422
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	4	16	4.04	10.81	12	24.49	599

แผนภูมิที่ 4.16 แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการร้านขายยา

ด้านการสาธารณสุขของจังหวัดชลบุรี โดยที่พื้นที่โดยรอบมีกิจการด้านนี้ค่อนข้างน้อย ส่วนในพื้นที่กลุ่ม หนองมน-บางแสน-อ่างศิลา มีการเพิ่มในพื้นที่ของเทศบาลตำบลแสนสุขเท่านั้น (ดูตารางที่ 4.39 และแผนภูมิที่ 4.17)

บริการด้านการศึกษา

ลักษณะกิจการด้านบริการด้านการศึกษา พบว่ามีการเพิ่มขึ้นของกิจการดังกล่าว 29 แห่ง โดยมีจำนวนประชากรเฉลี่ยต่อประชากรเท่ากับ 3,388 คน ในพื้นที่พบว่า มีพื้นที่ที่มีความเด่นชัดด้านนี้เพียง 2 พื้นที่คือเทศบาลเมืองชลบุรีโดยมีการเพิ่มของกิจการ 11 แห่ง (ร้อยละ 37.93) คิดเป็นสัดส่วนต่อกิจการเท่ากับ 1,173 คน ส่วนอีกพื้นที่หนึ่งคือเทศบาลตำบลแสนสุข ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาภาคตะวันออก (เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยบูรพา) มีจำนวนกิจการเพิ่มขึ้น 18 แห่ง คิดเป็นสัดส่วนต่อประชากรเท่ากับ 1,534 คน (ดูตารางที่ 4.28 และแผนภูมิที่ 4.18)

กิจการประเภทสันตนาการและพักผ่อน

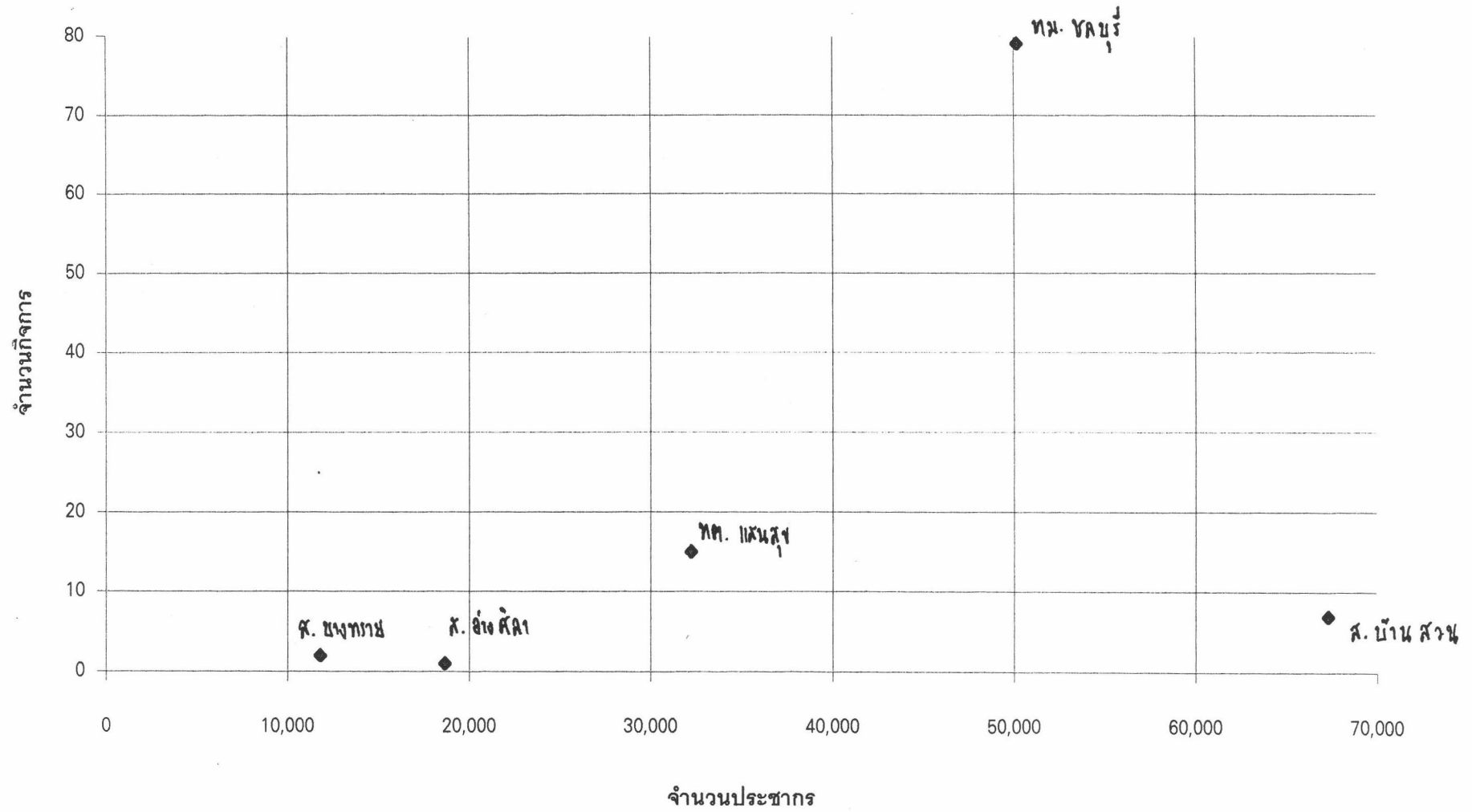
ลักษณะของบริการด้านสันตนาการในพื้นที่พบว่ามีการเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2524 จำนวนทั้งสิ้น 12 แห่ง และมีสัดส่วนของประชากรต่อกิจการเท่ากับ 4,124 คน ซึ่งโดยส่วนใหญ่บริการด้านสันตนาการจะมีทำเลที่ตั้งใน 2 พื้นที่หลัก คือ เทศบาลเมืองชลบุรี 29 แห่ง และเทศบาลตำบลแสนสุข (บางแสน) 5 แห่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าทำเลที่ตั้งของสถานเริงรมย์และสถานบริการต่างๆ ต้องการทำเลที่มีความสะดวกในการเข้าถึงรวมทั้งต้องมีที่จอดรถ ทำให้ทำเลส่วนใหญ่ปัจจุบันอยู่ระหว่างพื้นที่เมืองทั้งสองคือ กลุ่มเทศบาลเมืองและกลุ่มหนองมน-บางแสน เพื่อความสะดวกในการเข้าถึง (ตารางที่ 4.40 และแผนภูมิที่ 4.19)

ตารางที่ 4.38 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทบริการรักษาโรคแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	83	114	100.00	100.00	31	100.00	1,664
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	66	79	79.52	69.30	13	41.94	635
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	2	7	2.41	6.14	5	16.13	9,613
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	2	2	2.41	1.75	0	0.00	5,902
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	70	88	84.34	77.19	18	58.06	1,469
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	10	15	12.05	13.16	5	16.13	2,148
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	1	1	1.20	0.88	0	0.00	18,650
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	11	16	13.25	14.04	5	16.13	3,179
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	2	10	2.41	8.77	8	25.81	958

แผนภูมิที่ 4.17

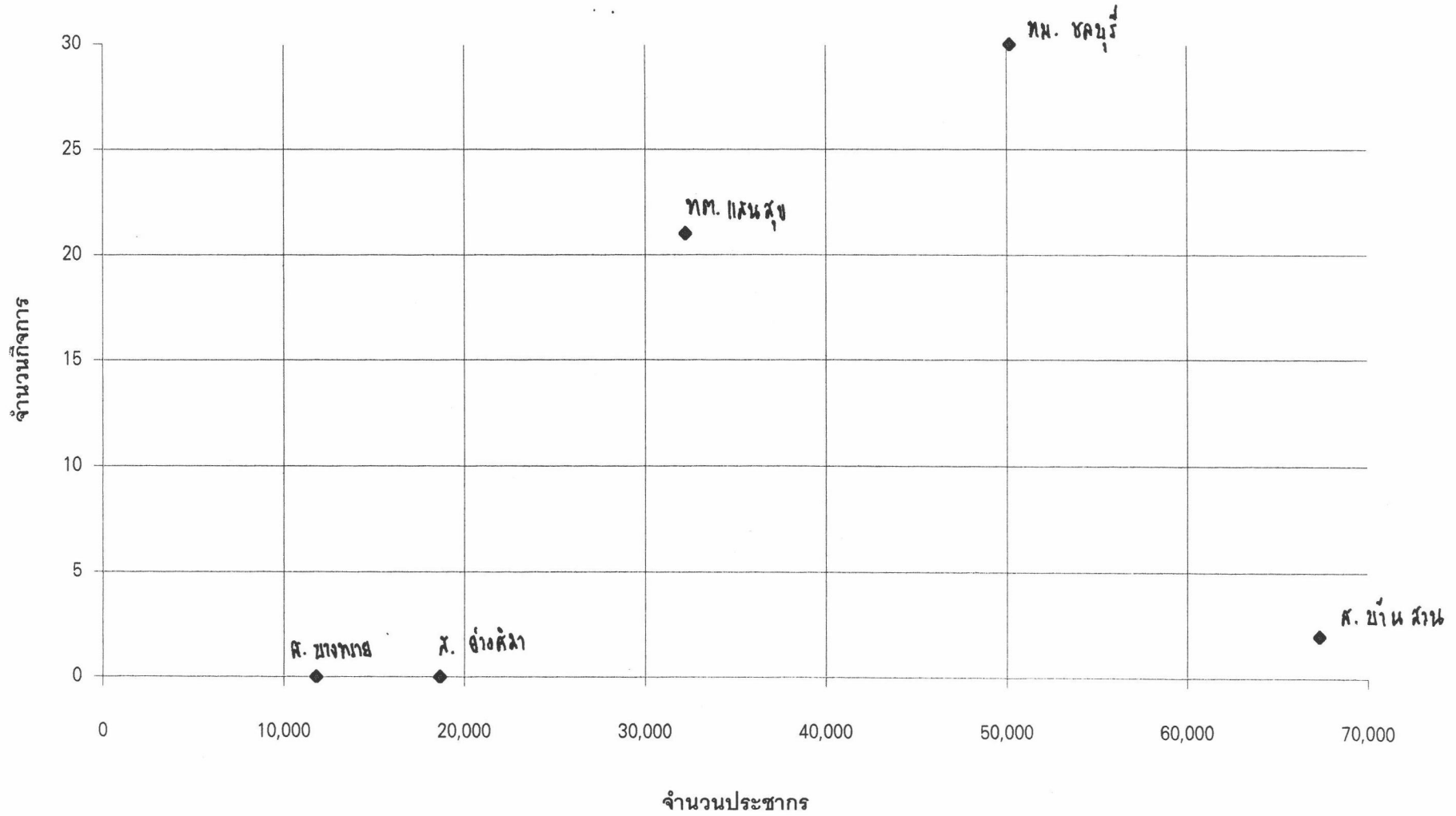
แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทบริการรักษาโรค

ตารางที่ 4.39 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทบริการด้านการศึกษาแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	27	56	100.00	100.00	29	100.00	3,388
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	19	30	70.37	53.57	11	37.93	1,673
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	2	2	7.41	3.57	0	0.00	33,645
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	1	0	3.70	0.00	-1	-3.45	11,804
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	22	32	81.48	57.14	10	34.48	4,040
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	3	21	11.11	37.50	18	62.07	1,534
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	0	0	0.00	0.00	0	0.00	18,650
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	3	21	11.11	37.50	18	62.07	2,422
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	2	3	7.41	5.36	1	3.45	3,193

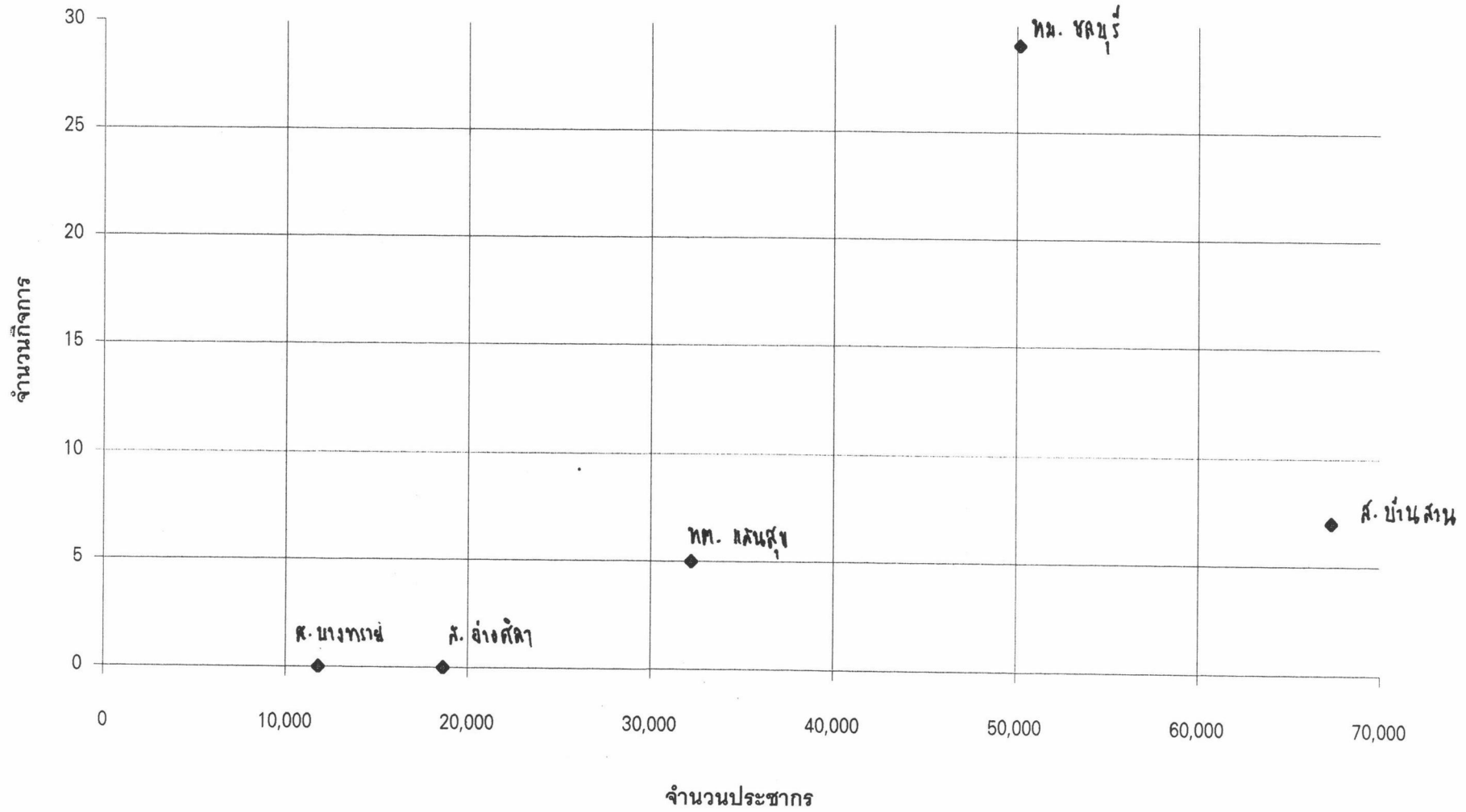
แผนภูมิที่ 4.18 แสดงการกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทบริการด้านการศึกษา

ตารางที่ 4.40 แสดงสัดส่วนของกิจการประเภทสหธนาคารและพักผ่อนแยกตามพื้นที่ ปี 2524 และ 2537

พื้นที่	ประชากร (คน)	จำนวนกิจการ		สัดส่วนกิจการ		จำนวนการเพิ่ม (กิจการ)	สัดส่วนการเพิ่ม (ร้อยละ)	จำนวนกิจการต่อประชากร (คน/กิจการ)
		2524	2537	2524	2537			
ผังเมืองรวม	189,715	34	46	100.00	100.00	12	100.00	4,124
เทศบาลเมืองชลบุรี	50,175	25	29	73.53	63.04	4	33.33	1,730
สุขาภิบาลบ้านสวน	67,289	4	7	11.76	15.22	3	25.00	9,613
สุขาภิบาลบางทราย	11,804	0	0	0.00	0.00	0	0.00	11,804
รวม(กลุ่มเทศบาลเมือง)	129,268	29	36	85.29	78.26	7	58.33	3,591
เทศบาลตำบลแสนสุข	32,219	4	5	11.76	10.87	1	8.33	6,444
สุขาภิบาลอ่างศิลา	18,650	0	0	0.00	0.00	0	0.00	18,650
รวม(กลุ่มบางแสน)	50,869	4	5	11.76	10.87	1	8.33	10,174
กลุ่มพื้นที่ชนบท	9,578	1	5	2.94	10.87	4	33.33	1,916

แผนภูมิที่ 4.19 การกระจายตัวของจำนวนกิจการเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรกิจการประเภทบริการสันตนาการ

สรุปลักษณะกิจกรรมแต่ละประเภท

จากลักษณะสัดส่วนของประชากร หรือจำนวนของกิจกรรมแต่ละประเภทในพื้นที่ พบว่า สัดส่วนของกลุ่มร้านขายเครื่องใช้ประจำวัน อาหารและเครื่องดื่ม มีค่าสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ ประมาณ 200 คนต่อกิจการ โดยในพื้นที่ของทั้งสองกลุ่มพื้นที่ ซึ่งได้แก่ เทศบาลเมืองชลบุรี และ กลุ่มหนองมน-บางแสน มีค่าใกล้เคียงกัน โดยในประเภทร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มของ หนองมน-บางแสน มีค่าต่ำกว่ากลุ่มพื้นที่เทศบาลเมืองเล็กน้อย เนื่องจากต้องรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

กลุ่มที่สองของสัดส่วนที่มีค่าอยู่ระหว่าง 500-1000 คน ได้แก่ กลุ่มของร้านขายเสื้อผ้า และร้านขาย-ซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ โดยในกลุ่มร้านขายเสื้อผ้า พบว่า กลุ่มของเทศบาลเมืองมี สัดส่วนต่ำกว่าในกลุ่มของหนองมน-บางแสน เพราะเทศบาลเมืองหรือแหล่งศูนย์กลางพาณิชยกรรมหลักของจังหวัด รวมทั้งกลุ่มของร้านขายซ่อมเครื่องจักร เครื่องยนต์ ซึ่งในพื้นที่เทศบาลเมือง มีค่า สัดส่วนต่ำกว่าในพื้นที่หนองมน-บางแสน

กลุ่มที่สาม มีค่าสัดส่วนที่มีค่าระหว่าง 1,000 - 2,000 คน ได้แก่ กลุ่มของกิจการประเภทร้านขาย-ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้านขายเฟอร์นิเจอร์ ร้านขายยารักษาโรค และบริการรักษาโรค โดยพบว่ากลุ่มของกิจการพาณิชยกรรมประเภทนี้ในพื้นที่กลุ่มเทศบาลเมือง มีค่าต่ำกว่ากลุ่มของหนองมน-บางแสน เพราะกลุ่มของสินค้าเหล่านี้ เป็นกลุ่มที่มีทำเลที่ตั้ง ที่บริการในพื้นที่ขนาดใหญ่ หรือบริการ ประชากรจำนวนมาก ดังนั้น พื้นที่ที่มีความเด่นในด้านนี้ จึงจำเป็นต้องมีที่ตั้งในเมืองเป็นส่วนใหญ่

กลุ่มที่สี่ คือ กลุ่มของกิจการพาณิชยกรรมที่มีค่าสัดส่วนด้านพาณิชยกรรม ระหว่าง 2,000 - 4,000 คน ได้แก่ กลุ่มของกิจการประเภทร้านขายเครื่องหนัง และบริการด้านการรักษา โดยในกลุ่มนี้ พื้นที่ที่มีค่าสัดส่วนต่ำกว่า คือพื้นที่กลุ่มหนองมน-บางแสน เพราะพื้นที่กลุ่มนี้เป็นที่ตั้งของ มหาวิทยาลัย ทำให้กิจการกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับการศึกษามีค่าต่ำกว่าในพื้นที่กลุ่มพื้นที่เทศบาลเมือง

กลุ่มที่ห้า คือ กลุ่มของกิจการพาณิชยกรรมที่มีค่า 4,000 คนขึ้นไป กลุ่มของกิจการประเภทนี้คือ บริการด้านสินค้านากการ ซึ่งจะเห็นได้ว่า กลุ่มพื้นที่หนองมน-บางแสน มีค่าต่ำกว่าพื้นที่ เทศบาลเมือง ซึ่งจะเห็นได้ว่ากลุ่มหนองมน-บางแสน เป็นที่ตั้งของกิจการด้านการท่องเที่ยวจำนวนมาก และกลุ่มพื้นที่นี้เป็นแหล่งของการท่องเที่ยวระดับภาค ได้แก่ หาดบางแสน

กลุ่มที่หก ได้แก่ กลุ่มของกิจการพาณิชยกรรมที่มีค่าสัดส่วนสูง ได้แก่ ตลาดอาหารสด และ โดยมีค่าสัดส่วนสูงถึง 18,972 คน โดยในกลุ่มของเทศบาลเมือง มีค่าต่ำกว่ากลุ่มหนองมน-บางแสน เพราะ เทศบาลเมืองชลบุรีเป็นที่ตั้งของตลาดสดถึง 5 แห่ง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการดึงดูด ประชากรมาซื้อได้มากกว่า